

Lehti tutkijoille ja tutkimustiedon käyttäjille
www.maaseutututkimus.fi

1/2024

MAASEUTUTUTKIMUS

• Finnish Journal of Rural Studies

MAASEUTUTUTKIMUS

Finnish Journal of Rural Studies

mua.fi

MAASEUTUTUTKIMUS

Finnish Journal of Rural Studies

1 | 2024 | 32. vuosikerta

Päätoimittaja – Editor in Chief

Irene Kuhmonen, Jyväskylän yliopisto, irene.a.kuhmonen@jyu.fi

Toimitussihteeri – Production Editor

Heli Ilola, toimitussihteeri@maaseutututkimus.fi

Toimituskunta – Editorial Board

Riikka Aro, Jyväskylän yliopisto; Torsti Hyryläinen, Helsingin yliopisto; Mari Kattilakoski, Itä-Suomen yliopisto; Helka Ketonen, Maaseudun sivistysliitto; Merja Lähdesmäki, Helsingin yliopisto; Anni Rannikko, Itä-Suomen yliopisto; Matti Salo, Luonnonvarakeskus

Julkaisija – Publisher

Maaseudun uusi aika -yhdistys, www.mua.fi

Verkossa – Internet

www.maaseutututkimus.fi

ISSN 2670-2347 (painopaikka Grano Oy)

Kannen kuvat – Cover photos: Tuomas Kuhmonen: Niiniveden kylän paalu (etukansi), Tuomas Kuhmosen paalu (takakansi).

Maaseutututkimus on monitieteinen julkaisu tutkijoille ja tutkimustiedon käyttäjille. Julkaisemme erilaisilla teoreettisilla asetelmilla ja metodologisilla lähestymistavoilla tuotettuja tieteellisiä artikkeleita ja tutkimustuloksiin perustuvia katsausartikkeleita sekä puheenvuoroja ja arvioita. Tavoitteena on lisätä ymmärrystä muutoksista maaseuduilla sekä avata uusia näkökulmia erilaisten maaseutujen kehitykseen ja tulevaisuuteen.

Kirjoitukset voivat käsitellä ihmisiä ja identiteettejä, yhteisöjä ja kulttuuria, elinkeinoja ja luonnonvaroja, maaseudun määrittelyä, merkityksiä sekä maaseutukysymyksiin liittyvää asiantuntijuutta ja politiikkaa.

Artikkelit ovat vertaisarvioituja, ja lehti on akateemisen julkaisuforumiluokituksen tasolla 1.

PÄÄKIRJOITUS

- 3 Maaseutu kestävyys siirtymässä**
Irene Kuhmonen

ARTIKKELIT

- 9 More than employment: Belonging and boundary construction among immigrants in rural Finland**
Marja Enbuska
- 40 Toteutuuko digitalisaatiolupaus syrjäisellä maaseudulla asuville nuorille?**
Ville-Samuli Haverinen ja Sari Tuuva-Hongisto

PUHEENVUORO

- 64 Ruokajärjestelmien kestävyys siirtymä ja alueet keskinäisriippuvuuksien maailmassa**
Lectio praecursoria Vaasan yliopistossa 1.12.2023
Susanna Kujala
- 71 Regiimin kahlitsemat? Maanviljelijöiden toimijuus ja maatilojen resilienssi ruokajärjestelmän kestävyys siirtymässä**
Lectio praecursoria Jyväskylän yliopistossa 15.12.2023
Irene Kuhmonen

ARVIO

- 79 Maailma tarvitsee enemmän maaseutua**
Jan Douwe van der Ploeg: The Sociology of Farming. Concepts and Methods.
Torsti Hyyryläinen ja Traci Birge

KOHTAAMINEN

- 85 Koira ihmisen maailmassa. Runoilija Hanna Stormin haastattelu**
Anni Rannikko
- 90 Georgia – maaseudun kehittämistä Kaukasuksella**
Aapo Jumppanen

MAASEUTUKUVA

- 95 Sydänmaan paalut – yhteisöllistä nykytaidetta Vesannolta**
Helka Ketonen

TIEDOKSI

- 104 Maaseutututkimuksen täydentyvä lehtiarkisto on tulevaisuushanke**
Torsti Hyyryläinen ja Heli Iola
- 106 Maaseutututkijatapaaminen Iisalmessa 28.–29.8.2024**
- 107 Maaseudun uusi aika -yhdistyksen gradukilpailu 2024**

Maaseutu kestävyys siirtymässä

<https://doi.org/10.51807/maaseutututkimus.146693>

Katson tieteellisen urani alkaneen hieman yli 20 vuotta sitten Joensuussa, kun ensimmäisen kerran kävelin Metria-rakennukseen uunituoreena yhteiskuntamaantieteen opiskelijana. Yhteiskuntamaantieteen pariin minut ajoi halu ymmärtää ihmisen ja ympäristön välisiä suhteita sekä sitä, miten nämä suhteet realisoituivat erityisesti maaseudulla. Taakse katsoessani joudun toteamaan, että samaa sorvia pyöritän yhä edelleen. Joensuussa akateemisen urani opinnäytteet käsitelivät metsäkeskustelua ja maaseutukylän ympäristösuhteen rakentamista. Sen jälkeen tarkastelin luonnonvarojen käytön kestävyyskysymyksiä ympäristövaikutusten arvioinnin näkökulmasta, kunnes väitöskirjatyö toi minut Jyväskylän yliopiston Kauppakorkeakouluun tutkimaan maanviljelijöiden roolia ruokajärjestelmän kestävyys siirtymässä. Nyt, ensimmäistä pääkirjoitustani *Maaseutututkimuksen* uutena päätoimittajana kirjoittaessani, jossain kohtaa poukkoilevalta vaikuttanut urakehitys näyttäytykin aivan loogisena matkana kohti maaseutu- ja kestävyyskysymysten välisiä polttopisteitä.

Kestävyys siirtymä nimittäin tapahtuu merkittävältä osin maaseudulla. Luonnonvarat sijaitsevat maaseudulla, ja luonnonvarojen hyödyntämiseen liittyvät erilaiset ympäristövaikutukset syntyvät enimmäkseen maaseudulla. Kestävyys siirtymä muuttaa nimenomaan maaseudun elinkeinoja ja ammatteja, joista merkittävä osa yhä kytkeytyy luonnonvaroihin suoraan tai epäsuorasti. Kestävyys siirtymä pakottaa maaseudun toimijat arvioimaan omaa toimintaansa erilaisilla kriteereillä kuin ennen. Onko maaseudun asuttuna pitäminen enää arvo itsessään? Arvostaako muu yhteiskunta työpanostani sen hyväksi, että pidän yhteiskunnan rattaat pyörimässä, edistän vientitulojen syntymistä tai varmistan, että ihmisillä on pöydässään jokapäiväinen leipänsä? Vai syntyykö toiminnan arvo itse asiassa antiteesistä – tekemättä tai silleen jättämisestä? Kenelle arvoa luodaan, kenen ehdoilla ja kenen selkänahasta?

Kestävyys siirtymässä on kyse paitsi pyrkimyksestä pienentää ihmistoinnin ympäristövaikutuksia myös kokonaisten yhteiskuntajärjestelmien uudelleenorganisoinnista. Tämä uudelleenorganisointi koskee politiikkaa, liiketoiminnan harjoittamisen edellytyksiä, kulttuurisia arvoituksia ja elämäntapoja – mutta myös yhteiskunnan aineellista perustaa, infrastruktuuria sekä yhteiskunnan toimintaa ylläpitäviä energian ja ravinteiden virtoja. Keskustelu kestävyys murroksesta on yhä yllättävän sokea sille, kuinka paljon ainevirrat ja yhteiskunnallinen metabolia määrittävät yhteiskuntien toimintaa. Tällainen rooli on erityisesti fossiilienergialla. Fossiilitalous on mahdollistanut nykyisenkaltaisen keskittymiskehityksen. Maaseudun rakennemuutos ei ole seurausta vääjäämättömistä talouden luonnonlaista vaan tietynlaisilla institutionaalisilla säännöillä ja tietynlaisen energia- ja ravinneperustan varassa toimivasta talousjärjestelmästä.

Jos kestävyys siirtymä tarkoittaa aitoa yhteiskunnallisten rakenteiden murrosta, on mahdollista, että maaseudun rooli uudessa yhteiskuntajärjestelmässä on tyystin erilainen kuin nykyisenkaltaisessa finanssikapitalismiin ja fossiilitalouteen pohjautuvassa yhteiskunnassa. Toistaiseksi tämä mahdollisuus ei kuitenkaan näy niissä kehityskuluissa, jotka maaseutuun kestävyys siirtymän nimissä vaikuttavat. Kestävyys siirtymäpolitiikka ei toistaiseksi ole tarkoittanut transformatiivista muutosta, vaan se on ollut osa politiikkatoimien palettia, joissa on otettu annettuna fossiilitalouteen kytkeytyvät tehostamisen, keskittämisen ja erikoistumisen tarpeet. Tällöin keskustelu reilusta siirtymästä maaseudulla on tarkoittanut parhaimmillaankin maaseudun kannalta haitallisten vaikutusten laastarointia.

Samalla maaseutu elinkeinoineen tulee asemoiduksi kestävyys siirtymän altavastaajaksi tai häviäjäksi. Näin ehkä onkin, mikäli nykyinen, lähtöjään kestävä, fossiilitalouteen perustuva yhteiskunnallinen rakenne säilyy muuttumattomana. Mutta jos kestävyys siirtymä määritelmällisesti tarkoittaa siirtymistä uudenlaiseen yhteiskunnalliseen rakenteeseen, miten siirtymä voidaan menestyksellisesti toteuttaa, jos siirtymäpolitiikka nojaa kokonaan niihin institutionaalisiin sääntöihin, jotka ovat koko kestävyyskriisin synnyttäneet? Toki tässäkin tapauksessa maaseudun elinkeinot ovat muutoksen edessä – mutta toisenlainen kestävyys siirtymädiskurssi voisi tarjota maaseudulle enemmän toivoa paremmasta tulevaisuudesta kuin nykyinen diskurssi, joka käytännössä voimistaa neoliberaalin, keskittävän politiikan vaikutuksia.

Kestävyys siirtymätutkimuksessa maaseutukysymykset olivat pitkään marginaalissa, tuskin näkyviä, mutta tilanne on hiljalleen muuttumassa sekä kansainvälisesti että meillä Suomessa. Maaseudun ja kestävyys siirtymän välisiä kytköksiä onkin alettu vakavasti pohtia myös maaseutututkimuksen piirissä. Vaikka maaseutututkijat ovat pohtineet kestävyyskysymyksiä jo pitkään, kestävyys siirtymien kehys asemoi tätä tutkimusperinnettä uudelleen. Erityisesti se nostaa esille kysymyksen siirtymien suuntaamisesta. Jos nykyinen yhteiskuntajärjestelmä on tuottanut sekä kestävyyskriisin että maaseudun kuihtumisen, voivatko kestävyys haasteiden ratkaisut tuottaa samalla uutta elinvoimaa maaseudulle?

Uskon, että näin on. Uudet elinvoiman lähteet eivät kuitenkaan todennäköisesti löydy siitä tavanomaisesta tarinasta, jossa biotalouden kaapuun pukeutunut lupaus uusista elinvoiman lähteistä osoittautuikin resurssi-periferioiden toisinoiksi. Sen sijaan esimerkiksi päätään nostava kohtuusajattelu, joka nojaa pitkälti paikallisiin ratkaisuihin, avaa kokonaan uudenlaisia tulkintoja maaseudun mahdollisista tulevaisuuksista. Tulevaisuudessakin käytämme luonnonvaroja, ja teemme sen eittämättä bio- ja kiertotalouden periaattein, mutta sekä paikallisesti että globaalisti ympäristön kantokykyyn sopeutuen. Nämä periaatteet voivat tuottaa kokonaan uudenlaisen tarinan maaseudusta, jossa keskiössä ovat paikallisyhteisöt, paikallinen liiketoiminta ja kestävä arvonaluonnin tavat. Fossiilitaloudesta irrottautuminen voi palauttaa energia- ja ainevirtoja lähemmäksi paikallisyhteisöjä, ja samalla tämä uusi yhteiskunnallinen aineenvaihdunta mahdollistaa omaehtoisemmat, aidosti paikallisista lähtökohdista ponnistavat yhteiskunnallisen organisoitumisen muodot. Tällainen tulevaisuus vaatii kuitenkin aktiivista toimijuutta, ja aktiivinen toimijuus vaatii uskoa

parempaan tulevaisuuteen. Nyt jos koskaan on myös maaseutututkijoiden aika laajentaa näkemyshorisonttiaan yli niiden hymistelyjen, jotka uskottelevat, että tauti poistuu niillä lääkkeillä, joilla se on saatu aikaan.

* * *

Tässä ensimmäisessä toimittamassani numerossa luvassa on mielenkiintoinen läpileikkaus ajankohtaisesta maaseutututkimuksesta ja -keskustelusta. Haluan kiittää lämpimästi kaikkia kirjoittajia osallistumisestanne lehden tekemiseen! Lehdessä on linjattu, että käsikirjoituksia voidaan tästedes julkaista suomen lisäksi myös englanniksi ja ruotsiksi. Tämän muutoksen toivotaan palvelevan muun muassa väitöskirjatutkijoita, joista merkittävä osa julkaisee artikkelimuotoisia väitöskirjoja englanniksi. Tämän numeron aloittaakin Marja Enbuskan englanninkielinen artikkeli, joka käsittelee paikkaan kuulumista maaseudun maahanmuuttajien keskuudessa. Paikkaan kuulumisen kiinnittyi kolmeen pääkehykseen: turvallisuuteen ja pysyvyyteen, ymmärretyksi tulemiseen sekä uskontoon ja arvojärjestelmiin. Tuloksissa korostui toimijuuden merkitys; maahanmuuttajia ei maaseudulla(kaan) voida nähdä pelkästään työvoimareservinä, vaan paikkaan kiinnittymisessä on keskeistä omaehtoisuus, merkityksellisyys ja arvostuksen kokemukset.

Ville-Samuli Haverinen ja Sari Tuuva-Hongisto puolestaan arvioivat digitalisaation lupausta maaseudun nuorten näkökulmasta. Vaikka digitalisaation uskotaan yleensä lisäävän yhdenvertaisuutta esimerkiksi syrjäisellä maaseudulla parantamalla palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta, Haverisen ja Tuuva-Hongiston havainnot eivät varauksetta tue tätä narratiivia. Vaikka yhtäältä digitalisaatio luo uudenlaisia mahdollisuuksia, se toisaalta myös mahdollistaa ja uusintaa eriarvoisuutta. Tutkimuksen tulokset korostavat sitä, että mikään työkalu tai ilmiö ei pysty itsessään poistamaan epätasa-arvoisia rakenteita, vaan niitä tulee tietoisesti käyttää ja soveltaa tätä tavoitetta silmällä pitäen.

Puheenvuoroina julkaistaan lehti kahdesta viime vuonna valmistuneesta väitöskirjasta, jotka molemmat käsittelevät ruokajärjestelmän kestävyyssiirtymää. Susanna Kujala väitteli Vaasan yliopistossa 1.12.2023 ja allekirjoittanut Jyväskylän yliopistossa 15.12.2023. Susanna Kujalan väitöskirja käsitteli ruokajärjestelmän kestävyyssiirtymän alueellisia ja aluetaloudellisia yhteyksiä ja vaikutuksia. Kestävyyssiirtymä kiinnittyi tässä tutkimuksessa kolmeen teemaan: lähiruokaan, luomuun ja agroekologiaan symbiooseihin. Näitä ruokajärjestelmän kestävyysilmen-

tymiä yhdistää vahva kytkös paikallisuuteen sekä paikallisiin ja alueellisiin energian ja ravinteiden kiertoihin. Nämä mallit voivat vahvistaa aluelouksia ja myös kestävyys siirtymän oikeudenmukaisuutta, mutta tämän potentiaalın toteutuminen edellyttäisi nykyisten keskittävien kehityskulkujen purkamista tavalla tai toisella. Samat havainnot toistuvat omassa väitöskirjassani, joka käsitteli viljelijöiden toimijuutta ruokajärjestelmän kestävyys siirtymässä. Viljelijät toimivat ruokajärjestelmässä vahvasti keskittävän rakenteen ehdoilla. Tällaisessa rakenteessa on mahdollista edistää tuotannon ekotehokkuutta tiettyyn pisteeseen asti, mutta siinä ei pystytä minimoimaan Itämereen päätyvää ravinnekuormitusta tai kääntämään maatalousluonnon monimuotoisuuden heikkenevää kehityskulkua. Ruokajärjestelmän kestävyys siirtymä vaatii laajoja systeemisiä muutoksia, jotka pureutuvat maatalouden rakennemuutoksen ajureihin – huolimatta siitä, että rakennemuutosta yhä pidetään laajalti toivottavana ja kannatettavana kehityskulkuna.

Maatalousteema on esillä myös Jan Douwe van der Ploegin kirjassa *The sociology of farming*, jonka Torsti Hyyryläinen ja Traci Birge lukivat ja arvioivat tähän lehteen. Hollantilainen van der Ploeg on tullut tunnetuksi paitsi tuotteliaana tutkijana myös ruokajärjestelmän epätasa-arvoisten valtasuhteiden väsymättömänä kriitikkona ja maaseudun puolustajana – maailma tarvitsee enemmän, ei vähemmän maaseutua. Hyyryläinen ja Birge antavat kirjalle vahvan lukusuosituksen, joten se toivottavasti piakkoin löytää tiensä moniin kirjahyllyihin.

Kohtaamisia-osiossa Anni Rannikko on haastatellut runoilija Hanna Stormia, jonka tuorein teos valottaa ihmisen ja koiran välistä suhdetta. Tämän suhteen tarkastelu nostaa esiin havaintoja, jotka kytkeytyvät perheen ideaaliin, luontosuhteeseen ja odotuksiimme vuorovaikutuksesta toislajisten kanssa, joihin paikan konteksti – esimerkiksi kaupunki tai maaseutu – tuo oman vivahteensa. Aapo Jumppanen on puolestaan haastatellut Georgiasta Ruralia-instituuttiin tutkimusvierailulle saapunutta Gvantsa Salukvadzea, joka kuvaa haastattelussa maaseudun kehittämisen haasteita monin tavoin Suomesta poikkeavassa kontekstissa. Kuitenkin myös yhtäläisyyksiä löytyy, kuten Leader-instrumentti, jota pyritään sekä Suomessa että Georgiassa käyttämään muun muassa maaseudun elinkeinojen monipuolistamiseen.

Maaseutukuvaosio käsittelee maaseudun yhteisöllistä taidetta, esimerkiksi kitapauksenaan pohjoissavolaisen Vesannon kunnan Sydänmaan paalut-projekti. Nämä paalut löysivät paikkansa myös lehden kannesta.

Paaluprojekti yhdisti kokonaan uudella tavalla ite-taiteen ilmaisumuotoa yhteisöllisyyteen ja ammattimaiseen toteutukseen. Lopputulemaa pääsevät nyt myös *Maaseututkimus*-lehden lukijat ihailemaan.

Tiedonannoissa kerrotaan *Maaseututkimuksen*, entiseltä nimeltään *Maaseudun uusi aika* -lehden digitointityöstä, lähestyvistä Maaseututkijatapaamisesta sekä gradukilpailusta. Torsti Hyyryläinen ja Heli Ilola ovat tehneet merkittävää kulttuurityötä *Maaseudun uusi aika* -lehden vanhojen numeroiden digitalisoinnissa, jotta myös lehden menneiden vuosikertojen kartuttama tieto olisi tulevillekin tutkijapolville helpommin saavutettavissa. Kenties joku innostuu vaikkapa opinnäytetyössään tutkimaan suomalaisen maaseututkimuksen kehityskulkua tämän myötä? Iisalmen Runnilla 28.–29.8. järjestettävässä Maaseututkijatapaamisessa on jälleen kerran innostava kattaus ajankohtaista maaseututkimusta. Tapaamisen ilmoittautuminen on auki – tervetuloa mukaan! Gradukilpailussa palkitaan jälleen ansioitunut maaseutuaiheinen opinnäytetyö.

Lehden tekeminen on mitä suurimmassa määrin tiimityötä. Erityiskiitokset tästä kuuluvat osaavalle toimitussihteerillemme Heli Ilolalle sekä väistyvälle päätoimittajalle Torsti Hyyryläiselle, jotka ovat väsymättä opastaneet ja auttaneet minua uudessa tehtävässäni. Torsti Hyyryläinen vei lehteä merkittävästi eteenpäin ja jätti siten suuret saappaat täytettäväksi. Myös lehden toimituskunta uudistui päätoimittajan vaihdoksen myötä. Toimituskunta edustaa monipuolisesti maaseututkimuksen eri puolia – liiketaloustiedettä, yhteiskuntapolitiikkaa, yhteiskuntamaantiedettä, ympäristö- ja kestävyystutkimusta ja kulttuurintutkimusta – ja linjaa yhdessä päätoimittajan kanssa lehden kehittämistä. Toimituskunta on tarttunut työhönsä ilolla, mistä suuri kiitos jokaiselle. Lehden julkaisijaa, *Maaseudun uusi aika* ry:tä, haluan kiittää saumattomasta yhteistyöstä. Lisäksi tahdon lausua sydämestäni kiitoksen kaikille tutkijakollegoilleni, jotka olette vertaisarvioineet lehden tekstejä. Panoksenne on täysin korvaamaton! Vaikka ”reviewer 2” on jo käsite tieteellisen julkaisemisen kentässä, ylivoimainen enemmistö arvioinneista on analyttisiä ja sopivasti kriittisiä, ja ne auttavat käsikirjoitusten parantamisessa. Viimeisenä, vaan ei vähäisimpänä, kiitos lukijoillemme, joita varten tätä lehteä tehdään. Maaseututkimuksen kenttä on elävä, kehittyvä ja monikasvoinen, ja on ilo olla mukana saattamassa tätä tutkimusta lukijakunnan tietoon.

MARJA ENBUSKA

M.Soc.Sc., Doctoral Researcher

University of Helsinki, Ruralia Institute

More than employment: Belonging and boundary construction among immigrants in rural Finland

<https://doi.org/10.51807/maaseutututkimus.142682>

Rural communities frame immigrants' belonging experiences in various ways. In this article, I examine: 1) how do immigrants produce belonging in their speech through symbolic boundaries in rural areas, and 2) what kinds of belonging do those boundary constructions create? This study contributes to the discussion about belonging in rural areas by highlighting immigrants' own voices in the process. The empirical data is based on twenty-three semi-structured interviews of immigrants living in rural areas in Finland. As a conclusion, the interviewees created belonging in relation to the safety and stagnancy of rural places, the experience of being (not) understood, and within religion and value systems. Within these three frames, the interviewees highlighted the meaning of employment, language, and social relations with Finnish people as aspects that promoted their sense of belonging. However, rural areas' structural order offers different opportunities for these three elements of belonging to materialise.

Keywords: belonging, boundaries, immigrants, rural areas

It is argued that rural areas are changing entities, places where mobility encounters stability when people who move to and through rural areas interact with those who stay (Bell & Osti 2010; Milbourne & Kitchen 2014; Aure et al. 2018). International immigration illustrates this interaction between people when social order is re-organised and negotiated in changing rural areas. As Halfacree and Rivera (2012) state, immigration does not end when someone moves from one country to another, but the process continues after that. One crucial aspect in this process for individual immigrants as well as rural communities is how immigrants can experience membership in rural areas. This experience of being part of something – namely, belonging – does not come into existence by itself but is created through multiple negotiations and struggles. In these processes, immigrants are not passive bystanders but build their lives in multiple encounters between people and institutions in local rural communities. Immigrants change those places they are connected to, but at the same time, various local economic and institutional practices create limitations and opportunities for immigrants (Woods 2016).

Rural communities influence immigrants' lives in various ways. They provide a positive environment, acknowledging immigrants as individuals and fostering connections through shared values (Stenbacka 2012; Sireni 2022). Conversely, social order in small rural settings can be negative, leading to social control, perceiving immigrants as “other”, and challenges in assimilating into tightly knit social networks (Haugen & Villa 2006; Stenbacka 2012; Hayfield & Schug 2019; Välimaa 2021). Immigrants must often adapt to local expectations, influencing the course of their lives (Larsen 2011; Zahl-Thanem & Haugen 2019; Haselbacher & Segarra 2022). Beyond these dynamics, immigrants are seen as vital for local survival, assisting communities in tackling population decline and labour shortages (Søholt et al. 2018; Hudson & Sandberg 2021). However, if immigrants are solely seen as solutions to local challenges, their personal aspirations may be neglected. This instrumental perspective can create a misalignment between external expectations and immigrants' desires and sense of belonging in rural areas. Recognising these complexities is crucial for understanding the relationship between immigrants and rural communities.

In this article, my aim is to focus on immigrants' experiences of belonging: I examine how immigrants themselves try to create belonging in rural areas. Belonging is one of the main driving forces in human life, and we

all strive towards it (Allardt 1993; Allen et al. 2021). In this process, different symbolic boundaries play an important role by means of which people and practices are defined (Lamont & Molnár 2002). Through these boundaries, social actors make a distinction between “us” and “them” and struggle how belonging is understood. Previous studies have widely examined different ethnic boundaries and attitudes towards immigrants from the majority’s perspective. Boundaries can be based on religion or race (Alba 2005), as well as stereotyping (Rosbrook-Thompson & Armstrong 2022). Also, different countries can emphasise ethnic boundaries differently (Bail 2008). However, less attention has been placed on immigrants’ perspectives in boundary work (Rétiová et al. 2021), although a few studies have contributed to filling this research gap (see, e.g., Essers & Benschop 2009; Purser 2009; Klvaňová 2019; Vandevordt & Verschraegen 2019; Papadantonakis 2020). Even less attention has been paid to immigrants’ boundary work in rural contexts (for an exception, see de Lima 2012). For this reason, there is a need to focus on immigrants’ subjectivities concerning boundaries and belonging, to include immigrants’ perspectives in these discussions (Basok & George 2020; Arora-Jonsson & Larsson 2021; Rétiová et al. 2021). In this study, I contribute to addressing this research gap.

My research questions are: 1) how do immigrants produce belonging in their speech through symbolic boundaries in rural areas, and 2) what kinds of belonging do those boundary constructions create? By highlighting immigrants’ perspective and meaning-making in the belonging process, my study contributes to the discussion of belonging in rural areas. Furthermore, my study brings a complementary perspective to the integration discussion in rural areas by focusing on the concept of belonging. I am interested in those various social and structural elements that promote or prevent immigrants’ sense of belonging in the local communities. I suggest that by using the concepts of belonging and boundaries, I can grasp the complex nature of personal meaning-making and institutional order. In addition, this study shows immigrants’ opportunities and limitations in building personal experiences of belonging in rural areas.

Theoretical framework: Belonging and boundaries

A sense of belonging has several positive benefits for health and wellbeing (Kitchen et al. 2012; Berry & Hou 2017), which makes belonging a crucial experience for an individual. In this study, I understand belonging as a personal feeling of being at home, as a sense of comfort (Yuval-Davis 2006; Antonsich 2010), and as an experience of being safe and understood (Ignatieff 1995). Belonging is experienced when a person feels at “ease with oneself and one’s surroundings” (May 2011, 368), when one is able to be relaxed and when “things go without saying” (Pfaff-Czarnecka 2020, 125). A crucial aspect of belonging is commonality, which is created when people share something in common: for example, values, norms and practices, language, lifestyle, and purpose (Hagerty et al. 1992; Anthias 2006; Riukulehto & Rinne-Koski 2016; Pfaff-Czarnecka 2020). However, commonality does not mean sameness, as forms and requirements of belonging can also change (Jones & Krzyżanowski 2011; Pfaff-Czarnecka 2020). This happens when rural communities accept people with different lifestyles and backgrounds. In this study, I examine belonging from these above-mentioned perspectives, that is, as a feeling of being at home and ease, which requires shared commonality and being understood.

Experiences of belonging include temporality (May 2016): belonging is where past, present, and future intertwine (Pfaff-Czarnecka 2020). It is interesting how Savage et al. (2010) state that how a person sees the future in a certain place illustrates what kind of relationship a person has with that particular place. Or, put differently, belonging requires that someone is an accepted member not only in the present but also in the future (Anthias 2006). Thus, if immigration is meant to be a sustainable long-term solution in rural areas, it requires that immigrants consider rural areas to be desirable places to live not only in the present but also in the future. Rural areas have to be appealing options for immigrants to plan their lives also in the long run. Nevertheless, what is noteworthy is that population decline in rural areas is caused partly by youth moving to urban areas because of education and employment opportunities (Bjarnason & Thorlindsson 2006; Thissen et al. 2010); in other words, it is based on a lack of future opportunities in rural areas. This entails that immigrants are, paradoxically, supposed to build belonging in a context where different social and structural patterns are causing population decline.

What all the above means is that belonging cannot be experienced alone or unilaterally: it is a social process that requires other people to accept someone to be belonging with them (May 2013; Fathi 2022). Nevertheless, the sociality of belonging cuts through those various aspects of belonging: feeling at home, experiences of being safe and understood, and sharing something in common. Thus, other people and things are integral part of the personal process of belonging when they “dynamically interact with the individual’s character, experiences, culture, identity, and perceptions” (Allen et al. 2021, 88).

Closely associated with belonging is the concept of identity. Identity and its popularity in the present Western world reflect the centrality of individuality in our societies (Bauman 2001): life has become a personal project that includes various choices and ongoing identity building. However, in many studies, the concepts of belonging and identity are used in parallel, sometimes without making a clear distinction between them (Lähdesmäki et al. 2016). Identity can be understood as the ways that people define themselves “in relation to themselves, their social environment and culture” (Saastamoinen 2006, 172). Identity means an answer to the question “Who am I?” To be able to answer this question, I need to belong somewhere with someone. Thus, identity and belonging are closely intertwined, but as May (2013) states, depending on who we belong with, we understand who we are. Identity is created on the basis of difference and sameness (Kehily 2009), whereas belonging does not necessarily require a sharp distinction between people; it is possible to experience some sense of belonging with “another” as well (Jones & Krzyżanowski 2011). Thus, belonging plays a decisive role in how an individual sees themselves in relation to other people and the surrounding world, and how and where an individual identifies him/herself.

Finally, while belonging is a process, it is not a linear one. It is about negotiation and becoming, not about accomplishment or a stable state (Baak 2016; Moris 2021). Similarly, belonging requires reflexivity (Pfaff-Czarnecka 2020). Ralph and Staeheli (2011) note how language constructs belonging easily as an either/or state, which ignores the reality where belonging is produced as a complex mixture between sameness and difference. Belonging can vary between different situations and places, while these experiences can also contradict each other (May 2013). Thus, belonging requires negotiation and confirmation over and over again, between individuals and groups (Kraus 2006; Pfaff-Czarnecka 2020).

Due to the negotiated nature of belonging, there is potential for existing boundaries of belonging to be stretched at some point (Wernesjö 2015). Although context shapes our behaviour and opportunities for belonging, individuals also shape social patterns, which can bring social change (May 2013). Jones and Krzyżanowski (2011) point out how belonging is not comprehensively defined outside the person, being at least partially elective and made by choice. For example, in order to resist stigmatisation, immigrants can reinforce belonging by speaking the local language, confronting stereotypes and racism, or defining what is considered moral behaviour (Wessendorf 2020).

In this article, I examine belonging by using the concept of symbolic boundaries. A different categorisation is needed, so that creating boundaries become possible (Van Eijk 2011). Symbolic boundaries “are conceptual distinctions made by social actors to categorize objects, people, practices, and even time and space. They are tools by which individuals and groups struggle over and come to agree upon definitions of reality” (Lamont & Molnár 2002, 168). These boundaries include symbolism, rituals, gestures, and discourse (Furseth 2011), by means of which inclusion and exclusion are produced. Moreover, these distinctions can include “cultural attitudes and practices, and patterns of likes and dislikes” (Lamont et al. 2015, 850). Boundary formation intertwines between several dimensions – for instance, ethnicity, national origin, religion, language, culture, norms, traditions, and gender (Bail 2008; Korteweg & Yurdakul 2009) – and depends on the context (May 2013). On the other hand, the concept of symbolic boundaries allows us to take into account that ethnic and cultural minorities are not necessarily defined either by themselves or others based on ethnic or cultural markers alone, but that those definitions can include, for instance, religious or class-related markers (Albeda et al. 2018).

Concerning ethnic boundary making, Wimmer (2008a; 2008b) has defined different strategies for how boundaries can be created. First, boundaries can be shifted, which means expanding or limiting the area of inclusion. The second strategy is to modify existing boundaries by changing one’s own position within the boundary system. This is made possible by boundary crossing, where an individual adapts to the majority’s lifestyle and conduct. Another strategy to modify boundaries is blurring, where an individual can emphasise, for instance, non-ethnic categorisation or universal humanity, and in this way create more inclusive

boundaries. Boundaries are blurred when an individual's position relative to a boundary is ambiguous; a person may be seen as part of groups on both sides of the boundary, or their membership can repeatedly change within the boundary system (Alba 2005). Importantly, the interpretation of symbolic boundaries depends on the situation. Different societies and contexts differ in how strictly or flexibly groups are defined, and how easily individuals are able to move between groups (Albeda et al. 2018). In this article, my aim is to concentrate on symbolic boundaries; simultaneously, I utilise Wimmer's above-mentioned theory of different boundary strategies. By examining symbolic boundaries, I seek to grasp what kinds of belonging immigrants are building, and how different boundaries frame those efforts to belong.

Methods and data analysis

There is variation in how immigrants are defined statistically in Finland, whether it is done by language, country of birth, or based on foreign background. Nevertheless, the number of people who can be considered as immigrants is approximately 500,000 persons, or 8–9% of the Finnish population (Tilastokeskus 2022). The majority of immigrants live in urban areas, and approximately 11% of the population with a foreign background live in rural areas (Juopperi 2019). For this study I have interviewed people who have moved to Finland from abroad and whose mother tongue is not Finnish or Swedish (Finland's official languages). In this article, I call this group of people "immigrants". Also, when I speak about "country of origin", I mean the countries that the interviewees mentioned as the places they were coming from. Typically, people move to Finland because of family, work, and studies, whereas a smaller number immigrate due to humanitarian reasons (Maahanmuuttovirasto 2021).

The empirical data of my study is based on twenty-three semi-structured interviews of immigrants living in rural areas in five regions in Finland and twelve municipalities. Rural areas in this study are defined according to the Finnish national urban–rural classification, which covers the whole country. In this classification, four out of seven classes are recognised as rural areas. Those four are defined as rural heartland areas, sparsely populated rural areas, local centres in rural areas, and rural areas close to urban areas (Finland's Environmental Administration 2019). For this study, my first criterion when looking for interviewees was that the person

was living in one of those four area types at the time of the interview, and second, that the person had come to Finland from some other country with the intention of staying for a long time or permanently.

I conducted the interviews between spring 2021 and autumn 2023. I found the interviewees through the community sector by contacting teachers in adult education centres, through immigration organisations, or through personal contacts and friends. Two teachers also helped me to arrange interviews (for instance, by offering a suitable place to conduct them in their school facilities). Excluding those people I met at a school, the interviewees chose a place where they felt comfortable for the interviews; this included homes, a library, a local park, and a lunch place or café. Six of the interviews were conducted online via Zoom or Microsoft Teams. The interviews lasted for approximately an hour and were conducted in Finnish or English, depending on which language the person spoke more fluently. Before the interview I explained the purpose of my research, that participation was voluntary, and that the interview could be discontinued at any time without any consequences.

The interviewees were not a homogenous group, but their lives, family situations, and length of stay varied (from seven months to fifteen years of living in Finland), as did their educational background and stage of life. The majority of the interviewees lived in an urban area before moving to Finland, but a few also mentioned living in a smaller town or village. The interviewees were either working, studying for a profession, in work training, or integration training. Some were working and studying simultaneously. Their reasons for moving to Finland also varied. In total, I interviewed twelve individuals who came because of humanitarian reasons: eight arrived as asylum seekers, and four came as part of UNCHR's (United Nations High Commissioner for Refugees) quota of refugees. In addition, four interviewees were work-related immigrants, three came because of a relationship, and four arrived for studies. All of the interviewees were adults of working age, ranging from their 20s to 40s, and consisted of ten men and thirteen women. Some wanted to come explicitly to Finland and had been able to influence their destination, but a few people did not know where they would arrive. Those who came because of a Finnish spouse, studies or a particular workplace had more agency in the process.

In the end, however, it is very difficult to draw a line where volunteering ends and forcing migration begins (Bakewell 2021; Erdal & Oeppen 2018),

because although a person might not be under a threat of violence or death, prevailing living conditions can force them to seek better options from other countries (Bakewell 2021). Because I was interested in how the interviewees understood belonging at the time of the interview, I have summarised in Table 1 those factors I consider the most relevant for analysis. Those are sex, year of immigration (because belonging changes in nature during the years spent in the new country), and the labour market situation (because it frames daily life and directs future opportunities). When I included direct quotes in the result section, in brackets I used the time that an interviewee had spent in Finland at the time of the interview. This is because I conducted interviews in different years, and now the reader is able to see immediately how long each person has been in Finland at the time of the interview. This, however, can slightly vary comparing to information offered in table 1.

The countries that the interviewees identified as their countries of origin were Bangladesh, Brazil, Democratic Republic of the Congo, Georgia, Hungary, Kosovo, Latvia, Moldova, Nigeria, Turkey, Sri Lanka, Syria, Ukraine, and Vietnam. Eighteen of the interviewees had residence permits at the time of the interview, five of the interviewees were awaiting their permit decision. While all of these above-mentioned differences obviously influence belonging and how it is produced, the aim of this study is not to make generalisations about immigrants' belonging experiences in rural Finland. Rather, my focus is on how immigrants produce belonging in a particular moment in their life while living in rural areas.

The interview questions dealt with, for example, the rural area as a place, social relations, feelings of belonging or not belonging, strange or familiar practices in the new country of residence, job opportunities, and aspects of cultural conduct, such as religion, customs, and food. All of the interviews were recorded and transcribed. The interviews were conducted in Finnish or in English. When the interview was conducted in English, and if I included these quotes in the results section, I have not edited the grammar but included them as is.

I analysed my data by means of qualitative content analysis and examined how immigrants (re)produced belonging through symbolic boundaries. With qualitative methods, I was able to understand the meanings that interviewees gave to belonging in rural areas (see, e.g., Patton 2002). As mentioned above, categorisation is needed for boundary construction (Van Eijk 2011), and through these distinctions social actors define and

Table 1. Summary of interviewees at the time of the interview.

The number of the interview	Sex	Year of immigration	Current labour market status
1	Male	2019	Integration training
2	Male	2019	Integration training
3	Female	2020	Integration training
4	Male	2020	Integration training
5	Male	2019	Integration training
6	Female	2018	Studying
7	Male	2020	Integration training
8	Female	2017	Studying, work training
9	Male	2019	Work training
10	Male	2017	Work training
11	Female	2017	Recently graduated from vocational school
12	Male	2015	Working
13	Female	2014	Integration training
14	Male	2008	Studying for a new profession and working
15	Female	2022	Studying and working
16	Female	2022	Studying and working
17	Female	2012	Working
18	Female	2008	Working
19	Male	2012	Looking for a new job
20	Female	2018, several years in seasonal work before that	Working
21	Female	2018	Studying
22	Female	2010	Working
23	Female	2013	Working

give meaning to the reality around them (Lamont & Molnár 2002). Even though boundaries can include, for instance, rituals, gestures, and discourses (Furseth 2011), in this study I focus on symbolic boundaries produced by immigrants when they speak about their lives in rural areas and the meaning of belonging.

My data analysis was based on an abductive approach, being an iterative process between theoretical discussion on belonging and boundaries and empirical data (see Dubois & Gadde 2002). In the beginning of the data analysis, I read all the interviews and coded the data with the help of software (Atlas.ti) for qualitative analysis. When I read the data the first time, I concentrated on distinctions that the interviewees produced: what they brought forth as elements of sameness and otherness, and “us” and “them”. I started with this because such categorisation is a fundamental part of the belonging process (Yuval-Davis 2006). The coded topics that were repeated most often included “social relations”, “language”, “rural place”, “employment”, “cultural differences”, and “country of origin”. Within these codes the interviewees positioned themselves and other people in a way that created distinctions between “us” and “them”. At the same time, they located themselves as included or excluded people depending on the context in which they were speaking. My aim was to examine those situations and aspects of their lives where the interviewees brought up the sense of belonging. Next, I analysed the data thoroughly from the perspective of boundaries and scrutinised how the interviewees constructed boundaries: for instance, by modifying and expanding them (Alba 2005; Wimmer 2008a). My intention was no longer to concentrate merely on distinctions but instead examine what kind of various boundary work the interviewees made and how they produced belonging through this boundary work. When I finished coding, I collected similar codes into categories (Kleinheksel et al. 2020) in order to better recognise the connections that the different codes have. Lastly, I formed themes where the meaning of belonging was summarised in relation to rural areas’ safety and stagnancy, immigrants’ experiences of being understood, and religion and value systems.

Rural as a place of ease, safety, and stagnancy

The interviewees highlighted Finnish rural areas as secure places, especially for children and families. Especially the interviewees with refugee background spoke often about the safety of rural areas and its importance in their present life. Boundary work was made between the present life in Finnish rural areas and the previous life in the country of origin. One interviewee illustrated this by saying that where he lives now, it is not necessary to lock the doors, and police or soldiers are not on the streets (Int. 2). An absence of police was associated with security, because for the

interviewee their presence implied a threat and the restless political situation in the past. In this way, safety and trust in the people of the local community intertwined.

Boundary work was also made by comparing present life in rural areas to life in the past in bigger cities. When doing this, the interviewees connected different geographical places and temporality. In these descriptions, Finnish rural areas were defined by terms such as “safe”, “natural” and “peaceful”. Previous studies have observed the same: the peacefulness and closeness to nature in Finnish rural areas are appreciated by immigrants (Sjöblom-Immala 2012). Familiarity with and knowing the place made every day navigating easy, whereas busy city life was described being out of control. As May (2011, 370) states, we belong somewhere when we can go through “our everyday lives without having to pay much attention to how we do it”. The manageability of rural areas was connected to an ease of life and the ability to live daily life without paying too much attention to it. Fitting in with the prevailing phase of life created a sense of belonging:

Why I am here, I have a job, and everything is familiar here. I know this place, it is safe, natural, everybody is nice, there is no hurry. It is a difference, when there is such a hurry in the city. In the countryside there is not, it is quiet, it is the difference. [...] For now, I haven't thought to leave anywhere, because everything is here. (Int. 12, male, six years in Finland, working)

However, the reverse of peacefulness can cause a sense of not belonging. Some interviewees described rural areas with terms such as “boring”, “nowhere to go and spend time”, or “too peaceful”. Boringness was also connected to possibilities to spend leisure time and the general atmosphere of the area. Again, comparisons were made with cities, but in these descriptions rural areas were seen negatively. Cities were described as lively, whereas rural areas were boring. Especially a lack of one's own car complicated experiences of autonomy and the ability to consume. This kind of structural boundary, the inability to move, was perceived as immovable and characteristic in rural areas. Obtaining independent mobility required a personal positional move to become a car owner, because the structural transportation environment did not change:

[...] we [name of the country of origin], we don't have all we need here in [name of the municipality]. But we have to go out from here to get what we want. [...] If there is lot of shops here, then we draw lot of people to stay here in this place. If

you ask people who are moving out from here “oh, why do you move out?”
There are no shops, there is nothing to do here. When you are going from here to here, there is no buses to take you. (Int. 13, female, seven years in Finland, integration training)

One interesting aspect is how stagnancy was also present when the interviewees talked about job and study opportunities in rural areas. In public and political discussions, immigrants as a workforce is the perspective that receives the most attention. Except for a few interviewees, mainly people who had stayed in Finland a shorter time and had a refugee background had not yet worked. On the other hand, people who came for work, a relationship, or studies, or had stayed for several years, were more often employed or had experiences of Finnish work life. A common factor was that work was considered a vital part of belonging and a meaningful life. Work was considered something by means of which a person participates in society and fills a prevailing norm, whereas unemployment was a boundary that created a sense of not belonging.

Moreover, work life appeared differently for the interviewees, depending on their labour market position. Those who were employed had crossed a boundary that strengthened their sense of belonging, compared to those who were unemployed. Also, those who had not yet worked in Finland were more uncertain about employment opportunities in rural areas. Furthermore, employment was used as a boundary to distinguish people. Some of those interviewees who were employed highlighted their hard work to reach the position where they were now. In other words, the responsibility to make a positional move from unemployed to employed was located with immigrant individuals. In a similar tone, some interviewees suggested that in the beginning, immigrants should be willing to take jobs that do not correspond to their education level. However, the interviewees resisted the idea that immigrants should remain for the rest of their lives working in the fields or in a low-paid job that did not correspond to their education level.

In this similar tone, one Ukrainian interviewee made a distinction between herself, having lived in rural Finland for years, and recently arrived Ukrainians. For her, the country of origin (Ukraine) had less meaning in terms of sameness; being hard-working and earning one's place in the present local community were what made the distinction between people. The interviewee highlights hard work, enduring difficulties, and individual responsibility, where the right to belong is earned through

personal efforts and sacrifices. Thus, the norm itself does not change, but an individual has to adapt their behaviour to the prevailing structures:

[...] when Ukrainians start to come here [because of the war in 2022] they were like: “Well, I am a sophisticated architect, I am so intelligent, my intelligence is not allowing me to go to work on the dairy farm.” I was like: “I wasn’t eating, I wasn’t drinking, I wasn’t sleeping and I was screaming all the time and I had to work. I have also Master’s degree. [...] It doesn’t mean that I don’t have any education. I have education. But I had to work at that time, because I didn’t have any other option. [...] Those people who come now, they don’t have no language at all, not any. Not English, no Finnish. They don’t have skills but they want the highest paid job here.” (Int. 17, female, eleven years in Finland, working)

Another interesting aspect is how work life and employment intertwined with temporality, the work life in the past in the country of origin, and work opportunities in Finnish rural areas in the future. For example, several interviewees with an asylum-seeker background who were highly educated saw work opportunities in rural areas as uncertain. These interviewees described goals that they had for the future, but in those visions rural areas did not appear as an appealing option. Many mentioned intentions to study or desires to work in the fields that fit with their education. In the next quote, one interviewee illustrates this struggle between a comfortable rural area and his ambition to find an interesting job for himself and his wife. In his description, being professionally valued and a needed member of the community are more important than physical safety. Although the rural place is considered safe, it does not satisfy the highly educated interviewee’s sense of belonging, and instead creates a sense of not belonging:

First, we were looking for [a job] here. We are used to this region, especially me, my wife little bit less. I have been used to [name of the municipality]. I like this area. It is a very difficult decision for us, because here we have lot of friends. [...] We have a life, good life, it is difficult. But the work is the priority for us. (Int. 2, male, two years in Finland, integration training)

Put differently, the structural nature of rural areas regarding work opportunities for highly educated people appears in the above-mentioned quote to be unchangeable. Thus, if the person is not willing to adapt to the local expectations – and, for instance, work in the place that does not match one’s education – the most attractive option is to move somewhere else, where opportunities are more flexible. It is noteworthy that work itself does not automatically create a sense of belonging. Rather, meaningful

work does. The significance of meaning is especially expressed in the quote below, where the interviewee produces a boundary between the current, motionless life in a rural place compared to the speedy and exciting life of the past. One element of belonging is a feeling of being needed and valued (Mahar et al. 2013), but the interviewee explains how her safe but stagnant life with no stimulating work does not offer that experience. Thus, the quote highlights importance of meaningful work in the process of belonging:

Every day the same two trees are looking at me from the window. I don't have anything here, nothing to do, only home, work. And that's boring for me. Because I had such a job in Ukraine that I travelled a lot. [...] I had a really speedy life, lot of things to do, and I talked a lot and I managed, and I knew myself and I felt I am alive. And now everything has stopped. (Int. 8, female, four years in Finland, studying and work training)

In this section, ease of life, safety, and stagnancy in rural areas intertwined when the interviewees built boundaries between the present, past, and future, and between rural areas and cities. The safety of Finnish rural areas and the manageability of rural places were highlighted and considered positively. Paradoxically, safety and easiness were transformed in a negative sense to indicate stagnancy and being bored when the rural pace of life was seen as too slow. Furthermore, although public discussion highlights labour shortages in rural areas, the interviewees brought up that employment itself is not enough for belonging, but instead work has to be personally meaningful.

Rural areas as a place of being (not)understood

To experience a sense of belonging, one needs to feel understood (Ignatieff 1995). One crucial tool to develop common understanding and sharing is language. By means of language we connect with other people and build a sense of belonging and understanding of who we are (May 2013). The interviewees repeated over and over again the importance of Finnish language as a gateway to social relations with Finnish people and society as a whole. Learning Finnish was presented as a normal path that immigrants have to follow to become familiar with the new country and its people and practices. Language was also connected to economic autonomy, because Finnish language was seen as pivotal for employment. Because the boundary related to language was regarded as unmovable, an

individual has to be willing to change his/her position from an illiterate outsider to a fluent insider.

A lack of Finnish proficiency was described to cause many difficulties. One interviewee explained that when she moved to one Finnish rural municipality years ago, it was very difficult to receive information or services from local institutions in any other language than Finnish. In her description, the lack of Finnish proficiency marked her as “a foreigner”, which led to services being withheld from her. However, she continued that learning Finnish helped her to connect with Finnish people, which, according to her, created a positive circle to learn more. The language boundary did not change, but the interviewee herself became skilled in such a way that Finnish enabled her to step from an outsider role to an insider:

Before it was hard because you don't speak Finnish. Before that moment it was hard. But then, when I tried to talk Finnish, Finns are “woah” at least one word she knows, well, then they are interested to teach you some new words. (Int. 17, female, eleven years in Finland, working)

Learning language requires practice, and many interviewees mentioned the importance of being able to talk with a native Finnish speaker. One interviewee described overcoming the language barrier as a turning point for her. She credited her competent Finnish teacher in the process, but she also mentioned a local bus driver with whom she was able to practise Finnish while travelling to her Finnish language course. This illustrates the importance of casual everyday encounters and weak ties, which can have long-term positive consequences. Again, the language boundary did not change, but belonging was promoted with the help of a bus driver:

For me, the outsider who helped me talk was the bus driver. I feel unwell if I sit at the back seat of the bus. I always had to sit in the front seat. And the bus driver talked and asked me where you're from and all that. From there I started to talk with an outsider, I wasn't afraid no longer [of speaking in Finnish]. [...] I think the language barrier was broken at the very beginning, it gave good opportunities. (Int. 18, female, fifteen years in Finland, working)

Opportunities to use language were also connected with urban and rural areas, and temporality. The next interviewee divides people who speak his mother tongue into cities and rural areas, where, according to him, a person has to speak Finnish. In this description, an urban area appears as a place where immigrants interact as an isolated group with their own

language, which he considers negative. In rural areas, however, the social order is different, and one is forced to communicate in Finnish. This is classified positively. This way of being understood in one's own mother tongue today is categorised as a less desirable option, because in the future it will cause a sense of not belonging:

That is also one of the reasons why I want to be here, because, for example, in Helsinki or Vantaa, I have friends there, too, but they speak our own language. [...] And for me, if I move there, I will speak my mother tongue everyday, and I think my Finnish language skills will not develop as well as here. (Int. 5, male, 1.5 years in Finland, integration training)

A common language enables being understood, which is experienced in different social relations. In belonging, different supportive local social relations and personal contacts are important (Grip 2020; Moris 2021). Without other people it is impossible to be understood, because they operate as mirrors by means of which the experience of being understood (or not) is created. In Finnish rural areas, where the number of people is small, it is not necessarily always easy to find people “of the same spirit” or those who share similar life experiences or mutual interests. The interviewees described Finnish people as generally friendly; at the same time, however, many of the interviewees told of difficulties to become close friends with them. There seemed to be a boundary between immigrants and Finns on a deeper friendship level.

The next quote illustrates this, as well as the interviewee's search for friendships. First, the interviewee describes her inability to find friends in her small local municipality. The given reason for that is the boundary between her cultural background and Finnish social order and culture, and how closeness is understood. This causes an experience of exclusion and loneliness. Then, she continues by describing social isolation as an unmovable boundary between her and the rest of the community. Her perception is that because she could not change her position and cross the boundary to join local adult friendship circles, the interviewee turned inward towards her family, and especially her baby daughter:

[...] we [the name of the country], we like going close to people, it is like our culture. But when you contact [Finnish people], no one wants to come close to you. It is hard for me. [...] So, I and the baby, we were in this municipality, so I needed friends. But there was no friends. So, I just have to make my daughter my friend. (Int. 13, female, seven years in Finland, integration training)

In some cases, the most comfortable social network was created with people who had the same country of origin, comprising an entangled Finnish local community. The next interviewee establishes a boundary between Finland and the local municipality in which he lives, but he continues how it is his own ethnic group within the local community that brings a feeling of comfort. Although on the surface a rural place appears flexible by allowing different lifestyles, that paradoxically also indicates isolation from the rest of the local community:

I belong now to [name of the municipality], not Finland. Because this place is different than other parts of Finland. [Many] Turkish families are living here now, and this, how can I say, this is a mixing situation. Sometimes we are living in a Turkish way, sometimes we are living in Finland. I think I am part of [name of the municipality] now. But if I am in Finland for a while, probably I feel I belong in Finland. (Int. 1, male, two years in Finland, integration training)

Although close relationships are necessary for an experience of being understood, there are many other social relationships that are also part of belonging. As May (2013) remarks, not all social relations are equally deep and strong; weak ties for example, with acquaintances, are important for belonging, too. Everyday encounters can happen in different places: at school, at the workplace, during hobbies, in one's neighbourhood, and so on. The next quote expresses the importance of everyday encounters and detachment from social relations with people, even if they came from the same country. The interviewee explains how her mood changed for the positive after she became involved in a comfortable work community where she was able to spend time with Finnish co-workers, compared to the time when she lived with fellow Ukrainians who had recently escaped the war. This illustrates the meaning and influence of social relations, even casual ones, on wellbeing:

I think when I started to work and especially work with Finnish people, [...] there was openness and smiles [...] but when we lived all together with Ukrainians [...] I felt depressed. [...] But now I have other feeling, when they [Finnish] are talking and just smiling, you also feel positive and sharing their feeling. (Int. 20, female, a seasonal worker for several years, since stayed in Finland for two years, working)

In my data, personal experiences of being understood varied. Language was considered a crucial tool to share thoughts, create mutual understanding, and become known by other people. Thus, the importance of Finnish proficiency was highlighted. Furthermore, various social relations are the basis where being understood and the sense of belonging are

developed. Although everyday encounters with acquaintances enable a sense of security and familiarity, the lack of sharing things on a deeper level created a sense of not belonging.

Rural as place of common religion and value systems

Belonging requires shared values, religion, lifestyle, practices, and experiences (Anthias 2006; Berghuijs 2017). All these are elements that create a sense of commonality, which is pivotal for belonging (Pfaff-Czarnecka 2020). Commonality comes close to being understood, because similar beliefs and values make people see the world through similar lenses, which creates a reciprocal experience of commonality. However, there is a difference between being understood in everyday encounters or because of having a common language, for example, whereas a shared value system, like religion, creates a sense of belonging in a deep and fundamental way.

Moreover, religion operates in the spheres of traditions, the meaning of life, and the sacred and profane, and it can reach beyond the present world to the supernatural. In Finland, despite deep secularisation and decreasing church membership, the Evangelical Lutheran Church and its traditions have a long and significant position in Finnish society (Pesonen & Vesala 2007; Ketola et al. 2017). The Church is still important, especially in rural communities, where attendance is higher than in urban areas (Pesonen & Vesala 2007). At the same time, this means that there is little religious variation in rural areas, and because of that, finding belonging within the sphere of religion can become a complex task. These complexities and different boundaries concerning belief systems become visible in local encounters where there are limited places to practise religion. One interviewee recalled one such encounter with the pastor of a local Lutheran church, describing a terrorist attack by Muslims where Christians were killed:

We joined Sunday mass and after the mass we met the priest there and we offered our condolences. We sat side by side, I apologised to him on behalf of those misguided Muslims. I apologised on behalf of Islam, I apologised on behalf of other Muslims and I am very, very sad and sorry that many innocent people were murdered by these terrorists. This is how we share our sorrows. No religion in the world doesn't order to kill, to murder any innocent people in the world. This is God we are talking about. (Int. 4, male, one year in Finland, integration training)

The interviewee first categorised the boundary between Christianity and Islam, but right after that he shifted the boundary to become more inclusive. When the interviewee distanced himself from “misguided Muslims” and “terrorists”, he simultaneously blurred the religious boundary between Islam and Christianity. In other words, the interviewee created an alternative representation of himself as a Muslim and built a common ground with the majority (Korteweg & Yurdakul 2009). Instead of emphasising the differences, he created a common element between himself and the local pastor that was based on faith in one God, and expanded on that same idea to generally include religions that do not order their followers to kill. This expansion of boundaries made belonging possible, at least on some level.

Similarly, another interviewee drew a boundary between Islam and the local religious landscape by explaining how practising Islam in a small Finnish place requires flexibility. It was not possible to practise Islam today in the same way as in the past; instead, in the new environment the interviewee needed to adapt to the local practices. He did not try to change a boundary but instead adapted to the prevailing situation. His approach was to accept that although there is no mosque in such a small place, it is something “that has to be understood”, and the responsibility of being flexible rests with the immigrant individual:

In Helsinki, Turku, and Vantaa, there are mosques. If there is not a mosque, well, you have to get used to that, because Finland is not, official religion is not Islam, that has to be understood. I don't have any problems to pray at home or somewhere I want, it is not a problem. (Int. 5, male, 1.5 years in Finland, integration training)

Boundaries can also be found among Christians. In a small and religiously homogenous place, opportunities to practise different streams of Christianity are limited. However, despite doctrinal differences, a church can become a place of shared commonality and belonging. The next interviewee describes growing up as a Catholic, but in the rural municipality where he now lives he found his way to a local Pentecostal church. Although there is a boundary between different streams of Christianity, he stretched the religious boundary to include Christians generally. The local church became a meeting place and created a sense of belonging:

I used to be a Catholic, I am a Catholic because I was baptised there, but now when I reached here I said, it is not because here is not any Catholic church

that means I have to stay home, let me just participate [in the local Pentecostal church], they are one who is near me. They are also Christians. So I used to meet them every Sunday. (Int. 7, male, seven months in Finland, integration training)

Similarly, a value system does not need to be bound to a rural place or one religion; it can exceed local limitations and become universal. In this way, the local interacts with the global, and these universal human values can be found in a rural community. In the next quote, the emphasis is not on a specific religion or belief system but on an individual's behaviour, based on which a moral judgement can be made. A boundary is established between good and bad behaviour based on a universal respect for shared humanity. All people who accept this loose definition of respect are part of "us". Similarly, it can be seen how the interviewee justifies her presence in a small place while de-emphasising strict religious commitments, instead turning towards universal values that are more easily accepted and shared, whatever the geographical place:

I am always respectful for other countries' religion, culture, traditions, and other things. In our country, I was thinking like this also. Everybody has, is deserved to be respected. Whatever is religion, whatever is believing, it is not interesting to me. I am interested in if it is a good person or not, behaviour. Universal, global rules, not religion. I am always respectful to other opinions and views. (Int. 3, female, eight months in Finland, integration training)

A local community is a place where people with different belief and value systems and lifestyles meet each other. As Anthias (2016) argues, shared values are not an automatic precondition for belonging, as values can be shared in various ways. This creative aspect of boundary work was seen when the interviewees modified boundaries in different ways. The prominent role of the Evangelical Lutheran Church and its traditions in rural areas (Pesonen & Vesala 2007; Ketola et al. 2017) frames opportunities to practise various forms of different religions. However, the interviewees approached these boundaries by highlighting flexibility and understanding, and by expanding their personal boundaries in a way that de-emphasised differences and instead created similarities. For this reason, and despite fundamental differences in core values, belonging became possible, at least in some sense.

Discussion and conclusions

In this article, I examined how immigrants produced symbolic boundaries in rural areas and what kinds of belonging those boundary constructions created. By focusing on immigrants' perspectives, my aim was to bring a complementary view to rural areas' intercultural relations and integration discussions by focusing on how belonging in rural areas is built. The results show that belonging in rural places was constructed in relation to safety and stagnancy, the experience of being (not) understood, and beliefs and value systems. In addition, different intercultural encounters and structural aspects were perceived to affect the individual's sense of belonging (Radford 2017; Weidinger & Kordel 2020; Herslund 2021). Those structural limitations framed the ability of immigrants to build belonging, but at the same time the interviewees creatively utilised different strategies to negotiate a sense of belonging.

In this study, one important aspect concerning belonging was how the interviewees described rural areas as places of ease, safety, and stagnancy. One crucial aspect of belonging is an experience of safety, the ability to feel at ease, and being relaxed in the surrounding environment (Ignatieff 1995; May 2011; Pfaff-Czarnecka 2020). In this data, safety intertwined with temporality when the interviewees saw rural areas as safe places in their present life, which strongly promoted a sense of belonging. Together with safety, manageability of rural areas was considered positively. Thus, such a structural order in rural areas did not require adaptation in a negative sense. However, when intersecting with the future, safety – and, more specifically, economic security – appeared more uncertain. Several interviewees saw employment opportunities in rural areas and especially opportunities for meaningful work to be limited. It is noteworthy that work itself does not guarantee a sense of belonging (Caxaj & Diaz 2018; Basok & George 2020; Scott & Visser 2021), and for instance, temporary work can position immigrants at a remove from the local community and full membership (Scott & Visser 2021). Similarly, agency is important here. The ability to make even limited choices concerning job opportunities is crucial for a person's self-worth (Purser 2009). In other words, immigrants' sense of belonging is not resolved if the only employment opportunities in rural areas are those with the labour shortage. This notion is important, because belonging requires that one is needed and valued, and that the person is complementing the system or environment (Hagerty et al. 1992). If such an experience of agency is lacking, it also

affects the sense of belonging and how immigrants see their future in rural communities.

Thus, despite political intentions of immigrants being supposed to alleviate rural areas' labour shortages in specific fields, this did not necessarily fit with individuals' personal aspirations. If immigrants are positioned only instrumentally to benefit local thriving, space for belonging remains fixed and limited. If shifting and modifying boundaries (Wimmer 2008a; 2008b) become difficult, and immigrants are not able to find a meaningful life in rural areas, it is more likely that they will look for opportunities elsewhere. Although in political discussions immigrants are seen as reducing the labour shortage of rural areas, it does not mean that immigrants see their role similarly. For example, the interviewees did not describe themselves as people with some specific mission to fill vacancies, for instance, in the healthcare sector. Obviously, these contradicting views between political visions and an individual's opportunities challenge experiences of belonging.

Other elements of belonging that I want to emphasise here are the meaning of Finnish language proficiency and social relations. Both aspects are closely connected to feeling as if one is understood, which is significant for belonging (Ignatieff 1995). Through common language we reach out to other people, share our thoughts, and make ourselves understood. Language is also a tool by means of which we familiarise ourselves with the context where we are living, as we become part of the community. The interviewees repeated regularly how language was a key for social relations, employment, and society as a whole. The question related to language is how immigrants can learn language in rural areas and participate in language courses, including those people who are working. In this data, language was defined as an unquestioned boundary that was not expected to change; instead, it was seen that immigrants have to cross that boundary in order to gain membership. However, belonging is always an end result of social interaction, which means that people whose mother tongue is Finnish are part of the process and can do their part to extend the circle of belonging and make boundaries more flexible. Here, when different relationships entangle with language, the social relations become crucial. Various everyday encounters and also weak ties play a part, where it is possible to practise Finnish and create social networks and friendships. However, as the interviewees explained, the boundary related to social relations was not easily overcome. This is unfortunate, because the

interviewees emphasised the meaning and importance of social relations with Finnish people. Relationships with Finns can vary, depending on whether they are a spouse, a local immigration coordinator, an employer, or someone else, but this notwithstanding, they are crucial for a sense of belonging.

As I have shown, belonging did not consist exclusively of having a job, instead being a multifaceted and ambivalent process (May 2013; Pfaff-Czarnecka 2020). Noteworthy is that belonging is an ongoing process, not a straightforward journey from start to finish (May 2011; Lähdesmäki et al. 2016; Moris 2021), and can take different forms even though people may have similar situations or backgrounds (Jones & Krzyżanowski 2011). However, a subjective sense of belonging cannot be created in a vacuum but through interaction with other people and the surrounding environment. As Wimmer (2009) argues, boundaries can be implemented differently depending on the context, when immigrants try to signal full membership and achieve acceptance. This highlights the meaning of institutional order in the process. According to Saukkonen (2013), immigrants try to adapt to different, unwritten social rules in order to successfully manage in society, and in doing so they have to accept or reject different behavioural patterns. Similarly, Pfaff-Czarnecka (2020, 121) states how power relations institutionalise social interaction in a way that set limits on social practices and equal opportunities, which means that “belonging often comes at the price of subjugation vis-à-vis norms guiding and guarding the collective life”. Immigrants’ boundary strategies depend on the institutional landscape and power structures; boundary production is driven by institutional stimuli, and individuals have to choose how they interpret existing boundaries (Wimmer 2008b). People signal their moral behaviour, thereby trying to convince other people of their belonging (May 2013). This means that belonging is hard work, demanding that relations are maintained and loyalty and commitment displayed (Pfaff-Czarnecka 2020).

The results of my study are in line with these observations, where the individual immigrant’s need for flexibility and understanding in order to belong to the local lifestyle was emphasised. Nevertheless, immigrants can also use different strategies when they categorise boundaries and create belonging, for instance, by emphasising their own moral worth and cultural competence (Vandevoordt & Verschraegen 2019), or by ignoring stigmatisation (Wessendorf 2020). According to Alba (2005), in the

European context the burden of adaptation is mainly placed upon the individual immigrant; this is implemented by boundary crossing. The same tendency was also clearly seen in this study. Simultaneously, however, the interviewees did not uncritically produce belonging as something that demands comprehensive adaptation, but instead negotiated their own values alongside the local values. Nevertheless, problems appear when boundaries of rural areas remain inflexible in a way that require adaptation only from the immigrants' side. This way belonging remain inadequate.

There are limitations in this research. My data is not a complete representation of all immigrants living in rural Finland. I interviewed immigrants who were studying, working, or participating in integration training. Each one of them, at least on some level, was already part of the local community and its everyday life. The boundaries and belonging might have been described differently if I had interviewed, for instance, unemployed immigrants, mothers with small children, or those who fall outside of local services and social settings. Thus, further research could examine how people in different life stages build belonging in rural areas or examine how belonging and wellbeing are connected in immigrants' lives. In this study, however, I wanted to emphasise the processual nature of belonging and highlight that belonging requires more than employment, a factor which should be taken more into account in rural policies.

Statements and declarations

This article has been financed by the Finnish Cultural Foundation's regional South Ostrobothnia fund.

References

- Alba, R. 2005. Bright vs. blurred boundaries: Second-generation assimilation and exclusion in France, Germany, and the United States. *Ethnic and Racial Studies* 28:1, 20–49. <https://doi.org/10.1080/0141987042000280003>
- Albeda, Y., A. Tersteek, S. Oosterlynk & A. Verschraegen 2018. Symbolic boundary making in super-diverse deprived neighbourhoods. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie* 109:4, 470–484. <https://doi.org/10.1111/tesg.12297>
- Allard, E. 1993. Having, loving, being: An alternative to the Swedish model of welfare research. In Nussbaum, M. & A. Sen (Eds.). *The Quality of Life*. Clarendon Press. 88–94.

- Allen, K.-M., M. L. Kern, C. S. Rozek, D. M. McInerney & G. M. Slavich 2021. Belonging: A review of conceptual issues, an integrative framework, and directions for future research. *Australian Journal of Psychology* 73:1, 87–102. <https://doi.org/10.1080/0049530.2021.1883409>
- Anthias, F. 2006. Belongings in a globalising and unequal world: Rethinking translocations. In Yuval-Davis, N., K. Kannabiran & U. Vieten (Eds.). *Situated politics of belonging*. SAGE Publications, London. 17–31.
- Anthias, F. 2016. Interconnecting boundaries of identity and belonging and hierarchy-making within transnational mobility studies: Framing inequalities. *Current Sociology* 64:2, 172–190. <https://doi.org/10.1177/0011392115614780>
- Antonsich, M. 2010. Searching for belonging – An analytical framework. *Geography Compass* 4:6, 644–659. <https://doi.org/10.1111/j.1749-8198.2009.00317.x>
- Arora-Jonsson, S. & O. Larsson 2021. Lives in limbo: Migrant integration and rural governance in Sweden. *Journal of Rural Studies* 82, 19–28. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2021.01.010>
- Aure, M., A. Førde & T. Magnussen 2018. Will migrant workers rescue rural regions? Challenges of creating stability through mobility. *Journal of Rural Studies* 60, 52–59. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2018.03.005>
- Baak, M. 2016. *Negotiating belongings: Stories of forced migration of Dinka women from South Sudan*. Sense Publishers, Rotterdam.
- Bail, C. A. 2008. The configuration of symbolic boundaries against immigrants in Europe. *American Sociological Review* 73:1, 37–59. <https://doi.org/10.1177/000312240807300103>
- Bakewell, O. 2021. Unsettling the boundaries between forced and voluntary migration. In Carmel, E., K. Lenner, & R. Paul (Eds.). *Handbook on the politics and governance of migration*. Edward Elgar. 124–136.
- Basok, T. & G. George 2020. “We are part of this place, but I do not think I belong”: Temporariness, social inclusion and belonging among migrant farmworkers in Southwestern Ontario. *International Migration* 59:5, 99–112. <https://doi.org/10.1111/imig.12804>
- Bauman, Z. 2001. Identity in the globalising world. *Social Anthropology* 9:2, 121–129. <https://doi.org/10.1017/S096402820100009X>
- Bell, M. M. & G. Osti 2010. Mobilities and ruralities: An introduction. *Sociologia Ruralis* 50:3, 199–204. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9523.2010.00518.x>
- Berghuijs, J. 2017. Multiple religious belonging in the Netherlands: An empirical approach to hybrid religiosity. *Open Theology* 3:1, 19–37. <https://doi.org/10.1515/oph-2017-0003>
- Berry, J. W. & F. Hou 2017. Acculturation, discrimination and wellbeing among second generation of immigrants in Canada. *International Journal of Intercultural Relations* 61, 29–39. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2017.08.003>
- Bjarnason, T. & T. Thorlindsson 2006. Should I stay or should I go? Migration expectations among youth in Icelandic fishing and farming communities. *Journal of Rural Studies* 22:3, 290–300. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2005.09.004>
- Caxaj, S. & L. Diaz 2018. Migrant workers’(non)belonging in rural British Columbia, Canada: Storied experiences of Marginal Living. *International Journal of Migration, Health and Social Care* 14:2, 208–220. <https://doi.org/10.1108/IJMHS-05-2017-0018>

- de Lima, P. 2012. Boundary crossings: Migration, belonging/'un-belonging' in rural Scotland. In Hedberg, C. & R. M. do Carmo (Eds.). *Translocal ruralism: Mobility and connectivity in European rural spaces*. Springer, Dordrecht. 203–217. https://doi.org/10.1007/978-94-007-2315-3_12
- Dubois, A. & L.-E. Gadde 2002. Systematic combining: An abductive approach to case research. *Journal of Business Research* 55:7, 553–560. [https://doi.org/10.1016/S0148-2963\(00\)00195-8](https://doi.org/10.1016/S0148-2963(00)00195-8)
- Erdal, M. B. & C. Oeppen 2018. Forced to leave? The discursive and analytical significance of describing migration as forced and voluntary. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 44:6, 981–998. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2017.1384149>
- Essers, C. & Y. Benschop 2009. Muslim businesswomen doing boundary work: The negotiation of Islam, gender and ethnicity within entrepreneurial contexts. *Human Relations* 62:3, 403–423. <https://doi.org/10.1177/0018726708101042>
- Fathi, M. 2022. 'My life is on hold': Examining home, belonging and temporality among migrant men in Ireland. *Gender, Place & Culture* 29:8, 1097–1120. <https://doi.org/10.1080/0966369X.2021.1916445>
- Finland's Environmental Administration 2019. Urban-Rural classification. Available at: https://www.ymparisto.fi/enUS/Living_environment_and_planning/Community_structure/Information_about_the_community_structure/Urbanrural_classification [Accessed 27th Dec 2019.]
- Furseth, I. 2011. The hijab: Boundary work and identity negotiations among immigrant Muslim women in the Los Angeles area. *Review of Religious Research* 52:4, 365–385. <https://www.jstor.org/stable/23055567>
- Grip, L. 2020. Knocking on the doors of integration: Swedish integration policy and the production of a national space. *Journal of International Migration and Integration* 21, 861–877. <https://doi.org/10.1007/s12134-019-00691-y>
- Hagerty, B. M. K., J. Lynch-Sauer, K. L. Patusky, M. Bouwsema & P. Collier 1992. Sense of belonging: A vital mental health concept. *Archives of Psychiatric Nursing* 6:3, 172–177. [https://doi.org/10.1016/0883-9417\(92\)90028-H](https://doi.org/10.1016/0883-9417(92)90028-H)
- Halfacree, K. & M. J. Rivera 2012. Moving to the countryside ... and staying: Lives beyond representations. *Sociologia Ruralis* 52:1, 92–114. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9523.2011.00556.x>
- Haselbacher, M. & H. Segarra 2022. Politics of adjustment: Rural mayors and the accommodation of refugees. *Territory, Politics, Governance* 10:3, 346–365. <https://doi.org/10.1080/21622671.2021.1934101>
- Haugen, M. S. & M. Villa 2006. Big Brother in rural societies: Youths' discourses on gossip. *Norsk Geografisk Tidsskrift – Norwegian Journal of Geography* 60:3, 209–216. <https://doi.org/10.1080/00291950600889996>
- Hayfield, E. A. & M. Schug 2019. 'It's like they have a cognitive map of relations': Feeling strange in a small island community. *Journal of Intercultural Studies* 40:4, 383–398. <https://doi.org/10.1080/07256868.2019.1628719>
- Herslund, L. 2021. Everyday life as a refugee in a rural setting – What determines a sense of belonging and what role can the local community play in generating it? *Journal of Rural Studies* 82, 233–241. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2021.01.031>

- Hudson, C. & L. Sandberg 2021. Contested hope for the future – Rural refugee reception as municipal survival? *Journal of Rural Studies* 82, 121–129.
<https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2021.01.005>
- Ignatieff, M. 1995. *Blood and belonging: Journeys into the new nationalism*. Farrar, Straus and Giroux, New York.
- Jones, P. & M. Krzyżanowski 2011. Identity, belonging and migration: Beyond constructing 'others'. In Delanty, G., R. Wodak & P. Jones (Eds.). *Identity, belonging and migration. Studies in social and political thought*. Liverpool University Press. 38–53.
<https://doi.org/10.5949/UPO9781846314537.003>
- Juopperi, J. 2019. Maahanmuuttajat suuntaavat kaupunkeihin – Euroopasta tulleita asettanut maaseudullekin. Tilastokeskus, Tieto&trendit, 7.2.2019. Available at: <https://www.tilastokeskus.fi/tietotrendit/kirjoittajat/jukka-juopperi/> [Accessed 27th Dec 2022.]
- Kehily, M. J. 2009. What is identity? A sociological perspective. In ESRC Seminar Series: The educational and social impact of new technologies on young people in Britain. London School of Economics.
- Ketola, K., M. Hytönen, V–M. Salminen, J. Sohlberg & L. Sorsa 2017. Socially engaged Lutheranism: Finnish attitudes to faith and the Church in the light of surveys and statistics. *The Church Research Institute* 64. Helsinki.
- Kitchen, P., A. Williams & J. Chowhan 2012. Sense of community belonging and health in Canada: A regional analysis. *Social Indicators Research* 107, 103–126.
<https://doi.org/10.1007/s11205-011-9830-9>
- Kleinheksel, A. J., N. Rockich-Winston, H. Tawfik & T. R. Wyatt 2020. Demystifying content analysis. *American Journal of Pharmaceutical Education* 84:1, e7113, 127–137.
<https://doi.org/10.5688/ajpe7113>
- Kraus, W. 2006. The narrative negotiation of identity and belonging. *Narrative Inquiry* 16:1, 103–111. <https://doi.org/10.1075/ni.16.1.14kra>
- Klvaňová, R. 2019. 'The Russians are back': Symbolic boundaries and cultural trauma in immigration from the former Soviet Union to the Czech Republic. *Ethnicities* 19:1, 136–155. <https://doi.org/10.1177/1468796817752740>
- Korteweg, A. & G. Yurdakul 2009. Islam, gender, and immigrant integration: Boundary drawing in discourses on honour killing in the Netherlands and Germany. *Ethnic and Racial Studies* 32:2, 218–238. <https://doi.org/10.1080/01419870802065218>
- Lamont, M. & V. Molnár 2002. The study of boundaries in the social science. *Annual Review of Sociology* 28, 167–195. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.28.110601.141107>
- Lamont, M., S. Pendergrass & M. Pachucki 2015. Symbolic boundaries. In *International encyclopedia of the social & behavioral sciences (Second edition)*. 850–855.
<https://doi.org/10.1016/B978-0-08-097086-8.10416-7>
- Larsen, B. R. 2011. Drawing back the curtains: The role of domestic space in the social inclusion and exclusion of refugees in rural Denmark. *Social Analysis* 55:2, 142–158. <https://doi.org/10.3167/sa.2011.550208>
- Lähdesmäki, T., T. Saresma, K. Hiltunen, S. Jäntti, N. Sääskilahti, A. Vallius & K. Ahvenjärvi 2016. Fluidity and flexibility of “belonging”: Uses of the concept in contemporary research. *Acta Sociologica* 59:3, 233–247.
<https://doi.org/10.1177/0001699316633099>

- Maahanmuuttovirasto 2021. Maahanmuuton tilastot 2020: Suomeen muutetaan useimmiten työn takia, korona vaikutti hakemusten määrään. Available at: <https://migri.fi/-/maahanmuuton-tilastot-2020-suomeen-muutetaan-useimmiten-tyon-takia-korona-vaikutti-hakemusten-maaraan> [Accessed 27th Dec 2022.]
- Mahar, A. L., V. Cobigo & H. Stuart 2013. Conceptualizing belonging. *Disability and Rehabilitation* 35:12, 1026–1032. <https://doi.org/10.3109/09638288.2012.717584>
- May, V. 2011. Self, belonging and social change. *Sociology* 45:3, 363–378. <https://doi.org/10.1177/0038038511399624>
- May, V. 2013. *Connecting self to society: Belonging in a changing world*. Palgrave Macmillan, London.
- May, V. 2016. What does the duration of belonging tell us about the temporal self? *Time & Society* 25:3, 634–651. <https://doi.org/10.1177/0961463X16656853>
- Milbourne, P. & L. Kitchen 2014. Rural mobilities: Connecting movement and fixity in rural places. *Journal of Rural Studies* 34, 326–336. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2014.01.004>
- Moris, M. 2021. Belonging from the margin. *Journal of Rural Studies* 87, 474–481. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2020.03.005>
- Papadantonakis, M. 2020. Black Athenians: Making and resisting racialized symbolic boundaries in the Greek street market. *Journal of Contemporary Ethnography* 49:3, 291–317. <https://doi.org/10.1177/0891241619891229>
- Patton, M. Q. 2002. *Qualitative research & evaluation methods: Integrating theory and practice*. 3rd ed. Sage Publications, Thousand Oaks.
- Pfaff-Czarnecka, J. 2020. From 'identity' to 'belonging' in social research: Plurality, social boundaries, and the politics of the self. *European Scientific Journal (ESJ)* 16:39, 113–132. <https://doi.org/10.19044/esj.2020.v16n39p113>
- Pesonen, H., & K. M. Vesala 2007. Rural development as a frame analytic challenge for religious communities: The case of rural parishes of the Evangelical Lutheran Church of Finland. *Social Compass* 54:2, 281–293. <https://doi.org/10.1177/0037768607077045>
- Purser, G. 2009. The dignity of job-seeking men: Boundary work among immigrant day laborers. *Journal of Contemporary Ethnography* 38:1, 117–139. <https://doi.org/10.1177/0891241607311867>
- Radford, D. 2017. Space, place and identity: Intercultural encounters, affect and belonging in rural Australian spaces. *Journal of Intercultural Studies* 38:5, 495–513. <https://doi.org/10.1080/07256868.2017.1363166>
- Ralph, D. & L. A. Staeheli 2011. Home and migration: Mobilities, belongings and identities. *Geography Compass* 5:7, 517–530. <https://doi.org/10.1111/j.1749-8198.2011.00434.x>
- Rétiová, A., I. Rapoš Božič, R. Klvaňová & B. N. Jaworsky 2021. Shifting categories, changing attitudes: A boundary work approach in the study of attitudes toward migrants. *Sociology Compass* 15, e12855. <https://doi.org/10.1111/soc4.12855>
- Riukulehto, S. & K. Rinne-Koski 2016. *A house made to be a home*. Cambridge Scholars Publishing, Newcastle upon Tyne.
- Rosbrook-Thompson, J. & G. Armstrong 2022. Respectability and boundary making on a superdiverse housing estate: The cross-racial deployment of intra-ethnic stereotypes. *The British Journal of Sociology* 73:2, 259–272. <https://doi.org/10.1111/1468-4446.12922>

- Saastamoinen, M. 2006. Minuus ja identiteetti tutkimuksen haasteina. Teoksessa Rautio, P. & M. Saastamoinen (toim.). *Minuus ja identiteetti*. Tampere University Press, Tampere. 170–180.
- Saukkonen, P. 2013. *Erilaisuuksien Suomi – Vähemmistö ja kotouttamispolitiikan vaihtoehdot*. Gaudeamus, Helsinki.
- Savage, M., C. Allen, R. Atkinson, R. Burrows, M.–L. Méndez & P. Watt 2010. The politics of elective belonging. *Housing, theory and society* 27:2, 115–161. <https://doi.org/10.1080/14036090903434975>
- Scott, S. & M. Visser 2021. Constraining labour: The integration dynamics of working-class horticultural migrants in rural areas of Norway, the UK and the US. *Sociologia Ruralis* 62:1, 112–130. <https://doi.org/10.1111/soru.12363>
- Sjöblom-Immala, H. 2012. Työtä, palveluja ja luonnonläheisyyttä: Maahanmuuttajien Suomen sisäiset muutot, asumistoiheet ja kotoutuminen 2000-luvulla. Siirtolaisuusinstituutti, Tutkimuksia A 40, Turku.
- Sireni, M. 2022. Muualta meille: Maahanmuuttajat ja me maaseudun maailmankansalaisina. *Maaseutututkimus – Finnish Journal of Rural Studies* 30:1, 36–60. <https://doi.org/10.51807/maaseutututkimus.119772>
- Søholt, S., S. Stenbacka & H. Nørgaard 2018. Conditioned receptiveness: Nordic rural elite perceptions of immigrant contributions to local resilience. *Journal of Rural Studies* 64, 220–229. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2018.05.004>
- Stenbacka, S. 2012. “The rural” intervening in the lives of internal and international migrants: Migrants, biographies and translocal practices. In Hedberg, C. & R. do Carm (Eds.). *Translocal ruralism*. GeoJournal Library 103, 55–72. Springer, Dordrecht. https://doi.org/10.1007/978-94-007-2315-3_4
- Thissen, F., J. D. Fortuijn, D. Strijker & H. Haartsen 2010. Migration intentions of rural youth in the Westhoek, Flanders, Belgium and the Veenkoloniën, The Netherlands. *Journal of Rural Studies* 26:4, 428–436. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2010.05.001>
- Tilastokeskus 2022. Maahanmuuttajat ja kotoutuminen. Available at: https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/Maahanmuuttajat_ja_kotoutuminen/Maahanmuuttajat_ja_kotoutuminen__Maahanmuuttajat_ja_kotoutuminen/maakoto_pxt_11vu.px/table/tableViewLayout1/ [Accessed 27th Dec 2022.]
- Vandevoordt, R. & G. Verschraegen 2019. Demonstrating deservingness and dignity: Symbolic boundary work among Syrian refugees. *Poetics* 76. <https://doi.org/10.1016/j.poetic.2018.12.004>
- Van Eijk, G. 2011. ‘They eat potatoes, I eat rice’: Symbolic boundary making and space in neighbour relations. *Sociological Research Online* 16:4, 22–33. <https://doi.org/10.5153/sro.2471>
- Välimaa, M. 2021. Erontekoja meidän ja muiden välillä: Turvapaikanhakijoihin kohdistuva vastarinta maaseudun kontekstissa. *Maaseutututkimus – Finnish Journal of Rural Studies* 29:1, 6–31. <https://journal.fi/maaseutututkimus/article/view/109032>
- Weidinger, T. & S. Kordel 2020. Access to and exclusion from housing over time: Refugees' experiences in rural areas. *International Migration*, 1–18. <https://doi.org/10.1111/imig.12807>
- Wernesjö, U. 2015. Landing in a rural village: Home and belonging from the perspectives of unaccompanied young refugees. *Identities* 22:4, 451–467. <https://doi.org/10.1080/1070289X.2014.962028>

- Wessendorf, S. 2020. Ethnic minorities' reactions to newcomers in East London: Symbolic boundaries and convivial labor. *The British Journal of Sociology* 71:2, 208–220. <https://doi.org/10.1111/1468-4446.12729>
- Wimmer, A. 2008a. Elementary strategies of ethnic boundary making. *Ethnic and Racial Studies* 31:6, 1025–1055. <https://doi.org/10.1080/01419870801905612>
- Wimmer, A. 2008b. The making and unmaking of ethnic boundaries: A multilevel process theory. *American Journal of Sociology* 113:4, 970–1022. <https://doi.org/10.1086/522803>
- Wimmer, A. 2009. Herder's heritage and the boundary-making approach: Studying ethnicity in immigrant societies. *Sociological Theory* 27:3, 244–270.
- Woods, M. 2016. International migration, agency and regional development in Rural Europe. *Documents d'Anàlisi Geogràfica* 62:3, 569–593. <http://dx.doi.org/10.5565/rev/dag.372>
- Yuval-Davis, N. 2006. Belonging and the politics of belonging. *Patterns of Prejudice* 40:3, 197–214. <https://doi.org/10.1080/00313220600769331>
- Zahl-Thanem, A. & M. S. Haugen 2019. Attitudes toward immigrants in rural Norway: A rural-urban comparison. *Sociologia Ruralis* 59:4, 685–700. <https://doi.org/10.1111/soru.12251>

VILLE-SAMULI HAVERINEN
YTM, väitöskirjatutkija
Itä-Suomen yliopisto
Yhteiskuntatieteiden laitos

SARI TUUVA-HONGISTO
FT, tutkimuspäällikkö
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu
Nuorisoalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Juvenia

Toteutuuko digitalisaatiolupaus syrjäisellä maaseudulla asuville nuorille?

<https://doi.org/10.51807/maaseutututkimus.146010>

Digitalisaation on uskottu luovan yhdenvertaisia elämänrakentamisen mahdollisuuksia ”diginatiiveina” pidetyille nuorille. Digitalisaation merkitys korostuu erityisesti laajojen maaseutualueiden ja pitkien etäisyyksien Suomessa. Artikkelissa tarkastellaan, miten digitalisaatio, ja sen lupaukset, materialisoituvat syrjäisellä maaseudulla asuville nuorille – vai tapahtuuko niin? Kuinka saavutettavuus ja tasa-arvo toteutuvat ja liittyykö maaseudun diginuoruuteen edelleen erilaisia ja eritasoisia esteitä? Digitaalisuus nähdään artikkelissa nuorille tarjoutuvana mahdollisuusrakenteena, joka yhtäältä luo uudenlaisia mahdollisuuksia, mutta toisaalta vahvistaa ja uusintaa eriarvoisuutta. Artikkelissa jäsennetään syrjäseudulla asuvien noin 15-vuotiaiden nuorten osallisuutta ”digitaalisten kuilujen” avulla ja pohditaan tasa-arvoisten mahdollisuuksien toteutumisen edellytyksiä vuosina 2021–2022 kerätyn määrällisen ja laadullisen tutkimusaineiston analyysissa.

Asiasanat: digitalisaatio, maaseutu, yhdenvertaisuus, nuoret

Erilaisissa poliittisissa keskusteluissa yksi digitalisaation keskeisistä argumenteista liitetään lupaukseen teknologian tasa-arvoisuudesta (Jasanoff & Kim 2009; boyd 2014). Digitalisaation on uskottu luovan yhdenvertaisia elämänrakentamisen mahdollisuuksia ”diginatiiveina” (*digital natives*) (Prensky 2001) pidetyille nuorille. Sen on katsottu kumoavan nuorille tärkeiden asioiden, kuten koulutuksen, työn, harrastusten ja ystävien, tavoitettavuuteen liittyviä eroja. Monet nuoret ovatkin ottaneet digitaaliset tarjoumat luontevaksi osaksi arkeaan, sosiaalista kanssakäymistään ja erilaisten asioidensa hoitamista (Moxon ym. 2021; Pöysä & Ristaniemi 2023).

Digitalisaation yhdenvertaisuudessa Suomea pidetään usein mallimaana. Vallalla on vahva usko siihen, että tasa-arvoisuus lisääntyy ikään kuin automaattisesti tarjoamalla tarvittava tekninen infrastruktuuri sekä mahdollisuus ja osaaminen digitaalisen teknologian käyttämiseen. Digitalisaation voi katsoa olevan laaja-alainen, nopeasti useilla eri elämänalueilla etenevä yhteiskunnallinen muutos, joka vaikuttaa monin eri tavoin ihmisten elämään ja arkeen. Se ei ole vain teknistä kehitystä vaan ilmiö, joka muuttaa elämisen ehtoja perustavanlaatuisesti (Correa & Pavez 2016; Lindgren ym. 2019).

Digitalisaation merkitys korostuu laajojen maaseutualueiden ja pitkien etäisyyksien Suomessa (Honkaniemi & Luoto 2016). Erityisesti monet arjen palvelut ovat siirtyneet digitaalisiksi palveluiksi Internetiin. Tämän on katsottu lisäävän palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta maaseudun harvenevassa palveluverkossa (Hirvonen ym. 2020). Digitalisaation myötä pitkät välimatkat ovat menettäneet osin merkitystään: arjen ja yhteydenpidon helpottuminen, monipaikkaisuuden lisääntyminen sekä etätyöskentelyn ja -opiskelun mahdollistuminen kytkeytyvät olennaisesti maaseudun digitalisaation lupaukseen (Honkaniemi & Luoto 2021). Lisäksi digitalisaation uskotaan tehostavan maataloutta, kasvattavan maaseudun elinvoimaisuutta, edistävän innovointia ja kehitystä sekä kannustavan yhteistyöhön eri toimijoiden välillä (Kurvinen ym. 2018).

Digitaalista infrastruktuuria edistävät politiikat perustuvat ajatukseen siitä, että paremmat digitaaliset yhteydet edistävät kehitystä ja talouskasvua. Suurin osa poliittisista toimista onkin keskittynyt infrastruktuurin esteiden poistamiseen, kuten tietokoneiden ja nopean Internet-yhteyden tarjoamiseen (Correa & Pavez 2016). Digitalisaation edistämiseen keskittyvistä toiveista ja ponnisteluista huolimatta digitaalisten laitteiden ja ympäristöjen käyttöönotto ja käyttöaste maaseudulla jää

edelleen vähäisemmäksi kuin muilla alueilla. Taloudellisiin resursseihin ja teknologiseen infrastruktuuriin panostaminen eivät ole tuottaneet tuottavaa tulosta digitalisaatiossa. Jan van Dijk (2005) esittääkin, että teknologisen infrastruktuurin saatavuus on vain ensimmäinen askel kohti digitalisaatiota.

Kriittisissä tarkasteluissa digitalisaatio on yksi potentiaalinen ”lisäkierre” monenlaisten intersektionaalisten ja alueellisten eriarvoisuuksien vyyhdissä (esim. Helsper 2021). Vaikka digitaalisuuden katsotaan jo olevan etenkin nuorille kaikkialla läsnä olevaa, kytkeytyy siihen runsaasti myös erilaisia eroja ja esteitä. Digitalisaatioon liittyvistä eroista on puhuttu esimerkiksi digitaalisina jakoina ja kuiluina, myös maaseudun digitalisaation liittyen. ”Digitaalinen kuilu” (*digital divide*) (van Dijk 2005) ja epätasa-arvo olivat esillä niin julkisessa keskustelussa kuin tutkimuksessakin erityisesti 2000-luvun alussa. Myöhemmin kuilun on katsottu olevan ensisijaisesti jossakin ”kehittyneiden ja kehittymättömien” maiden välillä ja siten ”länsimaisissa tietoyhteiskunnissa” se on siloteltu. Jan van Dijk (emt.) on esittänyt, että vaikka digitaalisen kuilun laajeneminen on lakannut, se on kuitenkin samalla syventynyt erityisesti sellaisissa maissa, joissa fyysinen pääsy (*access*) teknologisten laitteiden äärelle on muuttunut eräänlaiseksi itsestäänselvytykseksi. Erot käytössä, osaamisessa ja osallisuudessa ovat kasvaneet. Kun tieto- ja kommunikaatioteknologiat ovat sulautuneet saumattomaksi osaksi yhteiskuntaa, ne ovat kiinnittyneet yhä vahvemmin jo olemassa oleviin sosiaalisiin jakoihin.

Laura Robinson ja muut (2015) ovat eritelleet digitaalista jakautumista eri tasoihin. Ensimmäisen tason jaolla he tarkoittavat tieto- ja kommunikaatioteknologioiden levinneisyyttä eli teknologisen infrastruktuurin olemassaoloa. Toisen asteen jaolla he viittaavat taitoihin ja osallistumiseen eli käyttäjien välisiin jakoihin. Kolmas taso digitaalisen jaon tarkastelussa ovat sosiaaliset, taloudelliset ja kulttuuriset kontekstit. Jaot eivät ole irrallisia sosiokulttuurisista yhteyksistään, ja tästä syystä digitaalinen eriarvoisuus voi jopa voimistaa olemassa olevia eriarvoistumisen muotoja (ks. myös Weckroth ym. 2022). Henry Jenkins ja muut (2006) puhuvat erityisesti nuorten ”osallistumiskuilusta” (*participation gap*). He huomauttavat, että teknologian saatavuus ei enää täysin määritä tieto- ja viestintätekniiikan erilaisesta käytöstä johtuvaa eriarvoisuutta. Sen sijaan altistuminen osallistavaa kulttuuria ja digitaalista lukutaitoa lisääville kokemuksille ei ole tasa-arvoisesti nuorten saatavilla, vaikka he pääsisivät yhdenvertaisesti digitaaliseen mediaan.

Artikkelissa pureudutaan siihen, miten digitalisaatio, ja sen lupaukset, materialisoituvat syrjäisellä maaseudulla asuville nuorille – vai tapahutuuko niin? Kuinka saavutettavuus ja tasa-arvo toteutuvat ja liittyykö maaseudun diginuoruuteen edelleen erilaisia ja eritasoisia esteitä? Analyysi pohjautuu Suomen Akatemian rahoittamaan Luokkaistuva digiyhteiskunta – Nuorten eriarvoistuvat elämät sosioteknologisissa imperatiiveissa ja kuvitelmissa -tutkimushankkeeseen (DEQUAL), jossa tarkastellaan peruskoulun yhdeksännellä luokalla olevien nuorten digitaalisia kulttuureita ja käytäntöjä. Tutkimuksen taustalla on ajatus erilaisista fyysisistä paikoista ja ympäristöistä, joiden materiaaliset sekä sosio- ja nuorisokulttuuriset toimintamahdollisuudet ovat nuorille erilaisia ja epätasa-arvoisia.

Artikkelin alussa luodaan kehys teoreettiseen ja käsitteelliseen lähestymistapaan sekä avataan nuorten digitaaliseen osallistumiseen ja osallisuuteen kietoutuvia eroja. Seuraavaksi esitetään tarkastelussa hyödynnetyt tutkimusaineistot ja -menetelmät. Artikkelin analyysi rakentuu digitaalisten kuulujen varaan. Niissä tuodaan esille, miten tekninen infrastruktuuri ja teknologiset välineet sekä digitaaliset taidot ja sosiokulttuurinen osallisuus muotoutuvat nuorille syrjäisellä maaseudulla suhteessa kaupunkimaisessa ympäristössä asuviin nuoriin. Artikkelin päättyy keskusteluun ja johtopäätösten esittelyyn.

Nuorten digitaalinen osallisuus

Nuorten digitaalista osallistumista ja osallisuutta paitsi idealisoidaan myös yleistetään julkisessa keskustelussa (boyd 2014). Nuoria on vuosikymmenien ajan pidetty diginatiiveina, jotka ottavat uudet digitaaliset laitteet ja toimintatavat käyttöönsä ensimmäisinä laajassa mittakaavassa ja syntyvät teknologisen osallisuuden ja osaamisen äärelle (Ito ym. 2009; boyd 2014). Tämä luo virheellisen kuvan, että kaikki nuoret ovat luonnostaan teknologisesti taitavia digitaalisen yhteiskunnan jäseniä. Nuoruus on kuitenkin suhteellisen pitkä ajanjakso, ja nuorten tavat toimia Internetissä ovat moninaisia ja yksilöllisiä. Myös nuorten digitaaliset valmiudet ja motivaatio vaihtelevat suuresti. (Noppari & Uusitalo 2011; Lauha 2015; Eriksson & Tuuva-Hongisto 2019.) Vaikka yhteiskunnallisia uudistuksia läpäisevän digitalisaation on uskottu ja toivottu luovan yhdenvertaisia mahdollisuuksia nuorille, erilaiset selvitykset (esim.

Bernelius & Huilla 2021) osoittavat monien heidän taustoihinsa kiinnittyvien eriarvoisuuksien olemassaolon ja myös vahvistumisen.

Nuorten digitaalisten teknologioiden ja median käyttötottumuksia on tutkimuksissa luokiteltu monin tavoin. Osallisuuden kulttuurien moninaisuutta korostava Mizuko Ito ja muut (2009) ovat tunnistaneet kolme erilaista osallisuuden muotoa: *hanging out*, *messing around* ja *geeking out*. Niistä ensimmäinen viittaa nuoriin, jotka käyttävät aktiivisesti verkkoympäristöjä ja digitaalisia sisältöjä jakaen, tykäten ja kommentoiden. He eivät kuitenkaan osallistu varsinaisten sisältöjen tuottamiseen. Käytössä korostuu hengailu kavereiden kanssa. *Messing around* -käyttäjien toiminta perustuu leikillisyyteen, sisältöjen muokkaamiseen tai tuottamiseen mutta myös sosiaaliseen osallistumiseen; mediakulttuurit tarjoavat oppimiskokemuksia ja mahdollistavat laajojen sosiaalisten verkostojen luomisen. *Geeking out* -käyttäjät puolestaan ovat uppoutuneita omiin kiinnostuksen kohteisiinsa ja tuottavat aktiivisesti omaa sisältöä omissa yhteisöissään ja alakulttuureissaan.

Suomalaisia peruskoulun yhdeksäsluokkalaisia ja toisen asteen opiskelijoita tutkineet Suvi-Sadetta Kaarakainen ja Meri-Tuulia Kaarakainen (2018) ovat erottaneet neljä digitaalisen teknologian käyttäjäprofiilia: normikäyttäjät, yksipuoliset käyttäjät, monipuoliset aktiivit ja sosiaaliset aktiivit. Sosiaalisten aktiivien ryhmässä valtaosa nuorista oli tyttöjä (85 %). Ryhmässä korostui oman sisällön jakaminen ja digitaalisen teknologian käyttö opiskelussa. Suurin osa yhdeksäsluokkalaisista kuului niin sanottuun normikäyttäjien ryhmään, jossa oman sisällön tuottaminen ja sen jakaminen sekä teknologian käyttö opiskelussa jäivät vähäisemmäksi.

Digitaalisten teknologioiden ja erilaisen median varaan rakentuvilla osallisuuden kulttuureilla on keskeinen merkitys nuorten yleiselle hyvinvoinnille, osallisuuden kokemuksille sekä tulevaisuuden kansalaistaitojen, työelämävalmiuksien ja digitaalisen osallistumisen taitojen kehittymiselle (Kaarakainen & Kaarakainen 2018). DEQUAL-tutkimushankkeessa on eritelty suomalaisen peruskoulun yhdeksännellä luokalla olevien noin 15-vuotiaiden nuorten digitaalista osallisuutta eritasoisten toimijuuksien, käytäntöjen, intensiteettien ja kontekstien avulla. Tutkimuksessa (Tuuva-Hongisto ym. tulossa; vrt. Literat ym. 2018) tehtyjen havaintojen perusteella nuoret elävät hyvin monenlaista digitaalista arkea, eikä kaikilla ole samanlaista pääsyä tai edes kiinnostusta digitaalisuuden pariin.

Digitaalinen osallisuus näkyy kerätyssä tutkimusaineistossa nuorten erilaisina rooleina ja toimijuuksina (*agency*) erilaisissa verkkoympäristöissä (Tuuva-Hongisto ym. tulossa; ks. myös Lauha 2015; Fonseca 2019; Siddiq ym. 2023). Joillekin nuorille digitaalinen osallisuus ja toimijuus voivat tarkoittaa esimerkiksi aktiivista pelaamista. Toisaalta se voi tarkoittaa myös aktiivista roolia sosiaalisessa mediassa, influencersina tai teknologia-yrittäjänä. Digitaalinen ympäristö tukee oman äänen esille tuomista, osallistumista ja tuottamista sekä kyvykkyyttä toimia. Näillä kyvykkyyksillä on suuri merkitys nuorten mediatajun sekä medialukutaidon kannalta. Diginuoruus voi tarkoittaa myös ”niukkaa tai pientä toimijuutta”: se voi olla tiukasti kontrolloitua ja rajautua rooliksi, jossa digitaalisten laitteiden käytöstä kieltäydytään ja sitä rajataan tai keskitytään esimerkiksi kuuntelijan ja katselijan rooliin (Tuuva-Hongisto ym. tulossa). Nuoret pohtivat myös paljon omaa toimijuuttaan digitaalisissa ympäristöissä erityisesti yksityisyyden kannalta. Monet haluavat pysyä ”yksityisinä”, ja pyrkimys yksityisyyden suojaamiseen rajaa toimijuutta digitaalisissa ympäristöissä (boyd 2014; ks. myös Lauha 2015).

Tutkimukseen (Tuuva-Hongisto ym. tulossa) osallistuneet yhdeksäsluokkalaiset nuoret tekevät monenlaisia arkisia asioita Internetissä – ilman, että ne näyttäytyvät heille erityisesti ”digitaalisina käytäntöinä, toimintana tai taitoina”. Nuoret esimerkiksi valokuvaavat, kuuntelevat musiikkia tai äänikirjoja, katsovat uutisia, opiskelevat, viestittelevät ystävien ja perheen kanssa, selaavat Internetiä, pelaavat pelejä ja seuraavat ja katsovat videoita erilaisissa digitaalisissa ympäristöissä. Yksi tyypillisimmistä nuorten arkisista digitaalisista käytännöistä on juttelu: vuorovaikutus, viestittely, kavereiden kanssa hengailu ja yhdessäolo. Digitaaliset käytännöt tapahtuvat usein yhtäaikaaisesti ”reaalimaailman” tekemisten kanssa.

Nuorten digitaalisen läsnäolon intensiteetti ja sitoutuminen erilaisiin digitaalisiin ympäristöihin vaihtelee paljon. Nuoret voivat olla joko hyvin sitoutuneita omiin verkkoyhteisöihinsä, kaveriporukoihin ja fanikulttuurisiin, tai he voivat kontrolloida oman käyttönsä niukaksi ja tarkasti rajatuksi (Haverinen ym. tulossa; Tuuva-Hongisto ym. tulossa). Näiden tutkimusten havaintojen mukaan nuorten digitaalinen ajankäyttö, ruutu-aika, vaihtelee suuresti: joillakin digitaaliset laitteet voivat olla mukana ja päällä lähes ympärivuorokautisesti, kun taas toiset saattavat olla laitteidensa äärellä vain esimerkiksi puoli tuntia päivässä. Digitaalisen osallisuuden kannalta intensiteetillä on keskeinen merkitys. Digitaalisten

laitteiden käyttö, niiden äärellä vietetty aika, osallistuminen kestoaltaan ja sitoutumiseltaan, hallinnaltaan, kontrolloinniltaan ja rajoituksiltaan muokkaa nuorten kokemusta digitaalisista ympäristöistä. Myös vanhempien suhtautuminen sekä vanhempien luomat ruutuaikaa koskevat säännöt eriävät. Tyypillisesti nuoret ovat hyvin tietoisia ja myös huolissaan siitä, kuinka paljon he käyttävät aikaa digitaalisten laitteiden parissa – ruutuaika rajoituksineen on nuorille hyvin tuttu käsite.

Danah boydin (2014, 38; ks. myös Tuuva-Hongisto ym. tulossa) mukaan digitaaliset kontekstit ovat samaan aikaan sosiaalisia konteksteja, ja nuoret muokkaavat toimintatapojaan erilaisten toimintaympäristöjen mukaan. Kyse ei ole vain tietyistä teknologisista ratkaisuksista tai sovelluksista, vaan siitä, miten jokin tietty teknologia tai sovellus kietoutuu nuorten elämään. Myös sovelluksen käyttötavat ja normit muokkautuvat sosiaalisissa kontakteissa ja nuorten arkisissa ympäristöissä. Digitaalisen osallisuuden kontekstina Snapchat, TikTok tai Discord muovaavat nuorille hyvin erilaisen digitaalisen maiseman, jossa toimia.

Nuoret tekevät digitaalisen osallisuutensa ja ”verkkominänsä” elementtejä näkyväksi eri tavoin ja eri alustoilla, ja he ovat tietoisia niiden erilaisista sosiaalisista odotuksista, kuten siitä, millaisia valokuvia milläkin alustalla tulee jakaa (boyd 2014, 204; Korkmazer ym. 2023). Mediatutkija Sander De Ridder (2021) esittää digitaalisten alustojen hegemonisten mallien määrittävän eriytyneitä maineenhallintastrategioita sekä itseilmaisuja. Sosiaalinen media näyttäytyykin nuorille usein normatiivisena ja visuaalisena tilana, jossa ”näkyväksi ja julkiseksi tekeminen” yhdistyvät.

Ellen Helsperin (2012, 406) mukaan ihmisille kertyy digitaalisten teknologioiden käytöstä erilaisia taloudellisia, kulttuurisia, sosiaalisia ja henkilökohtaisia hyötyjä. Helsper (ks. myös Kaarakainen & Kaarakainen 2018) näkee nämä myös käytön osa-alueina, joihin digitaalinen osallistuminen eri muodoissaan on luokiteltavissa. Tutkimukset osoittavat, että jotkin Internetin käytön muodot tuottavat käyttäjilleen ja harrastajilleen toisia enemmän osaamispääomaa, minkä takia ei pitäisikään puhua yleisesti teknologioiden tai Internetin käytöstä, etenkin rajoittuneesti sen määstä, vaan käytön eri muodoista.

Robinsonin ja muiden (2015) mukaan on yhä selvempää, että yksilöiden digitaalisella sitoutumisella ja osallisuudella on keskeinen rooli niin koulutuksessa suoriutumisessa, työmarkkinoilla menestymisessä, yrittäjyy-

dessä kuin terveyspalvelujen käytössä. Ne, jotka toimivat paremmin digitaalisessa maailmassa ja osallistuvat aktiivisemmin digitaaliseen yhteiskuntaan ja sen sosiaalisiin elämän muotoihin, hyötyvät digitaalisessa mielessä heikommassa asemassa oleviin nuoriin verrattuna.

Tutkimusaineistot ja -menetelmät

Artikkeli perustuu vuosien 2021–2022 aikana tuotettuun monipaikkaiseen määrälliseen ja laadulliseen tutkimusaineistoon nuorten digitaalisesta arjesta. Tutkimus kohdentuu kyseisellä ajanjaksolla peruskoulun yhdeksännellä luokalla olleisiin noin 15-vuotiaisiin nuoriin. Tutkimusaineiston kokoaminen on käynnistetty digitaalisten laitteiden käyttöä, osallisuutta ja asuinpaikkaa taustoittavalla Internetissä toteutetulla kyselyllä. Kysely kohdistettiin paikkakunnille, jotka määriteltiin tutkimuksessa alustavasti vetovoimaiseksi kasvukeskukseksi, pienemmäksi teollisuuskaupungiksi ja syrjäiseksi maaseuduksi. Tässä artikkelissa keskitytään maaseudulta kerättyyn aineistoon peilaten sitä tutkimuskokonaisuuteen.

Kyselomakkeessa esitetyt noin 30 kysymystä oli jaettu neljään temaattiseen osioon, ja ne käsittelivät muun muassa nuorten erilaisten digitaalisten laitteiden, palvelujen ja alustojen käyttöä, saatavuutta ja kokemuksia niistä. Lomakkeeseen sisältyi myös joukko viisiportaisella Likertasteikolla vastattavia väittämiä, jotka käsittelivät vastaajan digitaalisia taitoja ja vaikutusmahdollisuuksia, itseilmaisua sekä kokemuksia ryhmäytymisestä ja kiusaamisesta erilaisissa digitaalisissa ympäristöissä. Kysely sisälsi lisäksi joitakin taustatietokysymyksiä, jotka koskivat esimerkiksi vastaajan sukupuolta, asuinpaikkaa, julkisen liikenteen käyttöä, erilaisten nuorille olennaisten palveluiden etäisyyttä kodista, perheen kokoonpanoa ja taloudellista toimeentuloa sekä vanhempien koulutustasoa ja ammattia.

DEQUAL-tutkimushankkeen taustalla on ajatus fyysisistä paikoista ja ympäristöistä, joissa nuorille avautuvat erilaiset materiaaliset rakenteet ja joissa sosio- ja nuorisokulttuuriset toimintamahdollisuudet ovat paitsi erilaisia myös eriarvoisia. Yhtenä keskeisenä eroja tuottavana olosuhteena nähdään nuorten asuinpaikka: Miten vetovoimaiset kasvukeskukset, nuorista tyhjenevät pienet teollisuuskaupungit ja syrjäinen maaseutu erilaisine materiaalisine ja sosiokulttuurisine piirteineen muovaavat nuorten mahdollisuuksia ja tapoja rakentaa arkeaan ja elämänsä digitalisoituneessa yhteiskunnassa?

Internetissä toteutettuun kyselyyn vastasi yhteensä 418 nuorta. Vastanneista tyttöjä oli 53 prosenttia (n=222) ja poikia 42 prosenttia (n=175). Sukupuoleltaan ei-binäärisiä tai vastaajia, jotka eivät halunneet kertoa omaa sukupuoltaan, oli noin viisi prosenttia (n=21). Tutkimukseen osallistuneiden nuorten asuinpaikat poikkeavat toisistaan merkittävästi sisältäen niin maaseutu- kuin kaupunkimaisia alueita: väestöltään pienimmissä kunnissa saattoi olla alle 5 000 asukasta ja suurimmissa yli 100 000. Artikkelissa nämä nuorten asuinpaikat ymmärretään toisistaan poikkeavina elämisen ympäristöinä, jotka tuottavat nuorille erilaisia konkreettisia mahdollisuuksia paitsi elää jokapäiväistä elämäänsä myös tehdä tulevaisuutta koskevia suunnitelmia.

Kyselyyn vastanneet nuoret on jaettu eri kuntiin heidän asuinpaikkansa postinumeron perusteella. Tämän jälkeen osa kunnista on yhdistetty toisiinsa ja muodostettu niistä suurempia alueita, eräänlaisia muokattuja seutukuntia. Lopuksi jokainen (seutu)kunta on luokiteltu hyödyntäen Tilastokeskuksen tarjoamia tilastotietoja sekä yksityisten tutkimus- ja konsulttiyritysten (esim. MDI 2021) laatimia aluekehityksen tilannekuvia. Keskeisiä indikaattoreita tässä luokitteluprosessissa ovat olleet muun muassa alueen väestömäärä ja sen muutos, nuoren väestön osuus, väestön koulutustaso, taajama-aste sekä työmarkkinoiden koostumus.

Edellä kuvatulla tavalla erilaisten tilastollisten tunnuslukujen avulla muodostetut elämisen ympäristöt, joihin tutkimukseen osallistuneet nuoret on sijoitettu, eivät ole ”oikeita” maantieteellisiä sijainteja, vaan yksinkertaistettuja luokitteluja. Ne ovat kuvitteellisia, mutta silti ”todellisia”, yleismaailmallisesti tunnistettavia fyysisiä ympäristöjä, jotka suuntaavat nuorten tapoja rakentaa jokapäiväistä elämäänsä digitalisoituneessa yhteiskunnassa. Tutkimuksessa (ks. myös Haantio & Haverinen tulossa) määritellyt ympäristöt ovat elinvoimainen kasvukeskus, väestöllisesti taantuva teollisuuskaupunki sekä syrjäinen maaseutu.

Tutkimukseen osallistuneista nuorista noin puolet (n=198) sijoitettiin väestöllisesti taantuvaan teollisuuskaupunkiin ja hiukan yli kolmasosa (n=149) vetovoimaiseen kasvukeskukseen (n=149). Syrjäisellä maaseudulla nuorista asui määrittelyn mukaan noin 14 prosenttia (n=59). Vastaaajista noin kolme prosenttia (n=12) ei joko osannut tai halunnut täyttää kyselylomakkeeseen asuinpaikkaa koskevaa tietoa.

Tässä artikkelissa keskitytään syrjäiseksi maaseudeksi määriteltyyn elämisen ympäristöön ja sitä koskeviin havaintoihin. Syrjäisellä maaseu-

dulla viitataan tutkimuksessa suhteellisen pienikokoiseen itäiseen asutuskeskukseen, jonka taajama-aste on alhainen. Ympäristölle on ominaista, että sen väestö vähenee, ikääntyy ja on suhteellisen matalasti koulutettua. Merkittävä osa syrjäisen maaseudun väestöstä työskentelee alkutuotannon parissa.

Artikkelissa lähestytään määrällistä aineistoa tilastollisen kuvailun keinoin sen kontekstualisoidessa ja taustoittaessa analyysia hahmottamalla ja jäsentämällä paitsi tutkimuskenttää myös tarkastelun kohteena olevaa ”diginuoruutta” yleisellä tasolla. Käytännössä kyselyaineiston analyysi perustuu kyselyn eri muuttujien jakaumien tilastolliseen kuvaukseen. Kyselyssä nuorilta tiedusteltiin myös heidän halukkuuttaan osallistua myöhemmin järjestettävään haastatteluun. Haastateltavia kertyi yhteensä 36, jotka kaikki asuivat kaupunkimaisilla alueilla. Haastattelut toteutettiin etäyhteyden välityksellä hyödyntäen erilaisia digitaalisia alustoja. Tämän laadullisen haastatteluaineiston analyysi noudattaa reflektiivistä temaattista sisällönanalyysia, ja se on toteutettu dialogisessa suhteessa tutkimustietoon perustuvaan kirjoittajien alustavaan käsitykseen digitaalisaation vaikutuksista nuorten elämään (ks. Braun & Clarke 2022). Aineisto on luokiteltu koodaamalla transkriptoidut haastattelut aineistolähtöisesti NVivo-ohjelmalla.

Laadullista aineistoa tulkitaan ja käytetään artikkelissa esimerkinomaisesti. Haastatteluaineistoa varsinaiselta ”syrjäiseltä maaseudulta”, siten kuin se on tämän tutkimuksen yhteydessä määritelty, ei pystytty kokoaamaan, koska vapaaehtoisia haastateltavia ei saatu koottua Internetissä toteutetun kyselyn tai sosiaalisessa mediassa tehdyn mainonnan keinoin. Kumuloituvaa niin kutsuttua lumipallomenetelmää ei haluttu hyödyntää, koska koettiin, että sen avulla paikannetut haastateltavat olisivat olleet ”käyttäjäprofiililtaan” liian poikkeavia verrattuna kaikkiin kyselyyn vastanneisiin nuoriin. Tästä syystä kyselyaineiston analyysia vahvistetaan artikkelissa yksittäisillä haastatteluilla, joissa nuoret määrittelivät elinympäristönsä maaseudulle tai kaupunkimaisen ympäristön laidalla sijaitsevaan kylään. Erityisesti pseudonyymi Kristianin haastattelua käytetään artikkelissa kertojanäänänä havainnollistamaan määrällistä tutkimusaineistoa. Kristian asuu väestöllisesti taantuvan teollisuuskaupungin läheisellä maaseudulla ja määrittelee oman asuinpaikkansa ”metsäksi”. Hän tuo myös haastattelussaan esiin maaseutumaiseen elämäntilanteeseen kuuluvia elementtejä. Monet määrällisen tutkimusaineiston havainnot todentuvat Kristianin haastattelusitaattien kautta.

Epistemologisessa mielessä artikkelissa on tavoitteena valottaa nuorten digitaalista arkea tarjoamalla tietoa nuorista digitaalisten laitteiden, palvelujen ja alustojen käyttäjinä sekä heidän asenteistaan ja käsityksistään digitaalista vuorovaikutusta ja viestintää kohtaan yleensä.

Syrjäisen maaseudun infrastruktuuri ja teknologiset välineet

Tutkimuksissa tunnistettu ensimmäinen digitaalinen kuilu koskee teknisen infrastruktuurin puutetta syrjäisellä maaseudulla (Robinson ym. 2015; Hänninen ym. 2021). Tässä artikkelin ensimmäisessä analyysiosiossa tarkastellaan sitä, miten nuoret kuvaavat digitaalista teknologiaa, jota heillä on käytössään, ja pohditaan, liittyykö siihen jotain rajoituksia verrattuna niihin nuoriin, jotka asuvat kaupunkimaisemmissa ympäristöissä. Infrastruktuuri ja erilaiset teknologiset välineet muodostavat digitaalisen osallisuuden perustan. Ilman tarkoitukseen sopivia välineitä ja niiden käytön mahdollistavaa infrastruktuuria osallistuminen digitaalisen yhteiskunnan toimintaan olisi hyvin vaikeaa.

Tietoliikenneverkot ovat elintärkeä osa modernin yhteiskunnan teknistä infrastruktuuria. Esimerkiksi Liikenne ja viestintäministeriön (2020) ja Euroopan komission tavoitteiden mukaisesti vuonna 2025 jokaisella kotitaloudella tulisi olla käytössään 100Mbit/s-Internet-yhteys. Suomessa saatavilla olevissa nopeuksissa on kuitenkin merkittäviä alueellisia eroja, jolloin kaupungeissa ja niiden läheisyydessä asuvilla on paremmat lähtökohdat teknologian hyödyntämiseen kuin syrjäisemmillä haja-asutusalueilla asuvilla (Viinämäki ym. 2017).

Osallistuminen digitalisoituvan yhteiskunnan toimintaan edellyttää teknisen infrastruktuurin lisäksi yhteiskunnan jäseniltä toimivia ja ajan tasalla olevia digitaalisia välineitä. Tällaisia ovat perinteisten tietokoneiden lisäksi esimerkiksi älypuhelimet, tablet-tietokoneet, pelikonsolit ja älykellot. Laitteiden käyttöä tukee pääsy digitaalisiin ympäristöihin, kuten erilaisiin palveluihin ja alustoille, jotka puolestaan mahdollistavat pääsyn digitaalisiin sisältöihin. Teknologisilla välineillä on usein lyhyt elämänskaari niiden kehittyessä nopeasti ja syrjäyttäen samalla vanhempia versioitaan. Teknologisten välineiden hankkiminen ja niiden ylläpito vaativatkin usein merkittäviä taloudellisia resursseja. Kaikilla yhteiskunnan jäsenillä, kuten nuorilla, ei ole välttämättä yhdenvertaisia edellytyksiä hankkia itselleen digitaalista osallisuutta mahdollistavia välineitä.

Maaseudulla asuvista nuorista lähes jokaisella oli käytössään oma älypuhelin ja 70 prosentilla perinteinen tietokone. (Taulukko 1)

Taulukko 1. Nuorten käytössä olevat digitaaliset laitteet erilaisissa elämisen ympäristöissä (n/%).

	Maaseutu (n=59)	Teollisuuskaupunki (n=198)	Kasvukeskus (n=149)
Älypuhelin	56 (95 %)	194 (98 %)	141 (95 %)
Älykello	12 (20 %)	48 (24 %)	41 (28 %)
Tablet-tietokone	18 (31 %)	47 (24 %)	58 (39 %)
Perinteinen tietokone	41 (70 %)	132 (67 %)	98 (66 %)
Pelikonsoli	25 (42 %)	99 (50 %)	70 (47 %)

Erilaiset kyselyaineiston valossa nuorten suosimat digitaaliset palvelut ja alustat, kuten Instagram, TikTok ja Snapchat, ovat yhtä tuttuja syrjäisellä maaseudulla kuin muuallakin. Maaseudun nuoret näyttävät kuitenkin suosivan joitakin digitaalisia ympäristöjä, kuten Facebookia, YouTubea ja erityisesti erilaisia pelaamiseen liittyviä palveluita, enemmän kuin nuoret muualla. Tämä havainto koskee erityisesti poikia. Sen sijaan vaikuttaa siltä, että maaseudulla vain tytöt käyttävät usein TikTokia, Instagramia ja erilaisia musiikin suoratoistopalveluja.

Kristian: No mä itse henkilökohtaisesti käytän aika paljon omaa puhelinta ja sitten tuota kannettavaa tietokonetta.

Edellinen haastattelusitaatti tukee kyselyaineistosta tehtyjä havaintoja, joiden perusteella maaseudun nuorilla on käytettävissään kaikki samat digitaaliset laitteet kuin elinvoimaisissa kasvukeskuksissa ja taantuvissa teollisuuskaupungeissa. Kyselyssä nuoria pyydettiin kertomaan erilaisista asioista, joiden he kokivat rajoittavan eniten omaa digitaalisten laitteiden ja ympäristöjen käyttöään. Vain melko harvat (5 %) syrjäisellä maaseudulla asuneista nuorista nimesivät heikkolaatuisen Internet-yhteyden tällaiseksi asiaksi. (Taulukko 2)

Taulukko 2. Nuorten nimeämät omaa digitaalisten laitteiden, palvelujen ja alustojen käyttöä eniten rajoittavat asiat erilaisissa elämisen ympäristöissä (n/%).

	Maaseutu (n=59)	Teollisuuskaupunki (n=198)	Kasvukeskus (n=149)
Heikko Internet-yhteys	3 (5 %)	19 (10 %)	12 (8 %)
Häiriköinti ja kiusaaminen	5 (9 %)	1 (1 %)	2 (1 %)
Vanhempi tai muu huoltaja	8 (14 %)	38 (19 %)	34 (23 %)
Käytössä oleva aika	17 (29 %)	59 (30 %)	54 (36 %)
Oma kiinnostus	27 (46 %)	70 (35 %)	62 (42 %)

Maaseudulle kohdistuvien digitalisaatioponnistusten painopisteenä on useimmiten teknisen infrastruktuurin varmistaminen. Tutkimukseen osallistuneiden nuorten näkökulmasta teknisten laitteiden puute, tai pääsy erilaisten teknologisten ratkaisujen äärelle, ei näyttäisi olevan esteenä digitaaliselle osallisuudelle. Sen sijaan käyttöä rajoittavat muut asiat, kuten ajankäyttö ja oman kiinnostuksen puute.

Taidot digitaalisena kuiluna

Useissa tutkimuksissa digitaalisena kuiluna pidetään taitoja ja kyvykkyksiä toimia digitaalisissa ympäristöissä. Digitaalisten taitojen merkitys korostuu erityisenä esteenä digitaaliseen yhteiskuntaan osallistumisessa (esim. van Dijk 2005; Robinson ym. 2015). Taitoa käyttää tietokonetta on verrattu jo melko kauan lukutaitoon (Inkinen & Kuru 2004). Digiosallisuus edellyttää yksilön kannalta riittäviä teknologisia taitoja ja osaamista. Euroopan Unioni (Euroopan komissio 2022) käyttää digitaalisen kompetenssin käsitettä kansalaisten digitaalisen osaamisen viitekehyksenä. Tähän kansalaistaitoon kuuluu tieto- ja viestintäteknologian varma, kriittinen ja luova käyttö, jolla pyritään saavuttamaan työhön, työllistymiseen, oppimiseen ja vapaa-aikaan, osallisuuteen ja/tai yhteiskunnalliseen osallistumiseen liittyviä tavoitteita. Digitaaliseen kompetenssiin kuuluvat tieto- ja datalukutaito, viestintä ja yhteistyö, digitaalisen sisällön luominen, turvallisuus ja ongelmanratkaisu.

Laajan eurooppalaisen EU Kids Online -tutkimuksen mukaan digitaaliset taidot ovat perusedellytys sille, että lapset ja nuoret voivat osallistua maailmaan Internetin välityksellä: taidoilla on merkitystä nuorten koulutuksen, työllisyyden ja yleisen hyvinvoinnin kannalta. David Smahelin ja muiden (2020) mukaan digitaaliset taidot ovat positiivisessa yhteydessä

verkkotoiminnan monipuolisuuteen ja tiheyteen: mitä enemmän verkon mahdollisuudet ovat lasten ja nuorten käytössä, sitä enemmän he kehittävät digitaalisia taitojaan ja päinvastoin.

Digitaalisia taitoja käsittelevän kartoituksen mukaan suomalaisilla on keskimäärin hyvät digitaidot, vaikkakin monet käyttävät vain itselleen aiemmin tuttuja digitaalisia sisältöjä ja palveluita (Valtiovarainministeriö 2020). Digitaalisessa yhteiskunnassa toimimiseen liittyviä valmiuksia tarkastellaan kuitenkin usein edelleen yksipuolisesti vain teknisten taitojen näkökulmasta. Tällöin jätetään huomioimatta psykologiset, kulttuuriset ja sosiaaliset tekijät, jotka vaikuttavat uuden teknologian käyttöönottoon jopa enemmän kuin tekniset valmiudet (Nurmela ym. 2004). Hännisen ja muiden (2021) mukaan esimerkiksi asenteet voivat toimia edistävinä tai rajoittavina tekijöinä uusien digitaalisten taitojen omaksumiselle.

Nuorten asuinpaikkoihin kytkeytyvän eriarvoistumiskehityksen näkökulmasta on merkityksellistä, että muihin elämisen ympäristöihin verrattuna syrjäisen maaseudun nuorista useampi (7 %) koki, ettei heillä ole riittäviä digitaalisia taitoja (taulukko 3; ks. myös Byman ym. 2018). Kyselyyn saadut vastauksista kävi ilmi, etteivät he usein myöskään tiedä, mistä saisivat haettua asiaan apua. Lisäksi uusien digitaalisten laitteiden ja palvelujen käytön oppiminen on maaseutunuorille näyttäisi olevan jonkin verran vaikeampaa kuin muille (taulukko 4).

Taulukko 3. Nuorten näkemys väittämään ”Minulla on riittävän hyvät taidot käyttää erilaisia digitaalisia laitteita, palveluja ja alustoja” erilaisissa elämisen ympäristöissä (n/%).

	Maaseutu	Teollisuuskaupunki	Kasvukeskus
Täysin tai jokseenkin samaa mieltä	50 (85 %)	185 (93 %)	133 (89 %)
Ei samaa eikä eri mieltä	5 (8 %)	9 (5 %)	11 (8 %)
Täysin tai jokseenkin eri mieltä	4 (7 %)	4 (2 %)	5 (3 %)
Yhteensä	59 (100 %)	198 (100 %)	149 (100 %)

Taulukko 4. Nuorten näkemys väittämään ”Uusien digitaalisten laitteiden, palvelujen ja alustojen käytön oppiminen on minulle pääsääntöisesti helppoa” erilaisissa elämisen ympäristöissä (n/%).

	Maaseutu	Teollisuuskaupunki	Kasvukeskus
Täysin tai jokseenkin samaa mieltä	51 (86 %)	178 (90 %)	133 (89 %)
Ei samaa eikä eri mieltä	4 (7 %)	10 (5 %)	10 (7 %)
Täysin tai jokseenkin eri mieltä	4 (7 %)	10 (5 %)	6 (4 %)
Yhteensä	59 (100 %)	198 (100 %)	149 (100 %)

Kristian: No kyllä mä näen, että mun oma tekeminen on aika paljon erilaista. Että monet mun tutut ja luokkalaiset ja näin, niin kuin Snapissa juttelee ihan tosi monen ihmisen kanssa ja laittelee niille kuvia sitten itsestään ja muuta tällaista ja. On niin kun tavallaan silleen tosi erilaisia näkemyksiä ja mitä tekee netissä ja niin kun moni käyttää paljon erilaisia sovelluksia niillä on hirveästi enemmän kaikkia kuin esimerkiksi mulla, että mä tykkään olla aika silleen niin kun minimalistinen [naurahtaa] niiden kanssa, että tota mulle riittää, että mulla on muutamat sellaiset tärkeimmät ihmiset sitten niin kuin tavoitettavissa.

Kaiken kaikkiaan syrjäisellä maaseudulla asuvien nuorten toiminta erilaisissa digitaalisissa ympäristöissä näyttää kyselyssä saadun aineiston analyysin valossa olevan monin tavoin rajoitetumpaa ja niukempaa: monet heistä ovat sitä mieltä, etteivät he pysty ilmaisemaan itseään haluamallaan tavalla (15 %) ja olemaan vapaasti oma itsensä (20 %), ja harvempi heistä on kokenut ryhmäytymisen tunteita (64 %). Maaseudun nuoret ovat kuitenkin yhtä lailla samaa mieltä (75 %) kuin muutkin siitä, että erilaisilla digitaalisilla ympäristöillä on myönteinen vaikutus heidän elämänsä. Toisaalta lähes puolet heistä kertoi rajoittavansa omaa digitaalisten laitteiden ja ympäristöjen käyttöään, koska on lähtökohtaisesti kiinnostunut muista asioista.

Nuorten sosiokulttuurinen osallisuus syrjäseudulla

Kolmannen tason digitaalinen kuilu on sosiokulttuurinen osallisuus sekä sosiaalisten, kulttuuristen ja taloudellisten kontekstien vaikutus digitaaliseen osallistumiseen. Kuten Laura Dixon ja muut (2014) esittävät, on tärkeää ottaa huomioon toimijuus, asenteet, sosiaaliset rakenteet sekä kulttuuriset normit ja kontekstit. Teresa Correan ja Isabel Pavezin (2016) mukaan toimijuuden merkitykset korostuvat maaseudulla, koska syrjäisyys tekee sosiaalisesta kontekstista ratkaisevamman kaikkien toimien ja päätösten kannalta. On havaittu, että alhainen koulutustaso ja rajalliset sosiaaliset verkostot saattavat haitata verkkokokemuksia ja digitaalisten taitojen ja osallisuuden kehittymistä.

Verkkokyselyn taustatietoja kartoittavat vastaukset tuovat esille, että nuorten asuinpaikka on yhteydessä esimerkiksi heidän perheidensä sosioekonomiseen asemaan; määrällisessä aineistossa syrjäisen maaseudun nuorten vanhemmat olivat vähemmän koulutettuja kuin elinvoimaisissa kasvukeskuksissa ja taantuvissa teollisuuskaupungeissa (taulukko 5). He myös arvioivat perheensä taloudellisen toimeentulon suhteellisesti heikommaksi (taulukko 6).

Taulukko 5. Nuorten vanhempien koulutusaste erilaisissa elämisen ympäristöissä (n/%).

	Maaseutu	Teollisuus- kaupunki	Kasvukeskus
Molemmilla vanhemmilla korkeakoulututkinto	6 (10 %)	55 (28 %)	84 (56 %)
Toisella vanhemmista korkeakoulututkinto	17 (29 %)	54 (27 %)	30 (20 %)
Kummallakaan vanhemmista ei korkeakoulututkintoa tai ei tietoa koulutuksesta	36 (61 %)	89 (45 %)	35 (24 %)
Yhteensä	59 (100 %)	198 (100 %)	149 (100 %)

Taulukko 6. Nuorten perheiden koettu taloudellinen toimeentulo erilaisissa elämisen ympäristöissä (n/%).

	Maaseutu	Teollisuuskaupunki	Kasvukeskus
Hyvä tai erittäin hyvä	26 (44 %)	123 (62 %)	104 (70 %)
Keskinkertainen	28 (48 %)	55 (28 %)	34 (23 %)
Heikko, erittäin heikko tai ei tietoa toimeentulosta	5 (8 %)	20 (10 %)	11 (7 %)
Yhteensä	59 (100 %)	198 (100 %)	149 (100 %)

Kyselyyn vastanneiden nuorten tulevaisuuden suunnitelmat heijastelivat kussakin elämisen ympäristössä vallitsevaa vanhempien koulutus-tasoa: syrjäisen maaseudun nuorista suurempi osa aikoi suunnata peruskoulun jälkeen ammattioppilaitokseen. Erityisesti pojat suunnittelivat harvemmin hakeutuvansa lukioon, mutta silti myös monet heistä aikoiivat muuttaa pois maaseudulta peruskoulun jälkeen. Syrjäisen seudun tutkimuspaikkakunnalla oli edelleen lukio, joka mahdollisti jatko-opinnot kotoa käsin. Ammattioppilaitokset sen sijaan sijaitsivat kaukana ja vaativat muuttoa toiselle paikkakunnalle. Tutkimusaineis-tossa suuren paikkakunnan nuoret eivät olleet muuttamassa pois kotoa peruskoulun jälkeen; sen sijaan muutto oli ajankohtaista syrjäkylän nuorille ja myös joillekin teollisuuskaupungin nuorille, joille sopivaa opiskelualaa ei löytynyt läheltä, vaikka ammatillisia opintoja olikin tarjolla.

Myös Kristianin suunnitelmat liittyivät ammattiin opiskeluun ja toiselle paikkakunnalle muuttoon sopivan opiskelualan perässä:

Kristian: No mä hain tuota [...] ammattikouluun. Se oli mun ykkösvalinta silloin kun meillä oli ne yhteishaut, että tuota tulevaisuudessa just meinasin, että tosiaan kaikki sellainen matkailu ja muu tällainen on kyllä mun mielestä tosi kiinnostavaa. Ja tulevaisuuden suunnitelmissa olisi kyllä varmaan jossain vaiheessa käydä tai sitten jopa muuttaa ulkomaille.

Määrällisen kyselyaineiston perusteella näyttää siltä, että jotkin nuorten käyttämät digitaaliset laitteet ja ympäristöt ovat vahvasti sukupuolittuneita. Esimerkiksi suurin osa Instagramin, Snapchatin ja TikTakin käyttäjistä on tyttöjä. YouTube ja erilaiset pelaamiseen liittyvät laitteet ja palvelut ovat puolestaan huomattavasti suosituimpia poikien keskuudessa. Pojat myös arvioivat omat digitaaliset taitonsa riittävämmiksi, ja he kokevat voivansa ilmaista ja olla vapaammin oma itsensä erilaisissa digitaalisissa ympäristöissä. Pojat kokevat enemmän ryhmäytymisen tunteita ja ovat useammin sitä mieltä, että digitaaliset ympäristöt vaikuttavat myönteisesti heidän elämäänsä. Kyselyaineistossa tämä tulee selkeästi esille sekä syrjäisellä maaseudulla, taantuvassa teollisuuskaupungissa että elinvoimaisessa kasvukeskuksessa. Erot sukupuolten välillä ovat kuitenkin merkittävästi pienemmät teollisuuskaupungissa ja elinvoimaisessa kasvukeskuksessa kuin syrjäisellä maaseudulla.

Vaikka syrjäisellä maaseudulla fyysiset välimatkat esimerkiksi harrastuspaikoille, erilaisten peruspalveluiden äärelle ja kavereiden luo voivat olla suhteellisen pitkiä, erilaisten ilmeisen hyvin saatavilla olevien digitaalisten laitteiden, palveluiden ja alustojen mahdollistama yhteydenpito ei ole maaseudun nuorten keskuudessa sen tiiviimpää tai merkityksellisempää kuin muuallakaan. Syrjäisyys ja välimatkat eivät siis tunnu lisäävän digitaalisten laitteiden luomaa läsnäoloa.

Kristian: Me asutaan aika metsässä, niin lähimetsässä lenkillä ja muuten tälleen, niin ellen sitten kuuntele podcastia tai musiikkia samalla kun juoksen, niin sitten jätän yleensä puhelinta pois. Ja yleensä jos tekee kouluhommia tai muita tällaisia, niin yritän olla ilman sitä puhelinta sitten siinä vaiheessa.

Haastattelija: Joo. No entäs sitten kun olette kavereitten kanssa, niin onko teillä silloin puhelimet esillä?

Kristian: No saattaa olla useinkin, mutta tota mä oon tosi sellainen ihminen, että mä näen kyllä kavereita silleen jossain silleen kasvotusten, jos koulua ei lasketa, niin aika harvoin niin kuin vapaa-ajalla.

Kristian suhtautuu myös suhteellisen varovaisesti sosiaalisen median käyttöön eikä juurikaan julkaise itse julkista materiaalia. Tutkimukseen osallistuneet nuoret eivät ylipäätään itse juurikaan julkaisseet omaa

materiaalia omissa verkkoympäristöissään ja suhtautuivat varauksellisesti ja varovaisesti itsensä esittämiseen. Sosiaalinen media onkin tutkimuksissa (ks. esim. Tuuva-Hongisto & Korjonen-Kuusipuro tulossa) nimitetty vahvasti vertaisryhmien hallitsemaksi tilaksi, johon sisältyy monen suuntaisia nuoruuteen liittyviä normatiivisia odotuksia.

Kristian: No enpä mä oikeastaan silleen hirveemmin, että esimerkiksi monella nuorellahan on varmaan sellainen sovellus kuin Instagram, missä julkaistaan, vaikka kuvia just tohon omista tärkeistä asioista tai jotain selfietä tai tällaisia. Niin mulla ei ole sitä ollenkaan, mutta tota mulla on Snapchat ja sitten mulla on TikTok. Niin sinne mä teen sitten välillä sellaisia niin kuin lähimmille kavereille julkaisen, vaikka silleen, että päivän kuulumisia ja tapahtumia, mutta en oikeastaan muuta.

Tätä tulkintaa vasten on huomionarvoista, että syrjäisellä maaseudulla asuvat nuoret kertoivat kyselyssä kokevansa muita useammin (8 %) kiusaamista tai muuta häirintää erilaisissa digitaalisissa ympäristöissä. Erityisesti pojat olivat joutuneet kiusaamisen kohteeksi. Kiusaamista verkossa oli kokenut myös Kristian:

Haastattelija: Tuota, no onko sulle tullut vastaan tuolla verkossa mitään sellaisia ikäviä asioita, kiusaamista tai tämän tyyppistä?

Kristian: No joo, että tuota oikeastaan, no ei nyt vähään aikaan, mutta esimerkiksi silloin kun mä olin 7. luokalla, niin mähän oon siis ilmaisutaidonluokalla ja meillä oli sitten sellainen [...] tavallaan näytelmä tapahtuma missä sitten nämä ilmaisutaidonluokkalaiset on kehittänyt näytelmän niinku siinä kevään puolella ja esittää sitten sen niin kuin koko koululle ja näin ja. No sitten toiset oppilaat oli kuvannut sen ja julkaissut sen nettiin ja sitten sille oli naureskeltu ja sitä oli levitelty ympäriinsä ja. Siitä tuli kyllä sitten niin kuin ihan, se vietiin rehtorille se juttu, että vaikka se niinku kuitenkin tavallaan järjestettiin silleen koulun ulkopuolella, mutta se on niinku koulun sisäinen tapahtuma kuitenkin, niin se oli tosi kurjaa sitten, että siitä tehtiin sellaista.

Maaseudun pojat kokivat muita harvemmin, että heidän vanhempansa valvovat ja säätelevät heidän erilaisten digitaalisten laitteiden ja ympäristöjen käyttöään.

Haastattelija: Tuleeko siitä ajankäytöstä koskaan riitaa vaikkapa vanhempien kanssa tai?

Kristian: No eipä oikeastaan, että tota meillä on sellaiset perussäännöt, että puhelinta ei tuoda ruokapöytään ja muuta tällaista. Että yleensä sitten jos joku vaikka sanoo, että laita puhelin pois, niin mä kyllä laitan sen ihan aina pois. Että ei ole mitään mulla ei ole mitään ongelmaa niin kuin olla ilman puhelinta tai sosiaalista mediaa [naurahtaa], että mä pystyn kyllä olemaan myös ilman sitä.

Kaiken kaikkiaan tutkimusaineisto tuo esille syrjäisellä maaseudulla asuvien nuorten muualla asuvia heikomman kiinnittymisen digitaaliseen elämään. Kaarakaisen ja Kaarakaisen (2018) määrittelemissä käyttäjäprofileissa maaseutunuoret näyttäytyvät yksipuolisina käyttäjinä, joilla digitaalisten teknologioiden käyttö jää huomattavan vähäiseksi kaikilla teknologioiden käytön ulottuvuuksilla verrattuna muihin nuoriin. Käyttö on yksipuolista, sillä nämä nuoret käyttävät teknologioita säännöllisesti – ja silloinkin muita vähäisemmässä määrin – vain sosiaalisten suhteiden ylläpitoon, digitaaliseen viihteeseen ja pelaamiseen. Muunlainen käyttö jää yksipuolisilla käyttäjillä keskimäärin korkeintaan satunnaiseksi. Erittäin erityisesti sosiaaliseen kanssakäymiseen liittyvä käyttö on näiden nuorten keskuudessa vähäistä (emt.).

Keskustelu ja johtopäätökset

Digitalisaatioon liittyvänä toiveena on, että vahvistamalla kaikkien digitaalista osallistumista päästään tilanteeseen, jossa digitalisaation lupaukset toteutuvat ja samalla torjutaan eriarvoisuuden potentiaalista uhkaa. Digitalisaation vahvistuessa erilaisten teknologioiden käyttö ja niihin liittyvät taidot ovat olennaisia – jopa välttämättömiä. Lisäksi erilaiset kulttuuriset ja sosiaaliset rakenteet, diskurssit ja käytännöt ohjaavat ihmisiä käyttämään näitä teknologioita. Noora Talsi ja Sari Tuuva-Hongisto (2009) kutsuvat tällaista välttämättömyyttä teknologiseksi imperatiiviksi, jolla tarkoitetaan sosiaalista ja kulttuurista painetta hyödyntää keskeisiä teknologioita, joista on tullut merkittävä osa yhteiskuntaa ja sen ideologiaa.

Maaseudulla ja syrjäseuduilla digitalisaatioon liittyy erityinen lupaus sen mahdollisuudesta häivyttää pitkien välimatkojen tuomia esteitä. Välimatkat ovat etenkin syrjäisen maaseudun nuorille haaste: pitkät koulumatkat, pitkät harrastusmatkat, pitkät matkat kavereiden luokse. Useissa tutkimuksissa (ks. esim. Tuuva-Hongisto ym. 2016) on tuotu esiin, että palveluja ja osallistumisen mahdollisuuksia on niukasti – syrjäkylä on paikka, jossa ei ole nuorille mitään. Maaseudulla asuvat nuoret ovat myös syrjäseutujen autottomia; välimatkat vaativat aina jonkun kuljettamaan ja kyyditsemään. Tästä syystä voisi odottaa, että digitalisaatiolla olisi erityinen merkitys maaseudun nuorille. Tämä oli myös oletus DEQUAL-tutkimushankkeen taustalla erilaisista asuinympäristöistä erilaisina nuoreksi kasvamisen paikkoina ja mahdollisuuksien tarjoajina.

Jo aineistonkeruuvaiheessa oli havaittavissa, ettei digitaalisuus ollut mitenkään erityisessä asemassa maaseutunuorten mielissä. Päinvastoin. Heti alusta lähtien tuli vastaan ongelmia: kiinnostuksen puutetta aihepiiriin ja ylipäänsä haasteita tutkimusaineiston kokoamisessa. Kontaktin luominen maaseudulla asuviin nuoriin oli vaikeaa, yhteistyö koulujen kanssa osoittautui erityisen haastavaksi, ja opettajat jo alusta pitäen varoittelivat, että nuoria voi olla mahdoton saada osallistumaan tutkimukseen tai haastatteluihin. Niin kävikin, että yksikään nuori ei halunnut osallistua tutkimushaastatteluun. Kyse on paitsi itse tutkimukseen osallistumisen vaikeudesta ja kiinnostamattomuudesta myös siitä, ettei aihepiiri ollut innostava. Haastateltavien puuttumisen takia käytettiin myös maaseutualueille kohdennettua mainontaa nuorten suosimassa sosiaalisessa mediassa, mutta sekään ei tavoittanut tutkimuksen aiheista kiinnostuneita nuoria. Haastatteluaineiston keruun hankaluus toisti kyselyaineistosta vahvasti välittyntä havaintoa: maaseudun nuoria ei kiinnosta.

Mistä nuoret sitten olivat kiinnostuneita? Mitä nämä muut mahdollisuudet ja kiinnostuksen kohteet olivat? Internetissä toteutetussa kyselyssä syrjäseutujen nuorten suosituimmat harrastukset liittyivät moottoriurheiluun ja pelaamiseen sekä luonnossa liikkumiseen. Vertailun vuoksi kasvukeskuksen nuorilla moottoriurheilua ei mainittu lainkaan, ja suosituimpia olivat liikuntaan ja kulttuuriin (musiikki, taide, teatteri) liittyvät harrastukset. Kiinnostavaa on myös se, ettei kaverisuhteita tai harrastuksia ylläpidetä syrjäkylillä Internet-välitteisesti – tai se näkyy aineistossa heikompana kuin muilla paikkakunnilla. Kasvokkainen kohtaaminen korostuu, vaikka se tapahtuukin pääosin kouluympäristössä. Internet-viestittelyssä juteltiin pääosin samojen koulukavereiden kanssa. Myös Internetissä seurattavat henkilöt ovat usein kavereita ja sukulaisia. Digitaaliset mahdollisuudet eivät siis välttämättä laajenna vaan täydentävät fyysistä elämisen ympäristöä.

Myöskään koulutussuunnitelmien ja -polkujen näkökulmasta digitalisaatio ei näytä täyttävän lupaustaan syrjäseutujen nuorille. Digitaaliset mahdollisuudet eivät heikennä lähtemisen imperatiivia työn ja opiskelun perässä. Yhdeksäsluokkalaiset menevät joko lukioon tai ammatilliseen koulutukseen, ja syrjäseudulta katsottuna opintomahdollisuudet ovat kaukana. Digitalisaation luomat etäopiskelumahdollisuudet eivät tunnu – ainakaan vielä – konkretisoituvan nuorten arjessa ja valinnoissa.

Myöskään informaalia oppimista ei oikein osata nähdä arjen digikäytön hyötynä.

Maaseutunuorten kannalta ratkaisevaa on tietynlainen kulttuurinen ja elämäntavallinen etäisyys ja irrallisuus suhteessa digitaalisiin kulttuurisiin, yhteisöihin ja kommunikaatioon. Digitaaliset erot nivoutuvat maaseudulla elävien nuorten sosio- ja nuorisokulttuurisiin maisemiin (Haantio & Haverinen tulossa). Tutkimusaineiston yhdeksäsluokkalaiset nuoret eivät maaseudulla kiinnity diginuoruuteen samalla tavalla kuin kaupungeissa, ja digitaaliset mahdollisuudet jäävät etäisemmäksi. Nuorilla on sekä fyysinen pääsy digitaalisten laitteiden äärelle että osaamista, mutta maaseutunuorten sosiaaliset, taloudelliset ja kulttuuriset kontekstit eivät kiinnitä heitä digitalisaation tarjoamiin mahdollisuuksiin samassa määrin kuin kaupunkinuria.

Kiitokset

Tutkimus on osa Suomen Akatemian rahoittamaa DEQUAL: Luokkaistuva digiyhteiskunta – nuorten eriarvoistuvat elämät sosioteknologisissa imperatiiveissa ja kuvitelmissa -hanketta (2020–2024, SA 330574), joka on Itä-Suomen yliopiston ja Nuorisolan tutkimus- ja kehittämiskeskus Juvenian (Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu) yhteishanke. Kirjoittajat kiittävät Suomen Akatemiaa saamastamme rahoituksesta sekä kaikkia tutkimukseemme osallistuneita nuoria.

Kirjallisuus

- Bernelius, V. & H. Huilla 2021. Koulutuksellinen tasa-arvo, alueellinen ja sosiaalinen eriytyminen ja myönteisen erityiskohtelun mahdollisuudet. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:7. Valtioneuvosto, Helsinki. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-761-4>
- Braun, V. & V. Clarke 2022. Thematic analysis: A practical guide. Sage Publications, London.
- Byman, R, T. Korhonen, S. Sintonen, O. Vesterinen & H. Kynäslahti 2018. Nuorten käsitykset digitalisaation tärkeydestä. Teoksessa Pekkarinen, E. & S. Myllyniemi (toim.). Opinpolut ja pientareet. Nuorisobarometri 2017. Nuorisotutkimusseura, Nuorisotutkimusverkosto & Valtion nuorisoneuvosto, Helsinki. 149–158.
- boyd, d. 2014. It's complicated: The social lives of networked teens. Yale University Press, London.
- Correa, T. & I. Pavez 2016. Digital inclusion in rural areas: A qualitative exploration of challenges faced by people from isolated communities. Journal of Computer-Mediated Communication 21:3, 247–263. <https://doi.org/10.1111/jcc4.12154>

- De Ridder, S. 2021. The banality of digital reputation: A visual ethnography of young people, reputation, and social media. *Media and Communication* 9:3, 218–227. <https://doi.org/10.17645/mac.v9i3.4176>
- Dixon, L. J., T. Correa, J. Straubhaar, L. Covarrubias, D. Graber, J. Spence & V. Rojas 2014. Gendered space: The digital divide between male and female users in Internet public access sites. *Journal of Computer-Mediated Communication* 19:4, 991–1009. <https://doi.org/10.1111/jcc4.12088>
- Eriksson, S. & S. Tuuva-Hongisto 2019. Nuorisotyön digitalisaatio 2030: "Meidän tulisi osata tarjota nuorille työkaluja maailmaan, jota me emme vielä itse tunne." Xamk tutkii 11. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, Mikkeli.
- Euroopan komissio 2022. DigComp Framework. Saatavissa: https://joint-research-centre.ec.europa.eu/digcomp/digcomp-framework_en [Viitattu 16.8.2023.]
- Fonseca, T. 2019. The Internet as a global playground: Young citizens and informal spaces of agency, a Portuguese case study. *Mind, Culture, and Activity* 26:4, 353–370.
- Haverinen, V.-S., P. Armila & S. Tuuva-Hongisto tulossa. Nuoruuden jännitteet ja huolenaiheet: nuorten digitaalisen ajankäytön moraaliset järjestykset. Teoksessa Tuuva-Hongisto, S., K. Korjonen-Kuusipuro & V.-S. Haverinen (toim.). *Diginuoruus ja kasvavat erot*.
- Haantio, S. & V.-S. Haverinen tulossa. Fyysisten mahdollisuuksien maisemien ja digitaalisten elämisen ympäristöjen liikuttamat nuoret. Teoksessa Tuuva-Hongisto, S., K. Korjonen-Kuusipuro & V.-S. Haverinen (toim.). *Diginuoruus ja kasvavat erot*.
- Helsper, E. 2021. *The digital disconnect: The social causes and consequences of digital inequalities*. Sage, London.
- Hirvonen, T., P. Kahila, A. Kurvinen, O. Lehtonen & J. Sinerma 2020. *Maaseudun valokuituinvestoinnit*. Kuntaliitto, Helsinki. Saatavissa: <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2020/2051-maaseudun-valokuituinvestoinnit> [Viitattu 16.8.2023.]
- Honkaniemi, T. & I. Luoto 2016. *Paikallisuus ja digitalisaatio: Valokuituverkkojen merkitys maaseutualueiden kehittämisessä*. Selvityksiä ja raportteja 210. Vaasan yliopisto, Vaasa. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-476-721-7>
- Honkaniemi, T. & I. Luoto 2021. Sitovan ja siltaavan sosiaalisen pääoman merkitys maaseudun valokuiturakentamisessa. *Maaseutututkimus* 29:2, 8–31. <https://journal.fi/maaseutututkimus/article/view/109001>
- Hänninen, R., J. Karhinen, V. Korpela, L. Pajula, O. Pihlajamaa, M. Merisalo, O. Kuusisto, S. Taipale, J. Kääriäinen & T.-A. Wilska 2021. *Digiosallisuuden käsite ja keskeiset osa-alueet*. Digiosallisuus Suomessa -hankkeen väliraportti. Valtioneuvoston kanslia, Helsinki.
- Inkinen, T. & P. Kuru 2004. *Kansalaiset ja tietoyhteiskunnan sosiaaliset vaikutukset*. Pirkanmaan tietoyhteiskuntatutkimus 2004. Tampereen yliopisto, Tampere.
- Ito, M., J. Antin, M. Finn, A. Law, A. Manion, S. Mitnick, D. Schlossberg, S. Yardi & H. Horst 2009. *Hanging out, messing around, geeking out: Living and learning with new media*. Cambridge, MIT Press.
- Jasanoff, S. & S.-H. Kim 2009. Containing the atom: Sociotechnical imaginaries and nuclear power in the United States and South Korea. *Minerva* 47:2, 119–146. <https://doi.org/10.1007/s11024-009-9124-4>

- Jenkins, H., K. Clinton, R. Purushotma, A. Robison & M. Weigel 2006. *Confronting the challenges of participatory culture: Media education for the 21st century*. MacArthur Foundation, Chicago.
- Kaarakainen, S. & Kaarakainen, M. 2018. Tulevaisuuden toivot – Digitaalisten medioiden käyttö nuorten osallisuuden ja osaamisen lähteenä. *Media & viestintä* 1:4, 235–254. <https://doi.org/10.23983/mv.77458>
- Korkmazer, B., S. De Ridder & S. Van Bauwel 2023. Sexual reputation, intersectional intimacies and visual social media: Exploring young people’s mores on “good” versus “bad” online sexual reputations. Teoksessa Krijnen, T., P. G. Nixon, M. D. Ravenscroft & C. M. Scarcelli (eds.). *Identities and intimacies on social media: Transnational perspectives*. Routledge, London. 85–102.
- Kurvinen, A., A. Jolkkonen & V. Lemponen 2018. *Verkosta vauhtia: Valokuituverkot ja digitalisaatio työn, yritystoiminnan ja opiskelun mahdollistajana maaseudulla*. Itä-Suomen yliopisto, Joensuu.
- Lauha, H. 2015. *Verkko nuorten kokemana ja kertomana*. Verke, Helsinki. Saatavissa: <https://www.verke.org/julkaisut/verkko-nuorten-kokemana-ja-kertomana> [Viitattu 16.8.2023.]
- Liikenne ja viestintäministeriö 2020. *Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi laajakaistarakentamisen tuesta*. Saatavissa: <https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=LVM053:00/2021> [Viitattu 16.8.2023.]
- Lindgren, J., R. Mokka, A. Neuvonen & A. Toponen 2019. *Digitalisaatio: Murroksen koko kuva*. Tammi, Helsinki.
- Literat, I., N. Kligler-Vilenchik, M. Brough & A. Blum-Ross 2018. Analyzing youth digital participation: Aims, actors, contexts and intensities. *The Information Society* 34:4, 261–273. <https://doi.org/10.1080/01972243.2018.1463333>
- MDI 2021. *Aluekehityksen laaja tilannekuva*. Saatavissa: https://www.mdi.fi/tietopalvelu/laaja_tilannekuva/ [Viitattu 16.8.2023.]
- Moxon, D., A. Marina Șerban, D. Potočnik, N. Connolly, L. Pasic & V. Ștefan 2021. Young people, social inclusion and digitalisation: Emerging knowledge for practice and policy. Eurooppa-neuvosto & Euroopan komissio. Saatavissa: <https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47261623/YKB-27-WEB.pdf/dbab979b-75ff-4ee8-b3da-c10dc57650d5> [Viitattu 16.8.2023.]
- Noppiari, E. & N. Uusitalo 2011. *Kavereita verkossa ja sen ulkopuolella: Näkökulmia nuorten verkkoyhteisöisyyteen*. Tampere: Tampere University Press.
- Nurmela, J., T. Melkas, T. Sirkiä, M. Ylitalo & L. Mustonen 2004. *Suomalaisten viestintävalmiudet 2000-luvun vuorovaikutusyhteiskunnassa*. Tilastokeskus, Helsinki.
- Prensky, M. 2001. Digital natives, digital immigrants. *On the Horizon* 9:5, 1–6.
- Pöysä, V. & Ristaniemi, H. 2023. Assembling places, technologies and young people: Becoming rural youth with vehicles and digital technologies in Finland. *Journal of Youth Studies*, 1–17. <https://doi.org/10.1080/13676261.2023.2271875>
- Robinson, L., S. Cotten, H. Ono, A. Quan-Haase, G. Mesch, W. Chen, J. Schulz, T. Hale & M. Stern 2015. Digital inequalities and why they matter. *Information, Communication and Society* 18:5, 569–582. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2015.1012532>
- Siddiq, F., F. Røkenes, A. Lund & R. Scherer 2023. New kid on the block? A conceptual systematic review of digital agency. *Education and Information Technology*. <https://doi.org/10.1007/s10639-023-12038-3>

- Smahel, D., H. Machackova, G. Mascheroni, L. Dedkova, E. Staksrud, K. Ólafsson, S. Livingstone & U. Hasebrink 2020. EU kids online 2020: Survey results from 19 countries. EU Kids Online.
- Talsi, N. & S. Tuuva-Hongisto 2009. ”Ei vietetty sinä jouluna tekniikan riemujuhlaa”: Teknologinen imperatiivi teknologiaelämäkerroissa. *Kulttuurintutkimus* 26, 71–82.
- Tuuva-Hongisto, S., V. Pöysä & P. Armila 2016. *Syrjäkylien nuoret – unohdetut kuntalaiset?* Kaks, Helsinki.
- Tuuva-Hongisto, S. & K. Korjonen-Kuusipuro, V.-S. Haverinen & P. Armila tulossa. Johdanto: Digitaalinen nuoruus. Teoksessa Tuuva-Hongisto, S., K. Korjonen-Kuusipuro & V.-S. Haverinen (toim.). *Diginuoruus ja kasvavat erot*.
- Tuuva-Hongisto, S. & K. Korjonen-Kuusipuro tulossa. *Retroseksistiset teknokulttuurit ja nuorten sukupuolittuneet digitaaliset maisemat*.
- Valtiovarainministeriö 2020. *Digitaitokartoitus – digitaalinen kysely*. Saatavissa: <https://vm.fi/documents/10623/30029448/Digitaitokartoitus+%E2%80%93+Digitaalinen+kysely.pdf/52d627ca-89a0-605d-5003-a0eff0248898/Digitaitokartoitus+%E2%80%93+Digitaalinen+kysely.pdf?t=1598850515996> [Viitattu 16.8.2023.]
- Van Dijk, J. 2005. *The deepening divide: Inequality in the information society*. Sage Publications, Thousand Oaks.
- Viinämäki, L., V. Kivivirta, A. Selkälä, O. Voutilainen, A. Syväjärvi, A. Suikkanen 2017. ... ajasta ja paikasta riippumatta...: Digikansalaisuus ja palveluiden saavutettavuus maaseudulla -hankkeen loppuraportti. Lapin ammattikorkeakoulu, Rovaniemi. Saatavissa: https://issuu.com/lapinamk/docs/a_1_2017_viinamaki_kivivirta_selkal/141 [Viitattu 16.8.2023.]
- Weckroth, M., K. Hamunen & L. Leskinen 2022. Digitaalisuus ja maaseudun sosiaalinen pääoma – sopeutumista hybridiratkaisujen kautta? *Maaseutututkimus* 30:1, 118–128. <https://journal.fi/maaseutututkimus/article/view/119905>

SUSANNA KUJALA

HTT, tutkijatohtori

Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti

Ruokajärjestelmien kestävyys siirtymä ja alueet keskinäisriippuvuuksien maailmassa

Lectio praecursoria Vaasan yliopistossa 1.12.2023

<https://doi.org/10.51807/maaseutututkimus.146023>

Kestävä kehitys on viime vuosina noussut entistä vahvemmin yhdeksi keskeiseksi globaaliksi tavoitteeksi. Muun muassa ilmastomuutos ja etenevä luontokato edellyttävät tuotantoketjujen ja -järjestelmien kehittämistä kestäviksi. Puhutaan myös planetaarisista rajoista eli maapallon sietokyvystä, jota ei tulisi ylittää ihmiskunnan elinmahdollisuuksien säilyttämiseksi tulevaisuudessa. Osittain näiden rajojen yli on kuitenkin jo menty (Rockström ym. 2009). Viime vuosina yhteiskunnan eri toimintojen kestävyteen ovat vaikuttaneet myös kriisit, kuten koronapandemia ja Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan. Näistä kriiseistä johtuvat hintojen nousu ja saatavuushaasteet ovat olleet usein otsikoissa ja näkyneet monien arjessakin heikentäen samalla eri toimintojen taloudellista ja sosiaalista kestävyttä. Kriisien myötä pohdinnat omavaraisuudesta ja huoltovarmuudesta sekä maiden välisistä keskinäisriippuvuuksista ovat lisääntyneet.

Kestävän kehityksen tavoitteet koskevat laajasti yhteiskunnan eri osaluoteita, myös ruokajärjestelmää. Ruokajärjestelmällä tarkoitetaan laajaa joukkoa toimijoita ja arvoa lisääviä toimintoja, jotka liittyvät muun muassa ruoan tuotantoon, jalostukseen, jakeluun ja kulutukseen sekä niiden taloudellisiin, sosiaalisiin ja luonnonympäristöihin (mm. FAO 2018). Ruokajärjestelmien kestävyys on globaali ja yhteiskunnallisesti tärkeä tavoite, onhan ruokajärjestelmillä keskeinen rooli monien

kestävyystavoitteiden saavuttamisessa, kuten nälän poistamisessa, ruokaturvan varmistamisessa, maatalouden tuottavuuden ja kestävyuden parantamisessa, maaseudun köyhyyden vähentämisessä sekä kestävien kulutus- ja tuotantotapojen edistämässä. Lisäksi ruoka on meille kaikille välttämättömyys, joten ruokajärjestelmän toimivuus ja kestävyys ovat kriittisiä niin nykyisille kuin tulevillekin sukupolville. Samalla meistä jokainen on osa ruokajärjestelmää, vähintäänkin ruoan kuluttajan roolissa. Eli aihe koskettaa meitä jokaista, tavalla tai toisella.

Ruokajärjestelmien toiminta on vahvasti sidoksissa toiminta-alueisiinsa. Suomessa on tunnetusti keskenään hyvin erilaisia alueita, ja esimerkiksi maakunnat eroavat selvästi toisistaan niin kooltaan luonnoltaan, talouden rakenteeltaan, väestörakenteeltaan kuin ilmastoltaankin. Näin ollen on luonnollista, että ruokajärjestelmien kestävyys siirtymä ei toteudu kaikilla alueilla samoilla tavoilla ja samassa aikataulussa. Syntyy alueellisia eroja, joiden tunnistaminen ja parempi ymmärtäminen helpottaisi laajemmin ruokajärjestelmien kestävyuden edistämistä. Samaan aikaan tiedämme ruokajärjestelmien kestävyys siirtymän taloudellisista ja sosiaalisista vaikutuksista vielä hyvin vähän, vaikka vaikutukset voivat olla huomattavia. Kuitenkin esimerkiksi ruokajärjestelmien kestävyys siirtymän sosioekonomisilla vaikutuksilla etenkin maaseutualueisiin on tärkeä rooli pyrittäessä oikeudenmukaiseen siirtymään (Tribaldos & Kortetmäki 2022).

Kaiken kaikkiaan ruokajärjestelmien kestävyys siirtymä on ajankohtainen ja yhteiskunnallisesti tärkeä aihe, joka on nopeasti noussut merkittäväksi tutkimuskohteeksi. Vaikka ruokajärjestelmien kestävyys siirtymän on tunnistettu tapahtuvan alueellisesti epätasaisesti ja eriaikaisesti sekä vaikuttavan eri alueisiin eri tavoin, näitä alueellisia eroja ja vaikutuksia on tutkittu hyvin vähän. Ylipäätään alueellisuus on jäänyt vähälle huomiolle ruokajärjestelmien kestävyys siirtymää koskevissa tutkimuksissa.

Tästäkin syystä näkökulmani aiheeseen on alueellinen ja aluetaloudellinen. Väitöskirjatutkimukseni keskeisimpinä tavoitteina on parantaa ja lisätä ymmärrystä ensinnäkin alueellisten ominaisuuksien ja resurssien yhteyksistä ruokajärjestelmien kestävyys siirtymään sekä toiseksi kestävyys siirtymän vaikutuksista aluetalouteen – ja siten edesauttaa kestävyys siirtymän toteutumista. Kiinnostukseni kohdistuu siihen, miten alueelliset ominaisuudet ja resurssit vaikuttavat ruokajärjestelmien kestävyys siirtymään, sekä siihen, miten ruokajärjestelmien kestävyys siirtymä vaikuttaa aluetalouteen.

Ruokajärjestelmien kestävyys pyritään monin eri keinoin. Erilaisia tavoitteita, ohjelmia ja toimenpiteitä ruokajärjestelmien kestävyys edistämiseksi on laadittu ja toteutettu niin Euroopan tasolla, kansallisesti kuin aluetasollakin. Ruoan tuotannon, kulutuksen ja koko ruokajärjestelmän kestävyys kytketään monenlaisia toimia ja teemoja. Esimerkiksi lähiruoka yhdistetään usein ruokajärjestelmien kestävyys. Lähiruoalla tarkoitetaan yleensä lähellä, esimerkiksi omassa maakunnassa, tuotettua ja kulutettua ruokaa (mm. Isoniemi ym. 2006; Maa- ja metsätalousministeriö 2021), mutta se voidaan määritellä myös muulla tavalla. Yksi ruokajärjestelmien kestävyys yleisesti yhdistetty tuotantotapa on luomutuotanto eli sertifioitu luonnonmukainen tuotanto, jossa yhdistetään ympäristön ja ilmaston näkökulmasta toimivimmat käytännöt ja korostetaan luonnon monimuotoisuutta, eläinten hyvinvointia sekä luonnonvaroja säästävää käyttöä (mm. Euroopan parlamentti 2024). Edellisiä uudempia ja kokonaisvaltaisempia kestävyys tähtäävä ruoantuotannon ja -jalostuksen toimintamalli on agroekologinen symbioosi. Siinä maatilat, elintarvikejalostajat ja energiantuottajat toimivat integroidusti ja lähellä toisiaan ja mahdollistavat siten tehokkaan materiaalien, ravinteiden ja energian kierron (Helenius ym. 2020). Agroekologinen symbioosimalli perustuu kiertotalousajattelun lisäksi toimintojen paikallistamiseen eli hajautettuun toimintamalliin, joten sillä on selviä kytköksiä lähiruokajalosteluun, minkä lisäksi toiminta voi perustua myös luomutuotantoon.

Väitöstutkimukseni artikkelit keskittyvätkin näihin kolmeen teemaan. Julkiskeittiöiden lähiruokan käyttö kohdistuu kulutukseen, luomutuotanto tuotantoon ja agroekologiset symbioosit kokonaisvaltaisempaan järjestelmätason muutokseen. Näiden kolmen teeman kautta tuon esiin esimerkkejä erilaisista ruokajärjestelmien kestävyys yhdistetyistä toimenpiteistä sekä niiden alueellisista eroista ja aluetaloudellisista vaikutuksista. Sekä lähiruoka ja sen käyttö julkiskeittiöissä, luomutuotanto että agroekologinen symbioosi kytkeytyvät vahvasti ruokajärjestelmiin mutta myös alueisiin, aluetalouteen ja aluekehittämiseen sekä kestävyys ja sen edistämiseen. Systeemiajattelu on hyödyllinen työkalu ja näkökulma näihin liittyvien toimintojen välisten kytkentöjen ja keskinäisriippuvuuksien hahmottamiseen. Systeemiajattelussa oleellisinta on ymmärtää toimintojen kokonaisuuksia eli tarkastella, millaisista osista kokonaisuus muodostuu ja miten nämä osat vuorovaikuttavat toisiinsa.

Ruokajärjestelmien toiminta on jo itsessään hyvin monimutkainen kokonaisuus, joten sitä on mahdotonta tarkastella kattavasti vain yhden

aineiston kautta. Vastaavasti ruokajärjestelmien kestävyteen yhdistettyjen toimien alueellisia eroja ja aluetaloudellisia vaikutuksia täytyy tarkastella menetelmillä, joiden avulla voidaan huomioida aiheen monet ulottuvuudet. Mahdollisimman monipuolisen ja kattavan tarkastelun aikaansaamiseksi hyödynnänkin tutkimuksessani osin monitieteistä lähestymistapaa sekä useita menetelmiä ja aineistoja: kvalitatiivista vertailevaa analyysiä käytän alueellisiin vertailuihin, yleisen tasapainon mallinnusta aluetaloudellisten vaikutusten arviointeihin, ja tietojen keruussa käytän kyselyitä julkiskeittöille ja luomutuottajille sekä tilastoja ja kirjallisuutta.

Ruokajärjestelmien ja laajemmin alueiden ominaisuudet ja niissä tapahtuvat muutokset heijastuvat toisiinsa. Tutkimukseni mukaan alueiden sosioekonomiset tekijät (mm. hankintarenkaiden ja -yksiköiden organisaatorakenne ja resurssit), ruokajärjestelmien toiminnan piirteet (mm. alueellisen perinteen pituus luomutuotannon koulutus- ja edistämistöimissä) sekä biofysikaaliset ominaisuudet (mm. agroekologiset olosuhteet) vaikuttavat alueen toimijoiden haluun ja mahdollisuuksiin siirtyä kestävyteen yhdistettyihin tuotanto- ja kulutustapoihin, kuten luomutuotantoon ja lähiruoan käyttöön.

Toisaalta erityyppisiin alueisiin voivat vaikuttaa eri tekijöiden yhdistelmät. Muun muassa keskimääräistä korkeamman luomuviljelyn peltoalan osuuden saavuttamiseen yhdistyy useampi eri polku. Esimerkiksi Suomen itäisissä osissa keskimääräistä korkeamman luomualan osuusiin yhdistyvät luomutukien keskimääräistä suurempi merkitys luomutuotantoon siirtymisen syissä, maidontuotantovaltaisuus sekä pitkä perinne alueella luomun edistämisessä. Uudellamaalla taas polku luomualan keskimääräistä korkeampaan osuuteen näyttäisi liittyvän enemmän markkinakysyntään.

Toisin sanoen alueellisen ruokajärjestelmän toimijoiden ja toiminnan lisäksi alueen sosioekonominen ja poliittinen ympäristö sekä luonnonympäristö vaikuttavat ruokajärjestelmien muutokseen. Tutkimukseni tuo näin ollen uutta tietoa alueellisten ominaisuuksien ja resurssien yhteyksistä ruokajärjestelmien kestävyssiirtymään. Esittämäni alueellinen kuvaus tuo esiin myös ruokajärjestelmien yhteydet alueellisiin ympäristöihin sekä eri aluetasoihin unohtamatta kytköksiä muihin järjestelmiin. Toisaalta täytyy huomioida, että kyse on yksinkertaistetusta kuvauksesta, sillä monimutkaista ja moniulotteista ruokajärjestelmää on mahdotonta kuvata täysin kattavasti ja yksiselitteisesti.

Tulosten valossa alueen merkitys ja alueiden erityispiirteet tulisi ottaa aiempaa laajemmin huomioon ruokajärjestelmien kestävyysliittymässä edistämistoimissa, tutkimuksessa ja innovoinnissa, sillä alueilla on selvä vaikutuksensa ruokajärjestelmien toimintaan ja siten myös niiden kehitykseen. Alueiden erilaisten ominaisuuksien ja resurssien vuoksi toimivimmat keinot ja siten polut kestävyysliittymään yhdistettyihin toimiin voivat olla erilaisia eri alueilla. Tarve paikkaperustaiselle, alueen erityispiirteet huomioivalle ja aluelähtöiselle kehittämiselle korostuu etenkin valitsemismissä teemoissa eli lähiruuan käytössä, luomutuotannossa ja agroekologisessa symbioosimallissa, sillä niissä alueella on suurempi rooli kuin esimerkiksi monissa teknologiaan perustuvissa ratkaisuisissa.

Ruokajärjestelmien kestävyysliittymä vaikuttaa alueisiin ja aluetalouteen itse ruokaketjua laajemminkin. Vaikutus voi olla aluetalouksia monipuolistava ja aluetalouksien kasvua edistävä. Alueelliset erot näkyvät myös kestävyysliittymän aluetaloudellisten vaikutusten laajuudessa. Esimerkiksi julkisilla elintarvikehankinnoilla on suoran vaikutuksen lisäksi epäsuoria vaikutuksia alueiden taloudellisiin toimintoihin erilaisten taloudellisten kytkösten ja riippuvuuksien kautta. Näin vaikutukset heijastuvat ruokasektorin lisäksi laajasti eri aloille. Ruokajärjestelmän muutos ei siis ole vain ruokasektoria koskeva vaan laajempi alueita ja yhteiskuntaa koskeva muutos.

Yksi tutkimuksissa esitetty vaihtoehtoinen malli ruokajärjestelmien uudelleenjärjestämiseen on agroekologinen symbioosi, jolla pyritään muun muassa lähentämään kuluttajia ruoan alkuperään sekä vahvistamaan uusiutuvan energian tuotannon kytköksiä ruokajärjestelmään (Helenius ym. 2020; 2021). Väitöskirjatutkimukseni tuo uutta tietoa agroekologisten symbioosien mukaisten muutosten aluetaloudellisista mahdollisuuksista. Tulosten mukaan on mahdollista muuttaa ruokajärjestelmää ekologisesti ja sosiaalisesti kestävämpään suuntaan edistämällä samalla aluetaloudellista kehitystä ja mahdollistaen siten elinvoimaisten sekä kestävien aluetalouksien kehittymistä. Ruokajärjestelmien uudistaminen kestävyystavoitteiden mukaisesti voi edistää myös alueellista oikeudenmukaisuutta, sillä agroekologiseen symbioosimalliin perustuva kestävyysliittymä näyttäisi tarjoavan talous- ja työllisyysmahdollisuuksia etenkin maaseutualueille tasoittaen siten maaseutualueiden ja kaupunkien välisiä taloudellisia eroja. Samalla ruoantuotannon paikallistaminen ja ravinteiden kierrättäminen edistäisivät osaltaan huoltovarmuutta sekä maamme ruokajärjestelmän muutosjoustavuutta, kun toiminta raken-

tuisi nykyistä useamman toimijan varaan ja riippuvuus ulkomaisista tuotantopanoksista vähenisi. Siirtyminen agroekologisen symbioosimallin mukaisiin ruokajärjestelmiin voisi näin ollen olla ratkaisu moniin Suomen nykyisen ruokajärjestelmän haasteisiin, mutta muutos ei tapahdu itsestään.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että eri alueilla on niiden erilaisten ominaisuuksien ja resurssien vuoksi nykyisellään erilaiset edellytykset ja kannustimet ruokajärjestelmien kestävyteen yhdistettyihin toimiin, kuten lähiruoan käyttöön ja luomutuotantoon, mutta alueellisilla valinnoilla ja toimilla näihin voidaan vaikuttaa. Jokaisen alueen olisi hyvä löytää omalle alueelleen sopivimmat ja toimivimmat ratkaisut ruokajärjestelmien kestävyden edistämiseksi. Paikkaperustaiselle kehittämiselle näyttäisikin olevan tässä selvät perusteet, koska kaikille alueille, kuten maakunnille, soveltuvaa yhtä ratkaisua ei ole olemassa.

Väitöstutkimukseni tulokset osoittivat, että ruokajärjestelmän kestävyystoimilla tai kokonaisvaltaisemmalla järjestelmän uudistamisella voidaan edistää myös alueiden taloutta ja työllisyyttä ja parhaimmillaan myös alueellista oikeudenmukaisuutta. Erityisesti agroekologisen symbioosimallin mukainen kokonaisvaltaisempi ruokajärjestelmän muutos edellyttäisi kuitenkin siirtymistä nykyisestä hyvin keskittyneestä mallista hajautettuun malliin, minkä lisäksi maatalouden biomassojen hyödyntäminen yleisemmin biokaasun tuotannossa edellyttäisi investointeja. Järjestelmätason muutos vaatii siis rakenteellisia uudistuksia ja taloudellisia panostuksia, mutta muutoksesta voisi tulosteni mukaan olla taloudellista hyötyä etenkin maaseutualueille. Lisäksi aiemmissa tutkimuksissa agroekologiseen symbioosimalliin on yhdistetty erilaisia ekologisia ja sosiaalisia hyötyjä (ks. Koppelmäki ym. 2019; Helenius ym. 2021).

Lopuksi totean, että yksi oleellisimpia asioita ruokajärjestelmien kestävyden edistämiseksi on eri toimijoiden välinen yhteistyö ja toimiminen samoja tavoitteita kohti. Pelkästään tuotantoa tai kulutusta muuttamalla ei saada riittäviä muutoksia aikaan, vaan tarvitaan kokonaisvaltaisempaa muutosta, mikä edellyttää muun muassa paikkaperustaista kehittämistä sekä laajaa sosioekonomista ja poliittista tukea. Koska ruokajärjestelmät kytkeytyvät alueisiin ja eri järjestelmiin, alueiden ominaisuudet vaikuttavat ruokajärjestelmien kestävyssiirtymiin ja niiden aluetaloudellisiin vaikutuksiin. Siksi ruokajärjestelmiin liittyvien eri toimintojen keskinäisriippuvuuksien sekä alueellisten erojen ja vaikutusten huomioiminen ja ymmärtäminen on tärkeää kestävyystavoitteiden saavuttamisessa.

Kujala, Susanna. 2023. Ruokajärjestelmien kestävyys siirtymä ja alueet keskinäisriippuvuuksien maailmassa. Acta Wasaensia 522. Vaasan yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-395-114-3>

Kirjallisuus

- Euroopan parlamentti 2024. EU:n luomuelintarvikkeiden markkinat: faktoja ja sääntöjä (infografiikka). Saatavissa: <https://www.europarl.europa.eu/topics/fi/article/20180404STO00909/eu-n-luomuelintarvikkeiden-markkinat-faktoja-ja-saantoja-infografiikka> [Viitattu 9.4.2024.]
- FAO 2018. Sustainable food systems: Concept and framework. Saatavissa: <https://www.fao.org/3/ca2079en/CA2079EN.pdf> [Viitattu 9.4.2024.]
- Helenius, J., S. Hagolani-Albov & K. Koppelmäki 2020. Co-creating agroecological symbioses (AES) for sustainable food system networks. *Frontiers in Sustainable Food Systems* 4. <https://doi.org/10.3389/fsufs.2020.588715>
- Helenius, J., S. Hagolani-Albov & K. Koppelmäki 2021. Ruokajärjestelmän kestävyysmuutos: Elinvoimaa agroekologisista symbiooseista. *Maaseutututkimus* 29:1, 84–105. <https://journal.fi/maaseutututkimus/article/view/109036>
- Isoniemi, M., J. Mäkelä, A. Arvola, S. Forsman-Hugg, P. Lampila, J. Paananen & K. Roininen 2006. Kuluttajien ja kunnallisten päättäjien näkemyksiä lähi- ja luomuruuasta. *Kuluttajatutkimuskeskus, julkaisuja 1/2006*. Helsinki. <http://hdl.handle.net/10138/152256>
- Koppelmäki, K., T. Parviainen, E. Virkkunen, E. Winqvist, R. Schulte & J. Helenius 2019. Ecological intensification by integrating biogas production into nutrient cycling: Modeling the case of Agroecological Symbiosis. *Agricultural Systems* 170, 39–48. <https://doi.org/10.1016/j.agsy.2018.12.007>
- Maa- ja metsätalousministeriö 2021. Lähiruokaa – totta kai! Lähiruokaohjelma ja lähiruokasektorin kehittämisen tavoitteet vuoteen 2025. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2021:8. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-195-0>
- Rockström, J., W. Steffen, K. Noone, Å. Persson, F. S. Chapin, E. Lambin, T. M. Lenton, M. Scheffer, C. Folke, H. J. Schellnhuber... J. Foley 2009. Planetary boundaries: Exploring the safe operating space for humanity. *Nature* 461, 472–475. <https://doi.org/10.1038/461472a>
- Tribaldos, T. & T. Kortetmäki 2022. Just transition principles and criteria for food systems and beyond. *Environmental Innovation and Societal Transitions* 43, 244–256. <https://doi.org/10.1016/j.eist.2022.04.005>

IRENE KUHMONEN

KTT, tutkijatohtori

Jyväskylän yliopisto, Kauppakorkeakoulu

Regiimin kahlitsemat? Maanviljelijöiden toimijuus ja maatilojen resilienssi ruokajärjestelmän kestävyys siirtymässä

Lectio praecursoria Jyväskylän yliopistossa 15.12.2023

<https://doi.org/10.51807/maaseutututkimus.146599>

Ruokajärjestelmät ovat kestävyyskysymysten polttopisteessä. Sillä, miten ruokaa tuotetaan, on merkittäviä vaikutuksia luontokatoon, ilmastonmuutokseen, ravinteiden kiertoon ja elinympäristöjen saastumiseen. Valtaosa näistä vaikutuksista syntyy maatiloilla, ruoan alkutuotannon yhteydessä. Maanviljelijät ovat näin ollen kestävyys siirtymän portinvartijoita: heidän maatilojen tuotantosuuntaa, tuotantomääriä, tuotantotapoja, investointeja ja lukuisia päivittäisiä askareita koskevat valintansa ratkaisevat ruokajärjestelmän kestävyyskehityksen suunnan.

Maanviljelijöiden keskeinen rooli kestävyys siirtymän tekijöinä on tiedostettu laajasti sekä politiikassa että tutkimuksessa. Maatalouden ympäristöpolitiikka EU:ssa pohjautuu maanviljelijöiden vapaaehtoisesti valitsemiin toimenpiteisiin, joiden toteuttamisesta heille maksetaan korvausta. Ruokaketjussa toimivat yritykset kiinnittävät jatkuvasti enemmän huomiota viljelijöiden toimiin ja maatalouden aiheuttamiin ympäristövaikutuksiin. Maanviljelijöiden sitoutumista ympäristön tilaa parantavia valintoja tutkimaan on kehittynyt kokonainen tutkimusala, joka pyrkii valintojen perusteita ymmärtämällä edistämään ympäristön tilaa parantavien toimien vaikuttavuutta ja yleistymistä.

Suomessa monet, erityisesti ravinnekuormituspotentiaalia koskevat, maatalouden käytänteet ovatkin kehittyneet entistä kestävämpään suuntaan. Valtaosa maanviljelijöistä on sitoutunut toteuttamaan ympäristön tilaa parantavia toimenpiteitä osana maatalouden tukipolitiikkaa. Tästä huolimatta ympäristön tila ei ole juuri parantunut. Vesistöt kärsivät edelleen rehevöitymisestä, maatalousympäristön biodiversiteetti köyhtyy, eikä ruokajärjestelmän kasvihuonekaasupäästöjä ole saatu lasku-uralle. Maatalouden ympäristöpolitiikan ilmeinen tehottomuus herättää monenlaisia kysymyksiä. Ovatko nykyiset politiikkatoimet riittäviä? Tekevätkö viljelijät osansa, vai pyrkivätkö he vain pitämään kiinni entisistä käytänteistään? Pitäisikö kehityskulkujen kääntämiseksi ottaa käyttöön radikaalimpia toimenpiteitä, kuten ympäristön kannalta haitallisimpien tuotantotapojen ja -muotojen alasajoa?

Samalla kuitenkin myös viljelijöiden heikkoon asemaan ruokaketjussa on alettu kiinnittää enemmän huomiota. Ruokajärjestelmän valtasuhteet ovat epäsuhtaisia: kauppa hallitsee ruokamarkkinoita, ja viljelijöiden saama osuus ruoan hinnasta on ollut pitkään laskusuuntainen (Niemi & Liu 2016; Peltoniemi & Niemi 2016). Sopeutumispaineet viljelijän toimintaympäristössä lisääntyvät jatkuvasti, kun maatalouden tuotantopanosten hinnat kasvavat nopeammin kuin maataloustuotteiden hinnat, ja ruokaketjun muut toimijat odottavat viljelijöiden samalla ottavan vastuun ympäristövaatimuksiin vastaamisesta. Ruoantuotannon ympäristövaikutusten hillitseminen edellyttääkin koko ruokajärjestelmän lävis-tävää kestävyys siirtymää. Vaikka viljelijät ovat tässä prosessissa paljon vartijoita, järjestelmätason muutos ei rajoitu pelkästään maatalouteen.

Maanviljelijöiden roolia kestävyys siirtymän tekijöinä voidaan perustellusti tarkastella kahdesta hyvin erilaisesta näkökulmasta: ensimmäisessä viljelijöillä on kaikki valta vaikuttaa tuotantopäätöksiinsä ja tarvittaessa toimia toisin; toisessa he näyttävät ruokajärjestelmän vähävaltaisimpana toimijaryhmänä, jotka rimpuilevat markkinoilta välittyvien kustannuspaineiden ja politiikan ristiaallokossa. Viljelijöiden toimijuutta koskevan näkökulman valinta ei ole yhdentekevä asia. Näkökulma määrittää nimittäin esimerkiksi sitä, ajatellaanko kestävyys siirtymän olevan vain tahdon asia – jolloin kykenemättömyys toimia ”kestävästi” näyttää lopulta kysymyksenä henkilökohtaisista ominaisuuksista. Tällöin keskustelu ajautuu helposti syyllisyyden ja syyllistämisen teemoihin – kuten Suomessa on jo tapahtunut (esim. Puupponen ym. 2022) – mikä on omiaan sementoimaan eri toimijoita nykyisiin asemiinsa. Toisaalta jos

rakenteen kahlitsevuus hallitsee keskustelua, on vaikea nähdä murtautumispisteitä ulos pattitilanteesta, sillä yhteiskunnalliset muutokset vaativat kuitenkin aktiivista toimijuutta.

Tarkastelin väitöstutkimuksessani kysymystä siitä, mikä rooli viljelijöille kestävyyssiirtymässä lopulta jää ja kuinka paljon viljelijöillä on toimijuutta ruokajärjestelmän kestävyysmurroksen edessä. Kysyin, mitkä tekijät vaikuttavat viljelijöiden valintoihin, millaisilla viljelijöillä on resilienssiä kestävyyssiirtymän kynnyksellä, millaiset systeemiset säännöt ohjaavat viljelijöiden toimijuutta ja missä määrin viljelijät pystyvät muuttamaan ruokajärjestelmää. Maatilojen resilienssin kytkin siihen, millaiset tilat kykenevät jatkamaan, menestymään ja täyttämään sekä ympäristöettä taloustavoitteita. Näihin kysymyksiin vastaaminen edellytti kriittisen realismin hengessä rakenteen ja toimijuuden analyttistä purkamista kahdeksi toisistaan erilliseksi kokonaisuudeksi, joilla on molemmilla kausaalista voimaa suhteessa toisiinsa.

Kestävyysmurrosta koskevassa tutkimuksessa rakenteen ja toimijuuden yhteys selitetään usein Anthony Giddensin (1984) kehittämän strukturaatioteorian mukaisesti ”saman kolikon eri puoliksi”: yhteiskunnallinen rakenne on jatkuvassa muutoksessa, ja sitä muovaa yhtäältä osin tiedostamatonkin rakenteita uusintava rutiininomainen käyttäytyminen ja toisaalta tietoinen toimijuus, joka pyrkii muokkaamaan ja muuttamaan rakenteita toisin toimimalla. Vaikka selitysmalli on intuitiivisesti houkutteleva, siihen on kohdistunut kritiikkiä kriittisen realismin suunnalta (erityisesti Archer 1995; 2000). Tämän kritiikin kärki kohdistuu siihen, nähdäänkö rakenteella olevan kausaalista voimaa suhteessa toimijuuteen. Jos rakenne on ”vain” toimijuuden tuotosta, toimijoiden pitäisi olla (teoriassa) helppoa vain alkaa toimia toisin ja näin lakata antamasta ei-toivotulle, kestävämmälle rakenteelle sitä voimaa, jonka turvin se jatkaa olemassaoloaan. Jos yhteiskunnallista rakennetta ei ole olemassa ilman ihmistä, rakenne voidaan nähdä pohjimmiltaan sosiaalisesti konstruktiiviseksi (jolla on toki materiaalisia ilmentymiä) ja joka voidaan sitoutuneella toimijuudella myös muuttaa.

Kaikki maailman muuttamiseen tähtäävät toimijat kuitenkin tietävät, että yhteiskunnallisten rakenteiden muuttaminen on tavattoman vaikeaa. Kriittisen realismin tieteenfilosofian pohjalla onkin ajatus siitä, että maailmaa voidaan ymmärtää kerroksellisina, hierarkkisesti sisäkkäin ja lomittain jäsentyneinä entiteetteinä (esim. Elder-Vass 2010). Kullakin entiteetillä on kausaalista voimaa sekä ylös- että alaspäin. Näin ollen

toimijuus näyttäytyy rakenteen sisällä operoivana entiteettinä, johon rakenne vaikuttaa itsenäisten eli toimijuudesta riippumattomien voimien kautta – ja toisinpäin. Tämän valossa voidaan esimerkiksi kysyä, mikä on itse kunkin meistä vastuu nykyisestä neoliberaalista fossiilitalousmallista, jossa operoimme. Valitsimmeko me syntyä tähän maailmaan ja tähän maailman aikaan? Onko meillä vastuu siitä, millainen yhteiskuntajärjestelmämme on? Rehellisen vastauksen on oltava ei. Se ei poista vastuutamme kestävämmän yhteiskuntajärjestelmän muuttamiseksi, mutta meidän vastuullamme ei ole se, millaisen maailman olemme edeltäjiltämme perineet, sillä meille rakenne on annettu.

Jos nämä lähtökohdat hyväksytään, viljelijöiden toimijuuden ymmärtäminen edellyttää toimijuuden asettamista tietynlaiseen rakenteelliseen kontekstiin. Tämän rakenteellisen kontekstin kuvaamiseksi olen käyttänyt regiiimin käsitettä. Regiimillä tarkoitan järjestelmän tietynä aikana vallitsevaa organisoitumistapaa. Regiimi ei ole siten järjestelmän synonyymi vaan kuvaa sitä, millainen järjestelmä kunakin aikakautena on ja miten se toimii. Regiimejä pitävät yllä institutionaaliset säännöt, jotka määrittävät, mikä järjestelmässä on ”sallittua”, normaalia, toivottavaa ja kannattavaa (Fuenfschilling & Truffer 2014). Tähän sääntöperustaan kytkeytyy kirjava joukko asioita, joiden ympärille regiimien varsinainen liima – polkuriippuvuus – kiertyy: esimerkiksi jaetut normit, rutiinit, elämäntavat, teknologiat, infrastruktuurit, politiikat, sääntely ja niin edelleen.

Sitä, miten viljelijät operoivat tässä rakenteellisessa kontekstissa, olen kuvannut resilienssiteorian avulla. Resilienssi kuvaa pohjimmiltaan järjestelmän kykyä täyttää tehtävänsä. Ruokajärjestelmä on resilienssi, kun se kykenee myös hankalina aikoina täyttämään perustehtävänsä eli ruokimaan siitä riippuvaiset ihmiset (Bullock ym. 2017). Resilienssi ei siis kuvaa rakenteiden – eli regiimin – muuttumattomuutta vaan järjestelmän toimintavarmuutta. Näin ollen resilienssi järjestelmä voi, ja sen yleensä pitääkin, joskus muuttua. Maatilatasolla resilienssin määrittely ei ole aivan yksioikoista, sillä maatilalla itsellään ei ole tavoitteita; viljelijällä sen sijaan on. Koska tarkastelin tutkimuksessani ruokajärjestelmän resilienssiä, määrittelin maatilalla resilienssin siitä näkökulmasta, osallistuiko maatala ruokajärjestelmän perustehtävään eli ruoantuotantoon. Tämän lisäksi tarkastelin viljelijöiden toimijuutta resilienssin kehyksessä: tutkin viljelijöiden käsitysten perusteella, miten hyvin tila täytti tehtävänsä suhteessa kestävyys- ja taloudellisiin tavoitteisiin sekä millaisia strategioita viljelijöillä oli sopeutua ruokajärjestelmän muutospaineesiin.

Tutkimukseni empiiriset aineistot perustuvat kahteen, vuosina 2010 ja 2018 tehtyyn viljelijäkyselyyn (Kuhmonen 2017; 2020; Kuhmonen & Siltaoja 2022) sekä Suomen ruokajärjestelmän historiaa kartoittavaan kirjallisuuskatsaukseen (Kuhmonen & Kuhmonen 2023a; 2023b). Tulokset osoittavat, että viljelijät pyrkivät valinnoissaan yhteensovittamaan laajemman toimintaympäristön (esim. tukipolitiikan) tarjoamia mahdollisuuksia sekä sen asettamia rajoitteita (esim. markkinatilanne) omiin tavoitteisiinsa ja viljelemänsä tilan ja tuotantos suunnan todellisuuteen. Pyrkimys taloudelliseen kannattavuuteen ohjaa vahvasti viljelijöiden valintoja. Toisaalta muutoshakuisia viljelijöitä motivoivat myös sosiaaliset ja kestävyystavoitteet. Kestävyysorientaatio kytkeytyy kehittämissyrkimyksiin, jotka puolestaan liittyvät maatalouden merkitykseen kokonaistoimeentulossa. Sellaiset viljelijät, joille maatalous on toimeentulon kannalta tärkeä, kehittävät tilaa kokonaisvaltaisesti, myös ympäristökestävyden osalta.

Ruokajärjestelmän hintapaineet kuitenkin kaventavat kannattavien liiketoimintamallien kirjoa maataloudessa ja ohjaavat maatiloja kohti erikoistumista ja yksikkökokojen kasvua. Erikoistuneista ja voimakkaasti investoineista tiloista tulee samalla haavoittuvia politiikan suunnanmuutoksille ja kustannusten kasvulle. Erikoistumiseen ja kasvuun kannustava ja pakottava järjestelmä marginalisoi monimuotoisuutta. Suomalaisessa ruokajärjestelmässä on vain vähän tilaa ”toisin toimimiselle”, sillä ruokajärjestelmä perustuu lähes yksinomaan suuruuden ekonomiaan. Tällöin viljelijöiden tosiasialliset mahdollisuudet valita tai toimia toisin jäävät vähäisiksi.

Toimintatilan kaventuminen kytkeytyy regiimin elinkaarivaiheeseen. Kutakin regiimiä määrittävät sille ominaiset institutionaaliset säännöt, joiden vaikutus järjestelmässä operoiviin toimijoihin voimistuu regiimin elinkaaren loppua kohti. Tämä johtuu järjestelmän komponenttien välisten kytkösten tiivistymisestä ja jäykistymisestä, mikä johtaa polkuriippuvuuden voimistumiseen ja toisin toimimisen vaikeutumiseen. Regiimin institutionaalisia sääntöjä saatetaan pitää luonnonlakien kaltaisina voimina, vaikka ne ovat osa järjestelmän kulloistakin organisoitumistapaa, eivät niinkään järjestelmää sinänsä. Esimerkiksi suomalaista ruokajärjestelmää määrittelee vahvasti järjestelmän ulkoiisiin ja fossiiliisiin tuotantopanoksiin pohjautuva metabolia. Tämä metabolia on mahdollistanut jatkuvan taloudellisen kasvun tavoittelun (jota ei enimmäkseen ole pystytty irtikytkemään luonnonvarojen käytöstä), mistä seuraa

monia ruokajärjestelmän ja viljelijöiden aseman kannalta ratkaisevan tärkeitä kehityskulkuja.

Taloukasvulle keskeistä on kulutusmahdollisuuksien kasvu, jolloin perushyödykkeisiin, kuten ruokaan, pitäisi voida käyttää vähemmän rahaa. Tämä edellyttää yhtäältä tuotannon tehostamista siten, että pienemmällä ihmistyön määrällä voidaan tuottaa enemmän ruokaa, ja toisaalta tuotannon laajentamista, jotta maataloustuotteista saatavilla tuloilla on mahdollista tulla toimeen. Nämä kehityskulut koskevat erityisesti niitä tuotantosuuntia, joissa viljelijät ovat tyypillisesti päätoimisia, kuten kotieläintaloutta. Tuotannon tehostaminen ja tilojen laajentaminen johtaa laajassa mitassa tuotantoalueiden erikoistumiseen ja yksipuolistumiseen. Näiden kehityskulkujen seurauksena myös maatalousluonto yksipuolistuu, mikä on havaittavissa monien maatalousympäristöjen lajien kannankehityksen taantumisena. Samalla ravinnekuormitus keskittyy tietyille, usein kotieläintalousvaltaisille alueille, joille kulkeutuu rehujen mukana jatkuvasti ravinneylijäämää. Pohjoisen Suomen nautakarja-alueilla ilmiöön liittyy myös pellonraivauspaine, mikä kohdistuu erityisesti turvemaihin.

Fossiilienergiaan pohjautuva yhteiskunnallinen aineenvaihdunta sekä pyrkimys kohti jatkuvaa taloukasvua välittyy hintapaineiden kautta maatilatasolle, ja ne määrittävät viljelijöiden jatkuvasti kaventuvaa valinta-avaruutta. Käytännössä valtaosa niistä viljelijöistä, joille maatalous on tärkeä toimeentulon lähde, pyrkivät selviämään hintapaineessa valitsemalla kasvustrategian. Samalla monipuolistaminen tilan kehittämisstrategiana harvinaistuu. Vaikka monimuotoisuuden vaaliminen nähdään tärkeänä maatilojen – ja laajemmin koko ruokajärjestelmän – resilienssiä ylläpitävänä tekijänä, tosiasiasa maatioilla on erittäin vaikea toimia vastoin koko ruokaregiimin keskeisimpiä toimintaperusteita, jotka nimenomaan vähentävät koko järjestelmän monimuotoisuutta.

Siinä missä kasvu ja erikoistuminen kaventavat viljelijän toimintatilaa, juuri kasvu ja erikoistumisesta seuraava keskittyminen ovat myös ruokajärjestelmän kestävyysongelmien tärkeimpiä juurisyitä. Kestävyysongelmiin vastaaminen edellyttäisikin tuotantorakenteen monipuolistamista, mikä mahdollistaisi myös monipuolisemmat tuotantomahdollisuudet maatioilla.

Ruokajärjestelmän kestävyys siirtymä ei voi tapahtua reilusti, jos maatioille ei pyritä aktiivisesti ja tietoisesti rakentamaan vaihtoehtoisia

kehityssuuntia. Muutokset vaativat resursseja, jotka tällä hetkellä valuvat maatiloilla miltei kokonaan kustannuspaineisiin vastaamiseen. Fossiili-metaboliasta irtaantuminen on kestävyys siirtymän kannalta keskeistä, ja se tarjoaa myös maatiloille uusia mahdollisuuksia. Kestävyys siirtymä vaatii myös ruokajärjestelmän valtarakenteiden ja jatkuvan kasvun tavoitteen kriittistä tarkastelua ja ravistelua. Maanviljelijöiden keskuudessa on kykyä ja halua muutosvoimana toimimiseen, mutta tämän halun valjastaminen edellyttää kestävien ja kannattavien liiketoimintamahdollisuuksien olemassaoloa.

Kuhmonen, Irene. *Imprisoned by the regime? Farmer agency and farm resilience in the making of a sustainable food system.* JYU Dissertations 730. University of Jyväskylä. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-9854-7>

Kirjallisuus

- Archer, M. S. 1995. *Realist social theory: The morphogenetic approach.* Cambridge University Press, Cambridge.
- Archer, M. S. 2000. *Being human: The problem of agency.* Cambridge University Press, Cambridge.
- Bullock, J. M., K. L. Dhanjal-Adams, A. Milne, T. H. Oliver, L. C. Todman, A. P. Whitmore & R. F. Pywell 2017. Resilience and food security: Rethinking an ecological concept. *Journal of Ecology* 105:4, 880–884. <https://doi.org/10.1111/1365-2745.12791>
- Elder-Vass, D. 2010. *The causal power of social structures: Emergence, structure and agency.* Cambridge University Press, Cambridge.
- Fuenfschilling, L. & B. Truffer 2014. The structuration of socio-technical regimes – Conceptual foundations from institutional theory. *Research Policy* 43:4, 772–791. <https://doi.org/10.1016/j.respol.2013.10.010>
- Giddens, A. 1984. *The constitution of society.* University of California Press, Berkeley ja Los Angeles.
- Kuhmonen, I. 2017. Adoption of the agri-environmental measures: The role of motivations and perceived effectiveness. XV Congress of the European Association of Agricultural Economists. Parma, Italia 31.8.2017.
- Kuhmonen, I. 2020. The resilience of Finnish farms: Exploring the interplay between agency and structure. *Journal of Rural Studies* 80, 360–371. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2020.10.012>
- Kuhmonen, I. & T. Kuhmonen 2023a. Transitions through the dynamics of adaptive cycles: Evolution of the Finnish agrifood system. *Agricultural Systems* 206, e103604. <https://doi.org/10.1016/j.agsy.2023.103604>
- Kuhmonen, T. & I. Kuhmonen 2023b. Suomalaisen ruokajärjestelmän resilienssi, kriisit ja uusiutuminen. *Maaseutututkimus* 31, 19–53. <https://doi.org/10.51807/maaseutututkimus.119984>

- Kuhmonen, I. & M. Siltaoja 2022. Farming on the margins: Just transition and the resilience of peripheral farms. *Environmental Innovation and Societal Transition* 43, 343–357. <https://doi.org/10.1016/j.eist.2022.04.011>
- Niemi, J. & X. Liu 2016. Empirical “first-filter” test for the existence of buyer power in the Finnish food supply chain. *Agricultural and Food Science* 25:3, e3. <https://doi.org/10.23986/afsci.53275>
- Peltoniemi, A. & J. Niemi 2016. Price margins in the Finnish food chain. Teoksessa Deiters, J., U. Rickert & G. Schiefer (toim.). *Proceedings in system dynamics and innovation in food networks 2016*. CENTMA, Kiel.
- Puupponen, A., A. Lonkila, A. Savikurki, K. Karttunen, S. Huttunen & A. Ott 2022. Finnish dairy farmers’ perceptions of justice in the transition to carbon-neutral farming. *Journal of Rural Studies* 90, 104–112. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2022.01.014>

TORSTI HYYRYLÄINEN

HT, tutkimusjohtaja

Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti

TRACI BIRGE

MMT, tutkijatohtori

Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti

Maailma tarvitsee enemmän maaseutua

Jan Douwe van der Ploeg: *The Sociology of Farming. Concepts and Methods*. 2023. Routledge. Taylor & Francis. 313 s.

<https://doi.org/10.51807/maaseutututkimus.146050>

Emeritusprofessori Jan Douwe van der Ploeg (s. 1950) on yksi kansainvälisesti arvostetuimpia maatalouden tutkijoita. Hänet tunnustetaan laajasti myös maaseutukysymyksistä kiinnostuneiden tutkijoiden monitieteisissä piireissä. Van der Ploeg on monialainen akateemikko, jonka työssä viljelijöiden arki ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen ovat vahvasti läsnä. Viimeaikaisissa julkaisuissaan hän on käsitellyt muun muassa maanviljelijöitä (*The New Peasantries*, 2018 [2.edit.]) sekä agroekologiaan perustuvia vaihtoehtoisia maatalousjärjestelmiä (*The political economy of agroecology*, 2021; *The economic potential of agroecology*, 2019).

Van der Ploegin uusin kirja *The Sociology of Farming, Concepts and Methods* (2023) käsittelee kokonaisvaltaisella tavalla maanviljelyn monimutkaista toimintajärjestelmää, sen merkityksiä ja merkitysten muutoksia sekä maatiloja ja niiden yhteiskunnallisia ja luontosuhteita. Kirja on yhteiskuntatieteellisesti orientoituneen tutkijan vahva puheenvuoro maataloudesta ja ruokajärjestelmästä sekä paikoin myös maaseudusta. Kirjan otsikossa kiinnittyy huomio termiin *farming*. Miksi otsikossa ei käytetä sanaa *agriculture*?

Van der Ploeg pitää termejä maatalous ja maanviljely – *agriculture and farming* – (lähes) toistensa synonyymeinä (s. 3). Hän toteaa käyttävänsä tietoisesti painotetusti sanaa *farming*, koska on tärkeää painottaa siihen sisältyvää toiminnallista, toimijoiden merkitystä korostavaa piirrettä. Tämä valinta kytkee tarinaan viljelijät järjestelmän keskeisinä toimijoina.

Van der Ploegille maanviljely on lopulta hyvin käytännöllistä toimintaa, jota viljelijät tekevät. Tämä lähtökohta leimaa hänen tulkintaansa maaseudusta: maaseutu on ennen kaikkea maanviljelyn ja viljelijöiden paikka, ja sellaisena sitä tulisi pääasiassa kehittää.

Lukijan tulkinta-avaimena termi *co-production*

Van der Ploeg avaa heti kirjan alussa oman ajattelunsa kannalta keskeisen systeemisen idean, jota voi samalla pitää eräänlaisena lukuohjeena tähän teokseen, ehkä myös hänen tutkijan uraansa. Victor Toledo (1990)¹ viittaten hän nostaa keskeiseksi käsitteen *co-production*, jolla hän tarkoittaa vuorovaikutteista yhteistoimintaa ja kehittämistä. Asetelman keskiössä on viljelijöiden aktiivinen toimintatila – maatila. Se on paikkaan kiinnittynyt tuotannollinen yksikkö, jonka vuorovaikutteiset suhteet sekä luonnon että yhteiskunnan kanssa ovat keskeinen lähtökohta koko ruokajärjestelmän ymmärtämiselle. Luonnon kanssa tapahtuvaa vaihdantaa tutkija kutsuu ekologiseksi ja yhteiskunnan kanssa tapahtuvaa puolestaan taloudelliseksi vaihdannaksi (*ecological & economic exchange*). Kehittämisessä on siten aina kyse näistä suhteista, ja kestävyys on niiden tasapainoa.

Kirjan eri luvuissa Van der Ploeg varioi ja tarkentaa edellä esitettyä systeemistä ideaa. Yhteiskunnallisessa kontekstissa hän kuvaa yhteistoiminnallista lähestymistapaa, jossa maanviljelijät, tutkijat, päättäjät ja muut sidosryhmät työskentelevät yhdessä tiedon tuottamiseksi, teknologioiden kehittämiseksi ja uusien käytäntöjen toteuttamiseksi, tavoitteenaan parantaa maatalouden tuottavuutta, kestävyyttä ja joustavuutta. Yhteiskehittäminen korostaa useiden toimijoiden aktiivista osallistumista tutkimus- ja kehitysprosessien eri vaiheisiin ongelman tunnistamisesta aina konkreettisten ratkaisujen toteuttamiseen.

¹ Toledo, V. M. 1990. The ecological rationality of peasant production. In *Agroecology and Small Farm Development*, edited by Altieri, M & S. Hecht. CRC Press, 53–60.

Van der Ploegin mukaan riippuvuus elävästä luonnosta ja vuorovaikutteinen toimintatapa sen kanssa ovat juuri sitä erityisyyttä, joka erottaa maatalouden useimmista muista teollisuudenaloista: elävä luonto näkyy maatalousekosysteemin kaikissa osissa, kuten maaperän ekosysteemi-palveluissa tai geneettisessä materiaalissa. Sen varassa maanviljely toimii ja siihen se vaikuttaa.

Ekologiset ja taloudelliset vaihdantasuhteet kuvataan kirjassa vuorovai-
kutteisen tuotannon ja yhteiskehittämisen kokonaisuutena, joka perustuu toisaalta luonnonvarojen ja sosiaalisten resurssien käyttöön mutta jota samalla säätelevät sosiaaliset tuotantosuhteet ja talous. Maanviljelyn sosiologiassa on siis kyse sosiaalisen ja luonnon yhdistämisestä, vuorovaikutuksesta ja keskinäisestä muutoksesta.

Suhteiden ja samalla maanviljelyn monimutkaisuus on kirjassa iso ja toistuva teema. Teoksen läpi kulkee eri mittakaavojen ja kokoonpanojen suhteita kuvaavia lukuja. Van der Ploeg esittelee kiehtovia tapauksia, kuten Italian vuokraviljelijät tai Alankomaiden vapaat viljelijät, havainnollistamaan maatalouden monimutkaisia suhteita ja mittakaavoja.

Kirjaa lukiessa eteen tulee jatkuvasti uusia käsitteitä, mutta myös maataloutta koskevien väärinkäsitysten pohdintaa. Van der Ploeg käsittelee muun muassa viljelytyylejä ja toimijalähtöistä lähestymistapaa, toimijuutta ja autonomiaa, maatalouden yhteiskunnallista kontekstia ja merkitystä, talonpoikien asemaa, maaseudun kehittämistä, hallintoa, markkinoiden rakennetta ja luomista eri mittakaavoissa sekä paljon muuta. Kirjoittaja punoo vaikeatkin käsitteet ja moninaiset ulottuvuudet taitavasti loogiseksi kokonaisuudeksi.

Tarvitsemme enemmän – ei vähemmän – maaseutua

Maaseutututkimuksen näkökulmasta teos on luonnollisesti kiinnostavaa luettavaa. Kirjan loppupuolella Van der Ploeg avaa tulkintaansa maaseudun kehittämisestä. Hän toteaa, että monille maaseudun kehittäminen (*rural development*) on edelleen melko arvoituksellinen ja epäselväkin termi. Teoksessa se jäsentyy kuitenkin melko loogisesti: maaseudun kehittäminen on erityisesti vuorovaikutteista yhteiskehittämistä ja asiantilojen parantamista niin yhteiskunnan kuin luonnon kanssa. Maaseutualueet ovat niitä paikallisuuksia (*locus*), joissa tuo vuorovaikutus

realisoituu (tai on realisoitumatta) käytännön toiminnaksi, kuten ruuan tuotannoksi. (s. 177–178)

Maaseudun kehittäminen ei voi olla erillinen muusta yhteiskunnasta. Se edellyttää erityisesti yhteiskunnan tarpeiden ja odotusten tunnistamista, mutta myös maaseudun elinkeinojen monipuolistamista sekä paremmin viritettyä vuorovaikutusta luonnon kanssa (s. 178). Tässä kohdin, maaseudun kehittämisestä puhuessaan, Van der Ploeg laajentaa kerrontaa viljelijöistä ja maataloudesta laajemmin maaseuduilla asuvaan väestöön ja muihin elinkeinoihin.

Laajan kansainvälisen kokemuksen (mm. Kiina ja Brasilia) omaavan tutkijan mukaan jatkuvasti urbanisoituvassa maailmassa ei pidä unohtaa maaseudun ja maanviljelyn merkitystä. Van der Ploegin mukaan maaseudun kehittämisen merkitys tuleekin korostumaan, sillä kestävänsä tasapainon säilyttämiseksi maailma tarvitsee enemmän – ei vähemmän – maaseutua. Maaseutujen kehittäminen juuri maaseutuina on kirjaimellisesti elintärkeää.

Van der Ploeg esittelee maatalous- ja maaseutuseutupolitiikan monitasoisuutta ja välineitä perinteisellä tavalla, joskin myös syvällisesti, koska hän on seurannut tämän politiikan alan muotoutumista sekä Euroopassa että muualla maailmassa hyvin läheltä. Maaseutupolitiikkaa käsittelevässä osassa hän esittää kiinnostavan pelkistyksen maaseutupolitiikan ja maaseudun kehittämisen tarkoituksesta: ne ovat markkinamekanismia, ja sen vääristymiä, tasapainottavia toimintajärjestelmiä. Van der Ploeg ei siis usko vapaiden markkinoiden kykyyn pitää monitasoista kokonaisuutta tasapainossa, vaan siihen tarvitaan poliittisia interventioita, jotka toimivat yhteiskunnan kokonaisedun ja hyvinvoinnin puolesta sekä rakentavat kestävämpää tasapainoa suhteessa yhteiskuntaan ja luontoon.

Maaseutututkimuksen kritiikkiä

Monitieteisen maaseutututkimuksen näkökulmasta piristävänä kritiikkinä voi pitää Van der Ploegin kirjansa viimeisessä luvussa esittämiä kommentteja maaseutututkimuksesta (*rural studies*). Kritiikki kumpuaa ajatuksesta, että niin maaseudun kuin maanviljelyn kehittämisen pitäisi lopulta olla konkreettista toimintaa eli viljelijöiden ja muiden maaseudun asukkaiden elinolosuhteiden, palvelujen sekä tuotannon (ja tuotteiden)

pitkäjänteistä parantamista. Tutkimuksella on tässä keskeinen rooli, mutta suuri osa tutkimuksesta on Van der Ploegin mukaan nykyään erisyistä etääntynyt liiaksi käytännön realiteeteista.

Van der Ploeg kaippaa enemmän empiirisiin aineistoihin perustuvaa pitkäjänteistä tutkimusta, joka toisi esiin oleellisia rakenteellisia muutoksia ja sitoisi tutkimusta paremmin maatalouden (ja maaseudun) nykytodellisuuteen. Tässä yhteydessä hän nostaa erityisen kritiikin kohteeksi laajasti yleistyneen case-tutkimuksiin perustuvan lähestymistavan. Van der Ploegin mukaan se tuottaa liian sirpaleista kuvaa eikä yllä monimutkaisten ilmiöiden selittämiseen. Tällainen tutkimus jää hänen näkemyksensä mukaan ikään kuin leijumaan; kosketus käytäntöön häviää. (s. 293–295)

Esitetty kritiikki on perusteltua ja tärkeätä. Toisaalta on hyvä muistaa, että monitieteisenä tutkimusalana maaseutututkimuksen tehtävä on edistää niin metodologioiltaan kuin teoreettisfilosofisilta otteiltaan monimuotoista tutkimusta. Oleellista olisi pyrkiä tieteiden ja tutkimusotteiden väliseen yhteistyöhön ja sitä kautta kokonaiskuvaan. Sitä varmasti myös Van der Ploeg lopulta pitää tavoiteltavana; hän nimittäin mainitsee vertailevan tutkimusotteen vaikuttavimpana lähestymistapana myös maaseutututkimuksessa.

Toimituksellisia huomioita

Van der Ploeg kirjoittaa ymmärrettävästi. Paikoin hän onnistuu kiteyttämään oleellisen lähes aforismin kaltaisiksi ilmaisuiksi, joista monet todennäköisesti jäävät elämään opinnäytteissä ja muissa tutkimuksissa ympäri maailmaa. Toisaalta teokselle ei olisi tehnyt huonoa yksi lisäkierros ammattimaista toimitustyötä. Sillä olisi päästy eroon varsinkin lukijalle pidemmän päälle raskaaksi käyvästä kirjoitustyylistä, jossa lauseiden sisälle ja niiden loppuun laitetaan virkkeitä sulkuihin, ikään kuin ne olisivat alaviitteitä. Pääsääntöisesti tämä on turha korostuskeino (joskin valitettavan usein käytetty).

Pääpiirteissään kirjan sisältö liikkuu tasolla, joka kestää hyvin aikaa, sillä Van der Ploeg kirjoittaa enimmäkseen melko yleisellä tasolla ja kiteyttää viestinsä kaavioihin. Paikoin kuitenkin on paljon yksityiskohtiin menevää ainesta, joka väistämättä vanhenee nopeammin. Sitä olisi voinut kokonaisuuden kärsimättä karsia.

Poikkeuksellisen vahva lukusuositus

The Sociology of Farming on poikkeuksellisen kiinnostava, moniaineellinen merkkiteos. Sitä voi lukea myös alan tutkijan pitkän uran opillisena koosteenä. Kansainvälisesti meritoitunut akateemikko tarjoaa syvällistä analyysiä ja innostavaa luettavaa moniin suuntiin. Otsikon lupauksen mukaisesti teos esittelee laajan skaalan käsitteitä ja metodeja. Lukijan eteen vyöryviä käsitteitä Van der Ploeg kuitenkin selittää ja yhdistelee taitavasti.

Monitieteisyyden korostaminen teoksen luonteenomaisena piirteenä tarjoaa tärkeän kiinnekohdan ja kenties vahvistuksen tutkijoille, joilla on luonnontieteellinen tausta mutta jotka ovat syvästi kiinnostuneita siitä, mitä Van der Ploeg kutsuu maatalouden sosiaalisiksi suhteiksi. Näin hän haastaa kapean maataloustieteellisen näkemyksen, joka jättää nämä suhteet usein huomiotta.

Teoksen lukeminen synnyttää todennäköisesti uusia oivalluksia ja tuo arvokkaita näkökulmia monien tieteenalojen edustajille. Samalla kirjan teemat suorastaan kutsuvat kommentoimaan, ehkä paikoin kritisoi- maankin, Van der Ploegin pelkistettyjä ilmaisuja.

Kirjan sisällön runsauden mutta samalla selkeän rakenteen ansiosta teos toimii luontevasti oppikirjana. Se sopii yhteiskuntatieteilijöiden lisäksi maatalouden parissa tai sen piirissä työskenteleville luonnontieteilijöille, kuten agronomeille, ympäristötieteilijöille ja ekologeille. Van der Ploegin teos on erinomainen resurssi, jota on hyvä palata lukemaan yhä uudelleen.

ANNI RANNIKKO

Koira ihmisen maailmassa. Runoilija Hanna Stormin haastattelu

<https://doi.org/10.51807/maaseutututkimus.146104>

Hanna Storm. Kuva: Anni Haunia.

Hanna Storm on runoilija, jonka kolmas runokokoelma *Silitäi-sinkö häntä vähän* (Aviador) ilmestyi syyskesällä 2023. Runoissa tarkastellaan tämän ajan suuria ilmiöitä mikrotasolle tarkentaen, ja kokoelma onkin yhtä aikaa intiimi ja yleinen. Koiralla on kirjassa keskeinen rooli. ”Kirjoitin koirasta osin henkilökohtaisista syistä. Elämäni tuli koira, ja huomasin, mitä tarkoittaa, että joku on koiraihminen. Koiran kanssa eläminen ja koiran hoitaminen on todella kokonaisvaltaista”, Storm kertoo. Hän ei ollut varhaislapsuutta lukuun ottamatta koskaan

asunut koiran kanssa. Aikuisiällä koiran kanssa elämistä opetellessaan hän teki havaintoja, joita ihmiset, jotka ovat aina eläneet koirien kanssa, eivät välttämättä olisi tehneet.

”Tuntui, että siitä uutuudesta nousi tiettyjä aiheita ihan itsestään. En tiennyt, millaisia koirat ovat tai miten niitä hoidetaan. Samalla aloin havahtua yhteiskunnalliseen koirapuheeseen. Suomessa on noin 800 000 koira. Koiria on paljon, ja niistä keskustellaan paljon. Koira lemmikkinä on todellakin instituutio, josta on sanottu paljon ja sanotaan edelleen”, Storm pohtii. Viime vuonna ilmestyi ainakin kaksi muutakin koiriin liittyvää runoteosta.

Koira kolmantena

Hanna Storm käsittelee runoudessaan terävästi erilaisia yhteiskunnallisia järjestyksiä ja ideaaleja. Aiemmissa runokokoelmissaan hän on tarkastellut muun muassa ympäristön tuhoamista ja ihmissuhteita. Uusimmassa teoksessa ympäristö on enemmän taka-alalla. Se kulkee mukana oman perheen ja porukan muodostamisena ja suojautumisena ulkopuolista uhkaa vastaan. ”Pitkässä vaellusrunossa näkyy, miten vaelluskulttuuri on muuttunut ja miten ihmisen vaikutus näkyy jopa erämaassa. Ei ole paikkaa, jossa ihmisen jäljet eivät näkyisi”, Storm summaa.

Hanna Storm ajattelee, että erityisesti ympäristöteema nousee tästä ajasta ja on keskeinen nykyrunoudessa ja nykytaiteessa laajemmin. Hän on taustaltaan tutkija, mutta haluaa kirjoittaa ympäristöstä muuten kuin tutkimuksen tai julkisen keskustelun kielellä. Edellisen kokoelmansa kohdalla hän pyrki vähäeleisyyteen, esteettisyyteen ja minimalistiseen muotoon.

Uusimman teoksen runoista voi lukea viitteitä koiran paikasta nyky-yhteiskunnan järjestyksissä. Storm onkin ajatellut asiaa viime vuosina paljon: ”Koira on ennen kaikkea lemmikki ja perheenjäsen, mutta toki edelleen myös hyötykäytössä esimerkiksi metsästyksessä, jos Suomesta puhutaan. Koirat ovat läheisiä perheenjäseniä ja aika pitkälti inhimillistettyjä. Tietenkin ihmiset ymmärtävät, että koira on eläin, mutta koiraan kohdistuu paljon myös inhimillistämistä, mikä ei välttämättä tapahdu koiran hyväksi.”

*sinä olet ihminen
 minä olen ihminen
 koira on koira
 nurkassa kaiuttimen vieressä on traakkipuu joka on traakkipuu
 ja työpöydällä on peikonlehti joka on peikonlehti
 sinä ja minä olemme tavanneet tunturin laella ukkosen aikaan
 koirasta on tullut ystäväni
 yksi parhaita ihmisiä joita tunnen
 (Storm 2023, 46.)*

Hanna Storm pohtii koiran paikkaa yhteiskunnassa ja paikantaa koiran monen yhteiskunnallista eläintutkimusta tekevän tutkijan tapaan jonkin luonto–inhimillinen-dikotomian välille. Onkin luontevaa katsoa koira kolmantena tai muukalaisena, joka haastaa binääristä ajattelua. ”Koira on eläin, osa villiä luontoa, mutta on kuitenkin elänyt ihmisen rinnalla kauan eri muodoissaan. Kun koiran kanssa menee erämaahan, jossa ei ole ihmisiä, ja koira haukkuu siellä hurjana, tulee sellainen tunne, ettei koira kyllä sinnekään kuulu. Koira on jotenkin villin luonnon ja inhimillisen maailman välissä. Tietenkin ajattelen, että myös ihminen on osa luontoa erityisellä tavalla”, Storm pohtii.

Koira ei voi ymmärtää

Hanna Stormin runoissa käsitellään paljon koiran inhimillistämistä ja sitä, miten koira tekee mieli verrata ihmiseen. Storm pohtii, onko post-humanistinen ajatus siitä, ettei koira vertaisi ihmiseen, ihmiselle mahdollon. Vertailua kuitenkin tapahtuu. Onko niin, että voimme ymmärtää eläinten kokemusmaailmaa vain omien inhimillisten kokemustemme kautta?

Stormin runoissa inhimillistäminen linkittyy usein yhteiseen kieleen ja sen puutteeseen. ”Runojen koira ei voi täysin ymmärtää runojen ihmisiä ja toisin päin, mutta runoissa ei niinkään käsitellä sitä, miten paljon voi ymmärtää. Lähtökohta ymmärtämiseen on myös aika ihmiskeskeinen”, Storm analysoi.

Kirjan läpi kulkee Stormin mukaan eräänlainen kommunikaation vajavaisuuden teema. Runon minä puhuu koiralle mutta lopettaa lauseen usein kesken. Kommunikaatio ei ole lajien välillä koskaan täydellistä. ”Runon minä uskoutuu koiralle ja toivoo, että koira voisi uskoutua runon

minälle. Mitä jos koira voisi kirjoittaa viestejä? Mutta ei kommunikaatio ole täydellistä samanlajistenkaan välillä. Vaikka on yhteinen kieli, toiveet, tarpeet ja oleminen eivät kohta. Kohtaaminen on usein aika vajavaista.”

*koira on ikuisesti heitettyinä ihmisten maailmaan
onko se yksinäinen kuten minä olen?
oletko sinä yksinäinen kuten viiden lapsen äiti voi olla?
niin että yöllä ei voi muuta kuin purra kättään
koska tietää kuolevansa?*

*ehkä jokainen meistä onkin vain omaa viiteryhmäänsä
(Storm 2023, 78.)*

Koira kohtaa yhteiskunnan normit

Stormille koira on erityinen, ja hän uskoo, että koira katsomalla voimme sanoa jotain yhteiskuntamme suhteesta eläimiin. Runoista välittyy myös vahvasti ajatus siitä, että koiran tarkasteleminen ei vain paljasta jotain keskeistä yhteiskunnasta vaan että koira on toimijana myös aktiivinen osa yhteiskuntaa.

*koira
raapii rapussa oven takana
haukkuu kämpässä oven edessä*

*hyss! sanon minä mitä ihme nöyristelyä! sanoo koira
älä anna niiden päättää!*

(Storm 2023, 10.)

Storm on havainnut, että koiriin projisoidaan helposti kohtuuttomia normatiivisia odotuksia: kaupungissa koira kulkee täydellisesti remmissä liikenteen seassa, se ei reagoi mihinkään eikä varsinkaan hauku. ”Vaati-
mukset koirille ovat aika isoja. On mielenkiintoista, miten säänneltyä koiran käytöksen pitää olla. Kun sanotaan, että koira on kiltti, mitä sillä kiltillä tarkoitetaan? Ajatus kiltteydestä on hyvin ihmislähtöinen. Pohdin usein, millainen määrä rajoja ja joustoa takaisi koiralle mahdollisimman koiramaisen elämän”, Storm kertoo.

Stormin runoista voi lukea erityisesti kaupunkiympäristön koiralle asetamista odotuksista ja koiran paikasta urbaaneissa järjestyksissä. Luki-jana jään pohtimaan, ovatko koiraan kohdistuvat odotukset maaseudulla erilaiset. Pyrkikö maaseutu ympäristö normittamaan koira eri tavalla kuin kaupunki? Onko esimerkiksi maaseudulla elävän metsästyskoiran paikka luonto–inhimillinen-dikotomiassa toisenlainen kuin kaupunkilaiskoiran?

Toisin kuin tuotantoeläimet ja osa maaseudun metsästyskoirista, kaupungissa koirat lähtökohtaisesti jakavat kodin ihmisten kanssa. Koiraan keskittymällä voidaan sanoa jotain myös perheeseen liittyvistä normeista. Teosta onkin markkinoitu epänormatiivisen perheen idealla, joskin Storm on alkanut kyseenalaistaa ajatusta: ”Onko se lopulta niin epänormatiivista, jos perheessä on aikuisia ja koira? Varmaan sitten, jos todella ajateltaisiin, että koira on perheenjäsen, ja se todella otettaisiin huomioon koirana kaikkine tarpeineen. Se epänormatiivisuus syntyisi varmaan siitä, että erilaiset yritettäisiin nähdä tasavertaisina. Se olisi kuitenkin jotenkin hämäävää, sillä kyllähän ihminen koiran asioista lopulta päättää. Mutta ehkä niin, että huomioitaisiin nykyistä enemmän lajityypillisiä tarpeita ja piirteitä. Niin, että koira saisi kyseiselle rodulle mahdollisimman hyvin toteutuvan elämän. Olisiko se silloin enää kaupunkiasunnossa, missä koira on paljon yksin, kun ihmiset ovat töissä, vai millaista se olisi?”

Storm on huomannut, että koirat ovat erityisessä ja kenties eläimistä parhaimmassa asemassa. ”Koiran asema on tosi erilainen kuin kissoilla. Kissan voi yhä edelleen jättää heitteille, mutta koira ei oikein voi. Koiralla on todella erilainen status. Koira myös nostaa esille sen oudon ilmiön, että valtaosa ihmisistä on sekasyöjiä, ja teollinen lihantuotanto pakkaustapoineen eriyttää meidät siitä, että lähes kliinisentuntuisten pakkausten sisällöt ovat peräisin isoista elävistä eläimistä. Mitä jos puhut-taisiin siitä, että koirakin on eläin ja että jossain syödään koiria? On käsit-tämätöntä, miten erilaista suhtautuminen on eri eläinlajeihin. Omiin lemmikkeihin voidaan suhtautua suorastaan rakastavasti, ja samaan aikaan tuotantoeläinten kohdalla on paljon sellaista poispäin katsomista”, Storm miettii.

Hanna Stormin esikoisromaani *Kiltin tytön rakkaus* ilmestyi toukokuun 2024 lopussa. Tällä hetkellä Storm valmistele uutta runokokoelmaa.

AAPO JUMPPANEN

Georgia – maaseudun kehittämistä Kaukasuksella

<https://doi.org/10.51807/maaseutututkimus.146631>

Gvantsa Salukvadze. Kuva: Sulevi Riukulehto.

Helsingin yliopiston Ruralia-instituutissa vieraili toukokuun ajan georgialainen Gvantsa Salukvadze Tbilisin valtionyliopiston ihmismaantieteen osastolta. Tutkijavierailun tarkoituksena oli luoda yliopistojen välistä yhteistyötä maaseutututkimuksen saralla. Samalla meille tarjoutui tilaisuus oppia uutta maaseudun tutkimisesta ja kehittämisestä Kaukasuksen alueella sijaitsevassa Georgiassa.

Oheisen Salukvadzen haastattelun kautta haluamme jakaa tätä tietoa laajemminkin suomalaisille maaseutuasiantuntijoille, onhan Euroopan unionin kanssa monin tavoin yhteistyötä tekevä Georgia potentiaalinen ja kiinnostava yhteistyökumppani.

Tutkijaksi kenttätöiden kautta

Gvantsa Salukvadze aloitti maaseutututkijan uransa maisteriopintojansa aikana, jolloin hän tutki georgialaisessa Kazbegin kunnassa matkailun nopean kasvun sosioekonomisia vaikutuksia. Saksalaisen Gießenin yliopiston kanssa yhteistyössä toteutettu hanke kesti kaikkiaan kolme

vuotta. Sen aikana kipinä maaseutututkimukseen syttyi. Erityisesti kenttätöyöt aineiston keruineen ja vuoriston asukkaiden tapaamisineen veivät mukanaan:

”Paikallisten asukkaiden kanssa keskustelu toi minulle suurta iloa, ja heidän elämäntapansa kiehtoivat minua”, hän kiteyttää.

Työtä maaseutututkimuksen parissa on nyt takana kymmenen vuotta. Sinä aikana Salukvadze on saanut valmiiksi matkailun vaikutuksia maaseudun paikallisyhteisöihin käsittelevän väitöskirjansa ja ollut mukana perustamassa toisten georgialaisten tutkijoiden kanssa maaseudun ja erityisesti vuoristoalueiden tutkimukseen keskittyvää SCIEN-tutkimusryhmää. Hänen tutkimusteemansa ovat koko uran ajan kiinnittyneet maailmanlaajuisten virtausten, kuten matkailun, ilmastonmuutoksen ja kaupungistumisen sosioekonomisiin vaikutuksiin vuoristoalueilla. Meneillään on myös tutkimushanke kansallisten ja alueellisten kehittämisspolitiikkojen vaikutuksista maaseutuyhteisöihin.

Työtä on riittänyt myös kehittämishankkeiden parissa. Tavoitteena on monipuolistaa aiemmin maatalouden hallitsemaa Georgian maaseudun elinkeinorakennetta kestäväällä ja monimuotoisella tavalla. Tähän mahdollisuuksia tarjoaa esimerkiksi perinteiseen viinikulttuuriin tai luontoon pohjautuva matkailu. Maaseutuyhteisöjen omaehtoisen kehittämisen kentällä hyviä kokemuksia on saatu Leader-toiminnasta, joka on hiljalleen vakiinnuttamassa asemaansa. Myös yhteiskunnallinen yrittäjyys ja innovaatiotoiminta ovat nousevia kehittämisteemoja.

Yhteistyötä Alppimaiden kanssa

Georgian pinta-alasta jopa 85 prosenttia on vuoristoa. Maan läpi kulkevat pohjoisessa Suur- ja etelässä Vähä-Kaukasuksen vuoristojonot. Pääkaupunki Tbilisikin sijaitsee yli 500 metrin korkeudessa merenpinnasta. Alavampia maita löytyy maan itäosien jokilaaksoista ja länsiosan mereen rajoittuvalta vyöhykkeeltä.

Vaikeakulkuisten vuoristoalueiden kehittämiseen liittyy omia erityishaasteitaan, joita ei kaikkialla maailmassa tunneta. Kansainvälistä tutkimus- ja kehittämissyhteistyötä onkin rakennettu Alppimaiden, kuten Sveitsin ja Saksan, suuntaan. Yhteistyö näkyy myös opetuksessa. Tbilisin valtionyliopisto ja sveitsiläinen Zürichin yliopisto tarjoavat kandiopiskelijoilleen yhteistä vuoristoalueiden kestäväen kehittämisen kurssia.

Kurssilla on käytössä erityinen MountainApp-sovellus. Sen avulla opiskelijat voivat tallentaa omia havaintojaan jokapäiväisestä elinympäristöstään vuorilla, mikä mahdollistaa maisemaan kiinnittyneiden merkitysten ja arvojen havainnoimisen. Sovelluksen avulla Kaukasuksen ja Alppien asukkaat voivat myös tuoda esille vuoristoalueiden tämänhetkisiä haasteita ja jakaa kokemuksiaan kansainvälisesti. Samalla ymmärrys vuoristoalueiden jakamista globaaleista haasteista kasvaa, ja niihin voidaan yhdessä löytää parempia ratkaisuja.

Tutkimus ja kehittäminen tarvitsevat toisiaan

Vuonna 2015 Georgiassa otettiin käyttöön erityistä vuoristoalueiden kehittämislainsäädäntöä. Ensimmäinen kansallinen maaseudun kehittämisstrategia seurasi paria vuotta myöhemmin. Se, samoin kuin tällä hetkellä käytössä oleva vuosien 2021–2027 strategia, ovat keskittyneet maaseudun elinkeinorakenteen monipuolistamiseen. Erityisenä kansallisena painopisteenä on pienyrittäjyyden ja paikallisen aloitteellisuuden lisääminen vuoristoalueilla. Näitä aloitteita viedään eteenpäin erilaisten tukija kehittämisohjelmien kautta. Kehittämistoimien seuranta edellyttää tutkimusta, jonka avulla selvitetään, mitkä niistä toimivat parhaiten, jotta voimavarat voidaan suunnata mahdollisimman tehokkaasti.

Kulttuuri ja luonto vahvuuksina

Salukvadze nostaa Georgian maaseudun vahvuuksiksi perinteisen viini- ja ruokakulttuurin, hedelmät, pähkinät ja maitotaloustuotteet, kuten sulguni-juuston. Muun muassa georgialaisten kansallisruoka hatsapuri-juustoleipä, jota Suomessa on tehnyt tutuksi näyttelijä Ville Haapasalo, on täytetty tällä juustolla. Omaleimainen musiikki, tanssit ja käsityöt lisäävät maaseudun kulttuurista vetovoimaa. Merkittävä vahvuus ovat myös sitkeät ja vieraanvaraiset ihmiset, jotka vaalivat yhteisöjään ja perinteitään. Luonto Georgiassa on kaunista ja vaihtelevaa vehreistä laaksoista jylhiin vuoriin, mikä tarjoaa erinomaiset puitteet esimerkiksi luontomatkailulle ja erilaisille ulkoilma-aktiviteeteille. Yhdessä nämä tekijät tarjoavat vankan pohjan Georgian maaseudun kestäväälle kehittämiselle.

Haasteina yksipuolinen elinkeinorakenne ja köyhyys

Georgian väestöstä yli 40 prosenttia asuu edelleen maaseudulla. Neuvostoaikana maaseutua kehitettiin voimakkaasti kollektiivinen maatalous edellä. Siirtyminen markkinavetoiseen yhteiskuntaan alkoi, kun maan itsenäistyi Neuvostoliiton romahdettua vuonna 1991.

Viimeisten 15 vuoden aikana tärkeäksi maaseudun elinkeinoksi maatalouden rinnalle on noussut matkailu. Salukvadzen tutkimusten mukaan paikoitellen on kuitenkin ollut nähtävissä viitteitä siitä, että osa maaseutuyhteisöistä on tarttunut matkailun kehittämiseen liiankin innokkaasti. Monipuolisen elinkeinorakenteen sijaan on muodostunut vahva riippuvuus yhdestä toimialasta. Tämä tekee yhteisöistä taloudellisesti haavoittuvia: jos matkailu tyrehtyy geopoliittisten jännitteiden kasvaessa, ollaan suurissa vaikeuksissa.

Monista onnistuneista kehittämistoimista huolimatta köyhyys on edelleen yksi suurimmista ongelmista Georgian maaseudulla. Suurella osalla kotitalouksista on hyvin rajalliset taloudelliset ja sosiaaliset mahdollisuudet hyötyä uusista rahoitusohjelmista ja eduista. Merkittävä osa maaseudun väestöstä jääkin nykyisellään kehittämistoiminnan ulkopuolelle. Tilanteen korjaamiseksi työskennellään kuitenkin koko ajan aktiivisesti. Tulevaisuudessa yhä useampi pääsee kehittämisrahoituksen tarjoamien mahdollisuuksien piiriin.

Maaseudun kehittäminen lisää kansallista turvallisuutta

Viimeisen vuosikymmenen aikana Georgian maaseudulla on kamppailtu väestön vähenemistä vastaan. Erityisesti Venäjän vuonna 2008 miehittämien alueiden lähiseuduilta, kuten Tušetista ja Ratšasta, muutetaan pois. Tällä hetkellä Venäjän hallussa on noin 20 prosenttia maan pinta-alasta. Kyse ei ole jäätyneestä konfliktista, vaan miehittäjät ottavat edelleen haltuunsa laituria, peltoja ja jopa kokonaisia maatiloja. Tilanteen arvaamattomuus pelottaa ja vaikeuttaa elämää. Monet jättävät kotinsa. Tämä heikentää merkittävästi maaseutuyhteisöjen kehittämismahdollisuuksia.

Georgian kannalta geopoliittisesti tärkeiden raja-alueiden pitäminen asuttuina on kuitenkin tärkeää. Asumattomat alueet on helpompi liittää Venäjän vaikutuspiiriin. Salukvadzen mukaan rajaa lähellä olevia muutotappioalueita tulee tutkia ja niiden elinkeinoja kehittää, jotta ne

saadaan uudelleen asutetuiksi ja pidetyiksi elinvoimaisina. Georgiassa maaseudun kehittäminen kietoutuukin osaksi kansallisen turvallisuuden vahvistamista.

Tulevaisuus näyttää hyvältä

Salukvadze näkee Georgian tulevaisuuden osana yhdentyvää Eurooppaa. Hänen mukaansa seuraavan 5–10 vuoden aikana maaseudun asukkaat oppivat hyödyntämään aiempaa paremmin Euroopan unionin maaseudun kehittämistyökaluja, kuten Leader-toimintaryhmiä, joita nykyisellään toimiikin maassa jo 20. Euroopan unionin ja muun kansainvälisen tuen turvin maaseudulle syntyy uutta elinkeinotoimintaa, joka vahvistaa tulonmuodostusta ja lisää maaseudulla asumisen mahdollisuuksia. Merkittävä muutos tulee tapahtumaan myös paikallishallinnossa, jossa omaehtoinen päätöksenteko lisääntyy. Maaseudun asukkaat ottavat elinympäristönsä kehittämisen aiempaa vahvemmin omiin käsiinsä.

Georgia–Suomi-yhteistyö?

Tullessaan Suomeen Salukvadze ei juurikaan tuntenut suomalaista maaseutuyhteisöjen kehittämistä. Leader-toiminnasta löytyi kuitenkin yhteinen tarttumapinta. Suomessa paikalliset toimintaryhmät ovat toimineet kolmisenkymmentä vuotta. Georgiassa otetaan ensiaskeleita. Suomalaisten kokemuksista ja näkemyksistä voisi olla apua ryhmien toiminnan kehittämisessä, hän pohdiskelee. Aiheeseen liittyvän hankkeen mahdollisuuksia onkin jo kartoitettu Ruralia-instituutin väen kanssa. Kenties seuraava tutkijavierailu suuntautuu Tbilisiin?

HELKA KETONEN

Sydänmaan paalut – yhteisöllistä nykytaidetta Vesannolta

<https://doi.org/10.51807/maaseutututkimus.146589>

Amerikan alkuperäiskansojen toteemipaalut ovat monille tuttuja, ainakin elokuvista ja sarjakuvista. Erilaisia paaluja on kuitenkin veistetty ympäri maailmaa – myös Suomessa. Vanhimmat suomalaiset paalulöydöt ovat 2 000 vuotta vanhoja, mutta tuoreempia paaluja löytyy Vesannolta Pohjois-Savosta. Vesannon 20 Sydänmaan paalua tehtiin kesällä 2023 yhdessä paikallisten ihmisten ja yhteisöjen kanssa.

Tuomas Kuhmosen itse tekemä monikäyttöpaalu työhuoneen vieressä. Kuva: Tuomas Kuhmonen.

Pohjois-Savossa 6–10-metriset mäntypuusta moottorisahalla veistetyt paalut kuvaavat ihmisiä, eläimiä ja tapahtumia. Ne kuvaavat suunnittelijoidensa historiaa, identiteettiä ja elämäntarinaa. Paalut veisti moottorisahataiteilija Juha Käkelä kyläläisten kanssa tehtyjen piirustusten mukaan. Vesannon kunta toteutti hankkeen Taiteen edistämiskeskukselta ja Vesannon Osuuspankilta saadulla rahoituksella. Paalujen kokonaisuudesta muodostui kesän 2023 aikana julkinen taideteosryhmä, joka sijaitsee eri puolilla kuntaa ja on siten myös vieraiden käypäläisten katseltavana.

Paalujen syntyprosessi

Veistosprosessin idea syntyi paikallisen asukkaan, kunnanvaltuuston puheenjohtajan ja Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen tutkimusjohtajan Tuomas Kuhmosen mielessä, kun hän oli päässyt tutustumaan suomalaisten moottorisahanveistäjien upeaan puunkäsittelytaitoon ja -taiteeseen Ilomantsin veistotapahtumassa.

– Vesannolla on paljon järjestöjä ja yhdessä tekemisen perinteitä, minkä vuoksi kunta lähti mielellään mukaan kokeilemaan uudenlaista yhteisöllisen tekemisen muotoa, kertoo Kuhmonen.

Hankkeen tavoitteena oli lähestyä harvaan asutun maaseudun yhteisöllisyyteen, osallisuuteen, identiteettiin ja omaehtoisuuteen liittyviä haasteita ja mahdollisuuksia ITE-taiteen eli nykykansantaiteen kautta. Veistosprosessin toivottiin myös lisäävän taiteen saavutettavuutta sekä tekevän näkyväksi puhuttelevia tarinoita kuntalaisista ja heidän elämästään ennen ja nyt.

Ehdotuksia saatiin lopulta yhteensä 19, jotka kaikki toteutettiin. Suunnitelmien tuli heijastaa yhteisön identiteettiä, paikallista kulttuuria tai luontoa, minkä lisäksi omaperäisyyttä arvostettiin. Puut lahjoitti kunta. Kunta haki moottorisahataiteilijaa avoimella haulla, ja tekijäksi valikoitui haastattelujen ja ansioiden perusteella Juha Käkelä.

Paalut nimettiin Sydänmaan paaluiksi. Vesannon kunta on käyttänyt Sydänmaa-brändiä viestinnässään jo useita vuosia. Sydänmaa-sanalla on siinä kahtalainen merkitys: se kuvaa sekä reuna-aluetta että sydämen ja maan tai paikan liittoa.

Sydänmaan paalut edustavat paikallisyhteisöjen monimuotoisuutta

Sydänmaan paalut sijaitsevat eri puolilla Vesannon kuntaa. Paalujen suunnittelijat ovat itse määritelleet paalujen paikat. Osa paaluista on pinnaalta poltettu sahattujen kuvien korostamiseksi ja osa on maalattu. Kokonaisuudesta on tarkoitus muodostaa reitistö, johon voi tutustua sekä paikan päällä että digitaalisesti. Sydänmaan paalujen ympärille on suunnitteilla myös tapahtumia tulevina vuosina.

Paalujen suunnittelu veti mukaan suuren joukon paikallisia ihmisiä, eli yhteisöllinen taide kiinnosti. Esimerkiksi Niinivedenpään kylän Kurkkiparkin paalun suunnitteluun osallistui kahdeksan kylän entistä ja nykyistä asukasta, tuolloin ikäjakaumaltaan 8-86-vuotiaita. Oman paalunsa saivat myös esimerkiksi Vesannon Musiikinystävät, Vesannon Koiraharrastajat, Vesannon ja Tervon yrittäjät, Vesannon Karjalaiset sekä Vesannon Sporttinaiset.

Niiniveden kylän kurkkipaalu
Niinivesi-järven rannassa.
Kuva: Tuomas Kuhmonen.

Vesannon Musiikinystävien paalu entisen kunnantoimiston vieressä. Kuva: Tuomas Kuhmonen.

Vesannon Musiikinystävien paalussa on nuotteja ja soittimia, ja se heijastaa pitäjän pitkää musiikkiperintöä. Kunnan vaakunassa on nuottiviivat, ja Musiikinystävät järjestävät vuosittain suosittun nuorten musiikkikilpailun, joka kantaa vesantolaislähtöisen säveltäjän ja sanoittajan Kalervo Hämäläisen nimeä (mm. Veteraanin iltahuuto, Lapin äidin kehotolaulu). Vesannon Koiraharrastajien paalu seisoo uuden koirapuiston

Vesannon Koiraharrastajien paalu uuden koirapuiston vieressä. Kuva: Tuomas Kuhmonen.

vieressä, ja siihen on ikuistettu kolme suomalaista koirarotua: suomenajokoira, suomenpystykorva ja karjalankarhukoira. Yrittäjien paalu juhlistaa puolestaan Reiska-jalkapallon vuosittaista MM-turnausta, joka kokoaa tuhatpäisen ihmisjoukon kisailemaan huonosti jalassa pysyvissä tossuissa. Monelle varttuneemmalle kyläläiselle muistorikasta (myös

Tervon ja Vesannon yrittäjien paalu Reiska-jalkapallon MM-kisoista. Kuva: Tuomas Kuhmonen.

putkan osalta) Asinsalmen tanssilavaa ylläpitävät Vesannon Karjalaiset pystyttivät paalun lavan parkkipaikalle. Vesannon Sporttinaiset puolestaan ovat lähteneet lenkille kirkonkylällä sijaitsevan petäjän juurelta 50 vuoden ajan, ja nyt tuolla paikalla seisoo heidän paalunsa.

– Paaluihin on tallennettu muistoja, tapahtumia ja ihmisille tärkeitä asioita, eli ne ovat myös eräänlainen paikallishistorian ulkoilmamuseo, kertoo Tuomas Kuhmonen.

Vesannon Karjalaisten paalu Asinsalmen tanssilavan pihassa. Kuva: Tuomas Kuhmonen.

Miten paalut voivat nyt talven jälkeen?

Vesannon paalujen veistäminen oli viime kesänä Juha Käkelälle iso urakka. Taiteilijalle itselleen jäi työstä hyvä maku:

– Vesannon paalut olivat unohtumaton kokemus. Julkisia taidetöitä on aina hieno tehdä, ja niihin liittyy paljon tunnetta, niin tekijällä kuin teettäjälläkin. Oli hienoa kuulla paalujen tarinat ja sen myötä yrittää tehdä tarinat näkyviin. Kiitos, että sain tehdä nämä.

Paalut elävöittävät maisemaa, ja monet ovat käyneet katsomassa niissä olevia kuvia. Pienimuotoisia paalunvihkiäisiäkin on pidetty. Osaa kuntalaisista asia kuitenkin närästi, ja paaluihin käytetylle rahalle esitettiin parempia käyttökohteita. Tätä ei voitu toki tehdä, koska kaikki rahoitus tuli kunnan ulkopuolisista lähteistä. Ilkivallaltakaan ei ole kokonaan säästytty.

– Ainahan uusi tapa tehdä ja toimia närästää joitakin, vaikka ei olisi kysymys edes rahasta. Juhan taitavaa ja taiteellista toteutusta ja osaaamista on kyllä toisaalta kovasti kehuttu, ja monet kävivät seuraamassa moottorisahaveistoa, kertoo Tuomas Kuhmonen.

– Aika näyttää, täydentykö paaluverkosto vielä tulevaisuudessa uusilla teoksilla. Pitäjässä elää monenlaisia tarinoita ja porukoita, joten aineksia olisi. Yhteisöllinen taideprojekti innosti ja yhdisti. Tämä on vahva viesti siitä, että maaseudun yhteisöllisyys kaipaa myös uusia ilmenemismuotoja monien perinteisten muotojen rinnalle. Hankkeella onnistuttiin sekä nostamaan esille Vesannon vahvaa yhteisöllistä perinnettä että kunnioittamaan paikallisten ihmisten tekemää monialaista kulttuurityötä, toteaa Kuhmonen lopuksi.

OSOITE Vesannon kunnan eri kylissä. Myöhemmin julkaistaan tarkempi reittikartta.

AVOINNA Katsottavissa vapaasti.

ESTEETTÖMYYS Paalureitistä valmistuu digitaalinen kierros, johon pääsee tutustumaan etänä ja esteettömästi.

LISÄTIETOJA Kunnanjohtaja Pia Harmokivi sekä vapaa-aika- ja hyvinvointipäällikkö Anne Jäntti.

Juha Käkelä, Backwoods Company Oy <https://www.puutarhataide.com/>

Vesannon Sporttinaisten paalu. Tästä on lähdetty yhdessä lenkille 50 vuotta. Kuva: Tuomas Kuhmonen.

Maaseutututkimuksen täydentyvä lehtiarkisto on tulevaisuushanke

<https://doi.org/10.51807/maaseutututkimus.146103>

Maaseudun uusi aika -lehteä on tähän mennessä julkaistu vuodesta 1993 lähtien 31 vuosikertaa. Ne muodostavat ainutlaatuisen kokoelman suomalaista maaseutututkimusta ja maaseutuun liittyviä tekstejä. Lehtien aihepiirit liikkuvat monimuotoisten maaseutujen erityispiirteissä, ongelmissa ja tulevaisuuden näkymissä. Tekstejä ovat kirjoittaneet tutkijoiden lisäksi hallinnon virkamiehet, asiantuntijat sekä maaseudun kehittäjät ja muut maaseutukysymyksistä kiinnostuneet henkilöt.

Lehti julkaistiin pelkästään paperipainatteena aina vuoteen 2008 asti. Sen jälkeen lehden numerot on pääosin julkaistu myös verkossa. Maaseudun uusi aika -yhdistys päätti vuonna 2022 aloittaa kaikkien *Maaseudun uusi aika* -lehden vanhojen numeroiden saattamisen laajasti ja avoimesti saataville. Rahoitusta arkistointihankkeeseen yhdistys haki ja sai Keskitien säätiöltä. Projektia on toteutettu yhteistyössä Journal.fi-alustaa hallinnoivan Tieteellisten seurain valtuuskunnan (TSV) kanssa. Aluksi tehtiin arkistointisuunnitelma ja työ aloitettiin jakamalla lehtiaineisto eri tavoin käsiteltäviin aineistoryhmiin.

Digitoidut numerot vuosilta 2009–2019

Vuosien 2009–2019 lehdet olivat digitaalisessa muodossa ja pääosin myös julkaistu mualehti.fi-sivustolla (lehden vanha verkkosivu). Muutamasta numerosta oli pdf-tiedosto koko lehdestä, mutta useimmista oli julkaistu erikseen jokainen kirjoitus. Tältä aikakaudelta digitaaliset tiedostoversiot löytyivät siis toimituksen omista arkistoista.

Lehtiaineisto on viety Journal.fi-alustalle yhtenäisessä muodossa. Siirtoprosessissa kustakin artikkelista on kirjattu metatiedot TSV:n ohjeistuksen mukaisesti. Tässä vaiheessa yhteistyö TSV:n kanssa on ollut tiivistä, ja lopullinen tarkistus järjestelmään sopivuudesta on tehty siellä. Tämä vaihe on jo valmistunut: kaikki vuosien 2009–2019 aineistoryhmän lehdet löytyvät nykyisin samalta verkkoalustalta, jossa *Maaseutututkimuksen* uusimmatkin numerot julkaistaan.

Ennen vuotta 2009 julkaistut lehdet

Haastavamman osan arkistointihanketta muodostavat ennen vuotta 2009 julkaistut lehdet. Niitä ei ole koskaan julkaistu verkossa, vaikka osa niistä onkin ollut digitaalisessa muodossa. Tähän aineistoryhmään kuuluvat myös englanninkieliset erikoisnumerot 3/1996, 2/1999, 4/2004 sekä 2/2009 (Special issues). Kaikkien ennen vuotta 2009 julkaistujen artikkeleiden julkaisemiseen pitää hankkia uudelleenjulkaisulupa kirjoittajilta.

Vanhimmat, vuosien 1993–1999 lehdet ovat olemassa vain painettuina kappaleina. Niiden sähköisessä arkistoinnissa on eniten työvaiheita, koska lehdet pitää ensin digitoida. Sen jälkeen pitää valita julkaistavat tekstit ja lopuksi pyytää kirjoittajilta sekä muilta oikeudenhaltijoilta lupa uudelleenjulkaisuun. Tämän aineistoryhmän käsittely on kesken.

Kattava arkisto palvelee tulevien polvien uteliaita mieliä

Arkistointiprojekti ei siis ole vielä valmis. Tavoitteena on viedä aineisto Journal.fi-alustalle yhtenäisessä ja käyttäjäystävällisessä muodossa. Ennen vuotta 2009 julkaistujen artikkeleiden lopullinen määrä riippuu kuitenkin täysin siitä, miten nopeasti ja kattavasti kirjoittajat (tai perikunnat) tavoitetaan tekijänoikeuksien mukaisen julkaisuluvan saamista varten.

Kunnianhimoisena tavoitteena on viedä merkittävä, yli kolmenkymmenen vuosikerran mittainen kaari suomalaista maaseutututkimusta kaikille avoimeen arkistoon. Se antaa kaikille asiasta kiinnostuneille, niin tutkijoille kuin kehittäjille, mahdollisuuden tarkastella tulevaisuudessa tuota aineistoa – näkökulmista, joita emme vielä osaa edes kuvitella.

Sisällön lisäksi myös lehden ulkoasu on vuosikymmenten kuluessa muuttunut. Kuva: Torsti Hyryläinen.

Maaseutututkijatapaaminen Iisalmessa 28.–29.8.2024

Vuoden 2024 maaseutututkijatapaaminen järjestetään Iisalmen Runnissa 28.-29.8.2024 teemalla *Maaseutu kriisien maailmassa*. Tilaisuuteen toivotetaan tervetulleiksi tutkijat, kehittäjät, politiikkatoimijat sekä kaikki ajankohtaisesta maaseutututkimuksesta kiinnostuneet!

Elämme muuttuvassa ja epävarmassa ajassa. Kriisit koronapandemiasta Ukrainan sotaan ovat horjuttaneet turvallisuuden tunnetta ja ruokkineet yhteiskunnallista ja globaalia epävarmuutta ja kriisitietoisuutta, samalla kun hitaammat muutosprosessit, kuten ilmastonmuutos tai hyvinvointivaltion rahoituskriisi, luovat uudenlaisia uhkakuvia. Kriisit ovat heijastuneet maaseudun arkeen muun muassa energian hintojen nousuna, luonnonvarojen käyttöön kohdistuvina uusina vaatimuksina, itärajan sulkemisen aiheuttamina talousvaikutuksina Itä- ja Kaakkois-Suomessa, hyvinvointialueiden leikkauksina, palveluverkon harvenemisena ja huoltosuhteen heikentymisenä.

Samalla kun monet kriiseistä heijastuvat juuri maaseutuun, huudetaan kriisien keskellä olevaa maaseutua myös apuun. Korona-aikana havahduttiin maaseudun hajanaisemman yhdyskunta- ja tuotantorakenteen etuihin. Maaseudulla tapahtuva ruoan ja uusiutuvan energian tuotanto ylläpitää ruokaturvaa, huoltovarmuutta ja omavaraisuutta. Myös turvallisuuspoliittisesta näkökulmasta maaseutu on noussut tärkeäksi keskustelun aiheeksi, niin maaseutualueiden asuttuna pitämisen kuin varautumisen kannalta.

Maaseudun asema vallitsevien yhteiskunnallisten muutosten ja kriisien ratkaisemisessa ja niihin varautumisessa on keskeinen mutta samalla vaikea. Maaseutuun kohdistuu ristiriitaisia ja tiukentuvia odotuksia, joihin vastaaminen ei ole helppoa. Tilanne ei ole kuitenkaan uusi, sillä maailmanpolitiikan ja talouden myllerrykset ovat aina heijastuneet suomalaiselle maaseudulle. Tutkijatapaamisessa pureudutaankin tänä vuonna maaseudun ja sen toimijoiden asemaan näiden muutosvoimien myllerryksessä.

Tapaamisen puhujia ovat:

- Professori Aila-Leena Matthies, Jyväskylän yliopisto, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius: Hyvinvointialueiden leveät hartiat ja tekevät kädet maaseudun näkökulmasta
- Maakuntajohtaja Tytti Määttä, Pohjois-Savon liitto: Sukupuolten maaseutu
- Professori Juha Helenius, Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti: Ruoka hybridisen yhdyskuntarakenteen jäsentäjänä
- Yliopistotutkija Aapo Jumppanen, Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti: Maaseutu kriisien maailmassa – maailmanpolitiikan kriisit ja suomalainen maaseutu eilen ja tänään

Päivien aikana kuullaan myös *Maaseutututkimus*-lehden päätoimittajaa Irene Kuhmosta, Tuija Kalliota maaseutuverkostoyksiköstä ja Tiina Hartmania maa- ja metsätalousministeriöstä, jotka esittelevät maatalouden ja maaseudun kehittämisen tiedonvaihto- ja innovointijärjestelmää (AKIS), sekä Suomen Kylät ry:n puheenjohtajaa Arto Pirttilahtea. Iltaohjelmassa puheenvuoron pitää tutkimusjohtaja Torsti Hyyryläinen. Luvassa on myös savolaista yllätysohjelmaa.

Tutkijatapaaminen järjestetään Iisalmessa Spa Hotel Runnissa. Runnin seutu on yksi Iisalmen merkittävimmistä perinnemaisemakohteista, ja alueella on ollut kylpylätoimintaa jo 1800-luvulta lähtien.

Tervetuloa mukaan keskustelemaan ja verkostoitumaan!

<https://www.mua.fi/tutkijatapaaminen-2024/>

Maaseudun uusi aika -yhdistyksen gradukilpailu 2024

Maaseudun uusi aika -yhdistys palkitsee lukuvuonna 2023–2024 suomalaisessa yliopistossa hyväksytyt ansiokkaan maaseutuaiheisen pro gradu -tutkielman. Tekijälle myönnetään 300 euron arvoinen stipendi. Voittaja julkistetaan syksyn MUA-foorumissa.

Tutkielmien arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan tutkimustaitoihin sekä luovuuteen ja innovatiivisuuteen tutkimusta koskevissa ratkaisuisissa. Lisäksi arvioidaan aiheen merkittävyyttä maaseutututkimuksen ja/tai maaseudun kehittämisen kannalta.

Kisaamaan pääsevät suomalaisessa yliopistossa lukuvuonna 2023–2024 hyväksytyt pro gradu -tutkielmat tai ammattikorkeakouluissa tehdyt YAMK-opinnäytetyöt. Opinnäytetyö voi olla suomen-, ruotsin- tai englanninkielinen.

Ehdotukset tulee jättää 30.9.2024 mennessä, ja ne tulee osoittaa Maaseudun uusi aika -yhdistyksen hallituksen puheenjohtajalle sähköpostiosoitteeseen mari.kattilakoski@uef.fi

Ehdotuksen voi tehdä gradun ohjaaja tai tekijä itse. Ehdotuksesta tulee ilmetä seuraavat tiedot: ilmetä seuraavat tiedot:

- tutkielman tekijän nimi
- tutkielman nimi
- yliopisto, tiedekunta ja oppiaine, johon tutkielma on hyväksytty
- tutkielman hyväksymispäivämäärä ja arvosana
- ehdotuksen tekijän lyhyt perustelu tutkielman valitsemiseksi
- tiivistelmä ja tutkielma kokonaisuutena liitteenä tai tiedostolinkkinä

Lisätietoja:

Mari Kattilakoski
MUA ry:n puheenjohtaja
mari.kattilakoski@uef.fi
+358 50 449 4896

Traci Birge

MMT, tutkijatohtori
Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti
traci.birge@helsinki.fi

Marja Enbuska

VTM, väitöskirjatutkija
Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti
marja.enbuska@helsinki.fi

Ville-Samuli Haverinen

YTM, väitöskirjatutkija
Itä-Suomen yliopisto, Yhteiskuntatieteiden laitos
vshaver@uef.fi

Torsti Hyryläinen

HT, dosentti, tutkimusjohtaja
Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti
torsti.hyrylainen@helsinki.fi

Heli Ilola

KTM, toimitussihteeri
Maaseutututkimus-lehti
toimitussihteeri@maaseutututkimus.fi

Aapo Jumppanen

YTT, FM, KTM, yliopistotutkija
Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti
aapo.jumppanen@helsinki.fi

Helka Ketonen

FM, kulttuurijohtaja,
Maaseudun Sivistyслиitto
helka.ketonen@msl.fi

Irene Kuhmonen

KTT, tutkijatohtori
Jyväskylän yliopisto, Kauppakorkeakoulu
irene.a.kuhmonen@jyu.fi

Susanna Kujala

HTT, tutkijatohtori
Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti
susanna.kujala@helsinki.fi

Anni Rannikko

YTT, yliopistonlehtori

Itä-Suomen yliopisto, Yhteiskuntatieteiden laitos

anni.rannikko@uef.fi

Sari Tuuva-Hongisto

FT, tutkimuspäällikkö

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu

Nuorisoalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Juvenia

sari.tuuva-hongisto@xamk.fi